

planinski vestnik 4 ¹⁹⁷¹

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK LXXI

Dr. Marko Markovič	Akademik Branimir Gušić	145
Dr. Matjaž Kmecl	Zlatorogovi vrtovi	147
Tone Wraber	Zelenec v belem	154
Jože Mihelič	Planjava na športni način	158
Lado Božič	Pojdimo na Hleviške planine	160
Jože Vršnik	Pastirji	168
Mitja Košir	Maj v gorah	169
Dušan Novak	Za jamarski jubilej — na Atlas	171
Jožef Švagelj	O Krasu z veliko začetnico	175
Tone Wraber	V katerem delu Julijskih Alp sta Jerebica in Rombon?	177
	Društvene novice	179
	Alpinistične novice	187
	Varstvo narave	192
	Iz planinske literature	194
	Razgled po svetu	198

Naslovna stran: Iz arhiva Tomosa — Tudi s mopedom se pride v hribe

Poštnina plačana v gotovini

Lastnik: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana. — Glavni urednik: Prof. Tine Orel, naslov: 61111 Ljubljana — pošta 11, p. p. 38, odgovorni urednik: Stanko Hribar. — Uredniški odbor: Ing. Tomaž Banovec, Fedor Košir, prof. Marijan Krišelj, prof. Evgen Lovšin, dr. Miha Potočnik, Janez Pretnar, prof. Janko Ravnik, Franci Savenc, Tone Strajin, Tone Wraber. — Naslov uredništva in uprave: Planinska zveza Slovenije, 61001 Ljubljana, Dvořakova 9, p. p. 214. — Tek. račun pri NB 501-8-5/1, tel. 312-553. — Planinski Vestnik izhaja praviloma vsak mesec. Letna naročnina 50 din, plačljivo tudi v štirih obrokih, za inozemstvo 67,50 din (4,5 US \$). Oglase vodi Rado Lavrič. — Reklamacije se upoševajo dva meseca po izidu številke. Spremembe naslova javljajte upravi glasila, navedite vedno tudi novi naslov s tiskanimi črkami. Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pismene odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. — Rokopisov ne vračamo. — Tiska in klišee izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

AKADEMIK BRANIMIR GUŠIČ

(Ob njegovi sedemdesetletnici)

DR. MARKO MARKOVIČ

Dne 6. aprila t. l. bo obhajal znameniti planinec in alpinist dr. Branimir Gušič svoj sedemdeseti rojstni dan. Jubilant spada v generacijo planincev naše »starejše garde«, ki so svojo alpinistično kariero začeli v prvih letih po prvi svetovni vojni in s to dejavnostjo nadaljujejo še danes. Skoro 50 let aktivnega planinskega dela pomeni ime akademika Branimira Gušiča vidno pisano stran v zgodovini naše planinske organizacije.

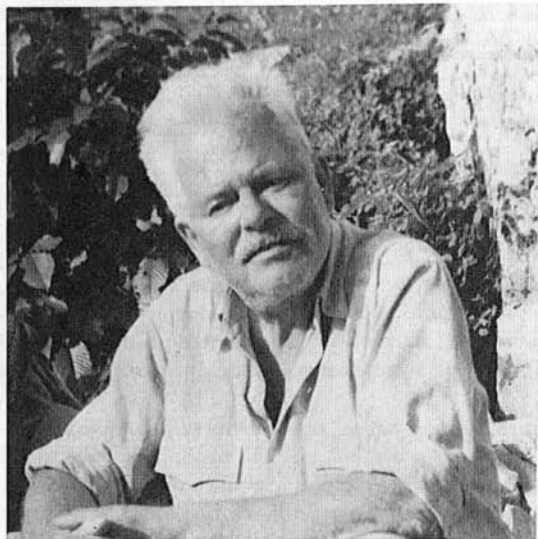
Začetki planinskega dela dr. Branimira Gušiča so ozko povezani s Slovenijo, s slovenskimi gorami, posebno z Alpami. V stiku s svojimi najbolj zgodnjimi slovenskimi planinskimi tovariši je opravil osnovno planinsko šolo. Posebno koristno za dr. B. Gušiča je bilo sodelovanje in prijateljstvo z Rudolfom Badjuro, ob katerem ni samo začel spoznavati lepote slovenskega gorskega sveta, temveč doumevati tudi vso širino in vrednost raziskovanja tega sveta. Najprej je obiskoval Julijske in Kamniške Alpe ter Karavanke, potem pa so se mu interesi razširili. Zaradi svoje nagnjenosti do geografskega in etnografskega spoznavanja naših manj poznanih gorskih krajev se je dr. Branimir Gušič vedno bolj zanimal za visoke in dotlej malo obiskane dele Dinarskih planin. Od l. 1926 ga v družbi soproge Marjane skoro vsako leto najdemo v teh planinah, od Velebita do Šar planine in Koraba. V dolgem nizu let raziskovalnega dela v Dinarskih planinah je postal akademik Gušič najpomembnejši antropogeografski strokovnjak za ta del naše dežele. To konstatacijo potrjujejo njegova številna dela (skupaj okoli 350), iz katerih se najbolje vidi, kako je na specifičen način znal prodreti tudi v najbolj zapletene probleme Dinaridov, vodeč bralca od kraja do kraja skozi težko prehodne gore, ki jih je njegova noga prehodila po večkrat. Akademik Branimir Gušič je končal medicinsko in filozofsko fakulteto v Zagrebu in tu dosegel dva doktorata, iz medicine in splošne filozofije.

Danes je predstojnik Ušesne klinike medicinske fakultete v Zagrebu in redni vseučiliški profesor. Od l. 1948 je redni član Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti ter dopisni član akademij v Ljubljani, Beogradu in Sarajevu.

Kot planinec in znanstvenik je akademik Gušič predstavnik tiste planinske ideologije, ki daje planinstvu trajne znanstvene vrednote. Za planinstvo zgolj zaradi športa in alpinističnih prvenstvenih vzponov ni imel nikoli pravega smisla. O tem najzgovorneje govore njegova dela, v katerih si je vedno prizadeval, da ne bi pokazal samo vzpona ali sestopa in dogodkov v zvezi z njima, temveč je predvsem hotel podati celovito podobo kraja, z njegovo preteklostjo, z aktualno problematiko, s prikazom življenja ljudi, z naselji in z vsemi drugimi posameznostmi, ki dajejo pečat in vrednost kraju ali gori. V tem pogledu so dela akademika B. Gušiča dober zgled posebno našim mlajšim generacijam, ki dandanes le neradi posvečajo pozornost hribovcem, njihovim naseljem, njihovim težavam in življenjskim skrbem. Kot znanstveni avtor nam akademik Gušič odkriva davne pejsaže in ljudi ter ustvarja cele rekonstrukcije

o razvoju naših karakterističnih geografskih regij ali naselij. V vseh teh delih je očitna njegova zares ogromna terenska izkušnost, neposredna povezanost s terenom, z ljudmi, ki tam živijo in ustvarjajo. Naš jubilar je posebno zaslužen za našo znanost o pastirskih gibanjih na Balkanskem polotoku.

Če bi hoteli iz bogate galerije naših gorah odbrati tiste, ki so akademiku Gušiću nekako posebno prirasle k srcu, mislim, da bi morali posebej pokazati na dve naši večji gorstvi: Prokletije in Velebit. Širni in težko dostopni planinski masiv Prokletij ima danes v akademiku Gušiću gotovo svojega najboljšega poznavalca. V nizu svojih

Akademik
dr. Branimir Gušić

del o tem gorstvu nas vodi naš avtor po njihovem brezpotju in ga osvetljuje skoraj z vseh vidikov, od geomorfologije in glaciacije do etnografije in zgodovine tamkajšnje poselitve. V Velebitu je akademik Gušić aktiven skoro 50 let in ga po pravici danes štejejo za najboljšega »velebitologa«. Tu pozna vsak špik, vsako vrtačo in vsako snežišče. Depopulacijo Velebita in njegovih vznožnih naselij spremlja skoro iz leta v leto, z arhivskim in arheološkim študijem pa mu je uspelo to področje posebej osvetliti. Niz svojih prejšnjih velebitskih študij in najnovejše terenske ugotovitve bo akademik Gušić, verjetno v najbližji prihodnosti, zbral v celoviti monografiji in tako povedal svojo končno besedo o tem tako samosvojem, zares edinstvenem našem gorstvu.

Na koncu moramo poudariti, da akademik Branimir Gušić tudi danes, kot sedemdesetletnik, spada v vrste naših aktivnih planinskih delavcev. V resnici vnet za planinsko-znanstvena načela pojmuje planinstvo v prvi vrsti kot kulturno dejavnost, ki nalaga naši družbi, da poveča svojo skrb za vsebinske vrednote naše domovine in naših ljudi. Slovenski planinci, posebno starejši, dobro poznajo našega jubilarja, mlajši pa naj spoznajo njegov zares veljavni znanstveno-planinski opus. Zato jubilarntu pristrčno čestitamo z željo, da bi s svojim tvornim delom še mnogo let živel med nami.

ZLATOROGOVI VRTOVI

DR. MATJAŽ KMECL

1.

Znan slovenski pisatelj, univerzitetni profesor in pisec tegale spisa so letos ob izteku poletja pospravljali Jalovec.

Bil je eden tistih zadihanih zgodnjeseptembrskih dni, ki zjutraj ne povedo, kaj so namenili poldnevu in večeru: ves poln prestanega in pričakujočega razburjenja. Ponoči je bila nevihta, zjutraj so se nad pokrajino valjale črno preslojene gmote, ko da bojo zdaj zdaj neusmiljeno zasule čisto, toda mračno deželo z nalivi poznopoletnega dežja. Daleč nekje proti zahodu se je kot božji pogled sesipal v ta jutranji mrak sicer slap zaprašene svetlobe, ampak Mangrt, na katerega je to jutro vodila pot, je navsezgodaj molčal v debelem meglenem zglovlju.

Na vrhu se je potem skazalo, da se je dan kljub takšnemu uvodu odločil biti mil in krotek; z vstajajočim soncem so se redčili oblaki in po čistem prostoru med Mangrtom ter Poliškim Špikom so zarajale cele črede radoživih senc. Znad Ziljske doline in Trbiža so se jele vzdigovati meglice, Klanški jezeri pa sta pod dotiki sonca svojo odljudno temino kmalu zmehčali do prijazne, čeprav še zmeraj zamolklo-zelene podobe. Tudi zahodnojuljski turni so samo še nekaj trenutkov tiščali svoje glave v mokroto, potem pa niso več zdržali: otresli so se meglene nadležnosti in ves svet je zasijal kot umit, praznično posnažen, moder in zelen, sončno srebrn in nedotaknjen. Tako prijazen potem ni prenehal biti ves dan, vso pot – mimo Hude škrbine po grebenu pred Malim Mangrtom na Kotovo sedlo. Resda so se tu ali tam čez kakšna oddaljena slemena zakadilé megle ampak to sodi k poletni naglici gorskega življenja: vse hiti, da izžmè iz tistih treh, štirih mesecev sončne priljudnosti življenjske toplote – niti megle niso izjema.

No, takšen dan je bil, ko smo pospravljali Jalovec: kajti s sedla smo se po »opuščeni« grebenski poti odpravili nanj. – Tam, na vrhu slovenskega planinstva, pa je bilo seveda tako, kot se za civilizacijo spodobi: vse nastlano z odpadki, pa zraven napis: Kaditi prepovedano! – kot je pač navada na posvinjanih krajih. Da ne bi kdo kvaril še zraka. Pisatelj se je pri tem spomnil naukov ata Kunaverja, pri katerem se je svojčas šolal za skavte, in začel, midva sva se mu pridružila: spravljali smo na kupčke raznotero embalažo in kar je pač ležalo skrižem razmetano; tiščali smo jo spred oči pod kamenje. Ni pa bilo to tako enostavno opravilo kot v starih, dobrih časih: pod vsakim prikladnim kamnom so že bila prava potuhnjena smetišča: zgovorna priča dobre planinske vzgoje. – Končno nam je vendarle približno uspelo.

Pomirjeni in zasluženi smo se podolgem in počez položiti vrh tega našega planinskega grba, mižali v sonce, prisluškovali pretakanju utrujenosti po nogah. Vse bolj jasno in določeno je bilo čutiti milo lenobnost popoldneva. Zahodni vetrič izza Pelcev in iz Koritnice je prinašal s seboj dremež, visoko, dobrohotno nebo je prišepetavalo pomirjujočo uspavanko.

Potem pa sem nenadoma čisto buden. V mlačne vetrovne tokove se meša znan oster vonj; beza ga izpod bogve katerega kamna, praska iz bogvekatero konzervne škatle, in ga razmetava po Jalovcu: ogaben, čeprav komaj zaznaven vonj po polrazpadlih ribah. – Orkamadona, ali res ni mogoče temu uiti, tritauženthudičevinkrucifiks, ali res ne more biti miru; kaj res ni mogoče te svinjarije drugače pospravljati! V sveti jezi, ki jo sicer varno skrivam, ugledam naenkrat simbol Planinske zveze Slovenije: nima Jalovca na sredi – ampak enako koničasti tetrapaški ovitek steriliziranega alpskega mleka ljubljanskih mlekarn. Zabožjosvetovoljo; saj ne tiščimo več Jalovca v nebo svojega obstajanja; saj ni Jalovec več gora, ki s svojim jasnim, čistim, koničastim obrisom strmo riše temeljno željo svojih podložnikov po višini, po vzponu, po stremljenju navzgor – in to ne samo po geometričnem in fizikalnem:

zgodovina slovenskega planinstva nas uči, da tudi po duhovnem in siceršnjem! Neopazno in bogve kdaj se je gora izmaknila iz znamenja naše skupne pripadnosti; naš smisel za zunanost, za vnanjščine vsakršnih podob je samozadovoljno spregledal, kdaj jo je izpodrinil enako dopadljivo koničasti PVC ovitek. Zdaj ga trosimo okrog v znamenje: to smo mi, to so naše gore, to je naš grb! Naj se ve.

Eh, ležem spet vzrak, nima smisla, razburjanje škodi. Ampak logika je popadljiva in hoče dalje.

Kaj zavržemo, ne da bi trenili z očesom? Pač česar ne rabimo, do česar nam ni. – Ko gremo na pot, si kupimo modro zavito »runolist čokolado od čistog alpskog mlijeka«, dvojni C v staniolni vrečki, pa visoki C v celofanskih papirčkih Šumi. Pazljivo jih prenašamo in varujemo, dokler jih na cilju ne popijemo, požvečimo, polizemo. Takrat vse fiste lepe ovojkice zavržemo: neusmiljeno in brez pomisleka. Ovojčki in polivinilčki pa staniolčki so pač svoje opravili: varovali so vsebino, hkrati so nas pretentali k nakupu. Potrošno blago pač mora zvabiti kupca: bolj ko bo kupec trošil, večja bo proizvodnja; večja ko bo proizvodnja, več bo mogoče trošiti. V tem čedalje bolj poblaznelem, slepem in brezobzirnem krogotoku današnjega sveta igra ovojkicvabilo važno vlogo: eden temeljnih pospeševalcev razvoja je. Kupca peha v vse bolj nezmerno, luksuzno trošenje, ki postaja tako vse bolj samo po sebi namen, vse bolj samostojen, noro-neodvisen proces: proizvodnja-potrošnja. – Ampak ta papirček je hkrati v procesu edini člen, ki je na koncu koncev, po obredu trošenja, neraben; ni ga mogoče požvečiti ali použiti, zavržemo ga. – Tisti trenutek pa se začena njegovo maščevanje; bolj ko namreč potrošništvo postaja temeljna izmera, dimenzija sodobnega človeka, več potrošnih odpadkov ostaja, več tega odvišnega balasta. Polagoma preti udušiti civilizacijo: ko da bi se hotel maščevati za ves prezir, za vse zanemarjanje, za vse izdajstvo, ki ga je kljub svoji pomembnosti deležen iz dneva v dan.

No, in zdaj pride poglobitvo: Vsa naša planinska tradicija pa tudi mi sami smo kar naprej pripravljeni zatrjevati, da nam gore niso le lepa podoba, da skriva vzpenjanje nanje vrsto različnih »vsebin«: saj cenimo telesno aktivnost v njih, v njih iščemo miru in okolja za vsakršno zbranost, v njih si – čeprav na način iluzije – tešimo prastaro nagonsko potrebo po dovolj obsežnem življenjskem prostoru, slo po uveljavljanju, v njih zmeraj znova okušamo slasti prvinskega združevanja v čredo, saj ni zlepa prostorčka, kjer bi se dva naključna popotnika tako hitro zblížala kakor vrh gore. – Torej nam je gorska podoba pogosto le vabilo, zunanost, podoba nečesa, kar se nam zdi po premisleku bistvenejše. – Če pa je le podoba, če je samo vabilo, živimo danes kot moderni potrošniški ljudje v samodejnem prepričanju, da je za nas pomembna le toliko časa, dokler ne pospravimo, potrošimo tistega, za kar vabi: potrošimo poniglavo, brezobzirno, privatniško – kot otrok v svoji oralno-analni razvojni fazi: kar misli, da je njegovo, vtika v usta, zraven pa odpira rit, da uide, kjer pač – prijetno – uide (po Freudu). Ko potrošimo, nam podoba ne pomeni nič več, zavržemo jo, izserjemo jo, z njo ravnamo kot s tetrapakom ljubljanskih mlekarn. Jalovec in staniol in limonovi olupki so na istem kupu: kdo more reči, da niso? Torej so nam istega pomena in vrednosti.

Ali pa še en simbol: sto žensk in sto moških polima sivolaso glavo dokončno razkrinkanega, pokončanega, mrtvega pogankega boga z velikanskimi krvavordečimi plakati, ki priporočajo agrokombinat Emono in najboljši slovenski tednik TT. Dala sta jim jesti in piti, prevoz, hojo in atrakcijo: raznovrstne potrošniške užitke, največ, kar danes velja: kajti prosvetljeni, pridni, snažni, zdravi Kranjec se je že zdavnaj otresel manj otipljivih religioznih bremen, prastare, mračne vere staršev, strahu pred onstranskimi silami in pretnjami. Zdaj želi nadaleč pokazati, z najvišjega vrha, z najvišje inštanice takorekoč, od koder se najdlje vidi, kjer sta se poganu dotikala nebo in zemlja, da je vse tisto, kar je pradavnim pastirjem, strahopetnim malikovalcem vlivalo strah v kosti, zamenjal z novimi bogovi – koristnejšimi in prijetnejšimi. Naj se na daleč ve: prišla je pepelnična sreda bogov – dovolj dolga stoletja so našemljeni rajali nad človekovo bedo;

– Če je tako, zakaj bi se potem res šli mance? Zakaj ne bi res tudi Jalovca v svojem znaku opremili s potrošniškimi odpadki svojega vsakdanjega obstajanja? Simbol

k simbolu! Zastoj sta se matrala, pridni slovenski pisatelj in malo manj pridni profesor, pa tudi vsi drugi čisteži: zoper razvoj delujeta, povozilo vas bo! Poslanstvo našega rodu je, potrošiti, kar se le več da: služiti temu prijetnemu civilizacijskemu smislu. Dokler je, dajmo! Ko ne bo več, ko bo ostala le lupina, jo bomo zavrgli. Kdo bi se sekiral! Si bomo že spet kaj drugega izmislili, da potomcem ne bo dolgčas. – Sonce se spušča v popoldanske ravnine, Kotova Špica in enako špičaste Ponce molče tiščijo svoje glave v modrikasto ozadje, nad Tamarjem ležijo dolge čadaste sence, vseokrog je silen, miren prostor, ki ga le svetloba sloji v žitke plasti, iz katerih prihaja komaj slišno, enakomerno brnenje molka. Na ono stran Tamarja se óstri, mračno opleskani zobje Travnškega grebena spuščajo v milejše oblike Slemena, odetega v macesnovo svilenino, še dlje je mogoče že bolj slutiti kakor videti strnjeno gozdnost vitranškega hriba.

– Oča Marko Pohlin, radoživi, širokousti in bistri kranjski prosvetljenec, je v dodatku svoji slovnici (1768) zapisal tudi seznam bogov, ki se najpogosteje pojavljajo v poeziji. Na začetku tega seznama stoji Akteon. Oča so ga v vneti pohlinovski preproščini poslovenili v Jêlovec. Narcisovsko lepega lovca, ki ga je Artemida spremenila v jelena – skrivaj jo je namreč gledal, ko se je gola kopala –, potem pa so ga – spremenjenega in neprepoznavnega – raztrgali lastni psi, je s preprosto kretnjo približal asketično čisto risani gori slovenskega planinstva. Pohlinovska igra pač, ampak – Jalovec-Akteon, v kaj se spreminjaš ta trenutek, da te požirajo tvoji najzvestejši? Iz čiste sle, iz slepe vdanosti svojemu obstajanju, ker ne prepoznavajo tvoje podobe in tvojega smisla in možnosti? Kot lovski psi, polni besne, slepe požrtnosti.

No, to je zdajle nekoliko patetike, nekoliko sangviničnega vzklikanja in morda afekta (zaradi rib, ki spet smrdijo): nič skladnega z akordi vetrovne tišine; nekaj zavrele krvi in malce nastopanja. Nepotrebna asociacija. Treba se je še ozirati naokrog: v sinjkasto prozorno skrivnost prostora; na ono stran proti priljudnim, zaobljenim, nekako brejim mangrškim bokom, vse do vrha zeleno kosmatih; ali pa v globine Trente in tja zadaj v tista Špičja, ki stražijo skrivnost Zlatorogovih vrtov na južnem obzorju. To pomirja.

Edino, kar spet ne pomirja, je Zlatorogova bajka. Zmeraj je kaj nepomirjujočega. Ta hip se zdi nekako oddaleč podobna prastaremu mitu o nesrečnem Akteonu-Jelovcu. Nekam mračna je, zastrašujoča v svojem neusmiljenem kaznovanju človekove radoživosti in slabosti sploh: večnega moškega pohlepa po ženski lepoti in prav tako večne sle po bogastvu. Radoživost in hrabrost sta pregrešni, začetek človekove nesreče, pripovedujeta; – sta tista nenavadna sila, ki vzdigne prst božji, da se sproži v svarilno pretnjo.

– Kadarkoli brezpotno merimo po jezerski dolini razdrapane, gole, puščavske mrtve priče Zlatorogovega smrtnega boja – in teh je zadaj proti Lepemu Špičju vse polno –, je v vseh kamnitih oblikah, ki iz najbolj surovih, ostrih in nasilnih črt nenadoma prehajajo v najbolj nenavadne mehkebe jesensko-krvavih krljikaških blazin, očniških naselij in slečevega šepeta ali pa velesine deviške nedolžnosti, čutiti nekakšno apokaliptično pretnjo: tu je bil vrt, človek ga je spremenil v puščavo. Mila rožnata naselbina lepega slečnika na robu najbolj razdrapane konte, kolikor si jih je sploh mogoče predstavljati: simbol.

Po natančnem premisleku je moral biti Zlatorog priljuden, prijazen in gostoljuben gospodar, ki je skrbel za to, da lepota ni nikoli presahnila, razlog človeške vere nikoli ugasnil. Šele potem, ko ga je hotel človek v svojem neskončnem pohlepu oropati, je v smrtnem bešu razdril nebesa in za vekomaj zginil. – Ampak vsakdo, ki stopi kdaj v Julijce, ve, da je bil Zlatorog celo to svojo zadnjo uro milosten: svojih vrtov ni uničil, samo razpršil jih je križem kražem okrog Triglava. Na vsakem koraku je zdaj mogoče najti kakšen njihov drobec: treba si je samo vzeti čas in jih iskati. Ponekod se je naselila celo kakšna večja gredica in tam vse prši od barv: od smiljkasto snežnobebe, prek sretenaste sončnorumene do krvave lepniške ali nebesnomodne zvončične. Ker ni več zlatorogatega varuha, moramo pač zdaj sami paziti na ta razpršeni vrt, da ga nevidna sila, ki gospodari skoz nas, do konca in za zmeraj

ne uniči. Če nam je za to, seveda: bajka v svojem lepšem delu še živi, zaklad torej še obstaja; toda tudi lovci treznega in lakomnega razuma so čedalje bolj prežavi. Kaj želimo zapustiti potomcem sredi podganje prenaseljenosti Evrope? Komercializirano in avtomatizirano gibanje? Potrošniško smetišče?

– Popoldan se preveša čedalje bolj, Jalovec-Akteon že daljša svoje sence na ono stran proti Kegljišču, Kotova Špica se je z njimi stegnila globoko po grušču Velikega Kota. Megličasta tišina v koritih Soče in po njenih stranskih vežah še bolj srebrni; daleč po različnih dnoh, ko da se že prav narahlo koti jesen s svojimi čreslovinastimi duhovi, s porumenelimi in porjavelimi barvami. Prostor zgoraj blede, spodaj se mrači v pramenih padajočih senc. Popoldan dozoreva in treba bo na pot.

Jalovec je do nadaljnjega pospravljen.

Zato se bo mogoče ta večer sredi prosojne mesečeve srebrnine nanj neslišno povzpela otožna senca davnega Zlatoroga; nepremično bo postajala zraven škatle s štampiljko in zraven napisa o prepovedi kajenja ter zrla na ta nedoumljivi svet, na razsejanost nepreštevni ostankov nekdanjih vrtov.

Prastari barbar se bo potajeno priplazil med nas in brez besed trosil svojo grozničavo vdano molitev, svoje čudenje obstajanju –

Gora, gora v temi,
ti si visok, mračen bog,
ki ga molijo tisti,
ki so sami – kot ti,
gora, gora v temi.
Strašna, kot sanje ljudi,
nežna, kot glas slepe ptice,
težka kot stolp mesečine,
ki straži jesenske noči ...

(Gregor Strniša)

2.

Ko sem potem proti večeru tekel čez Škrbino za Gradom na ono stran, v Balo, v tisto travnato puščobo med Pelci in briceljško verigo, od koder se pride v Bavščico, potem pa v Bovec, mi seveda ni bilo veliko več za Zlatoroga. Mudilo se je, v Bovcu smo imeli avto, ura je bila pëta, jezik mi je zelo naglo pozvanjal iz ust, enako urno se je bližal mrak: do trde teme bi rad prišel na bavšičko cesto.

Saj nič ne rečem, nemara zna biti ta s šašem podolgem in počez, kot s slamnato streho obložena pokrajina v sončnem siju, pa spomladi, pa še kdaj prav ljubka in prijazna: v hitečem mraku to pot se je zapirala v odurno, enolično dolgočasje. Skozenj so se kot lene, speče kače zvijali številni obrisi nekdanjih vojaških ali pastirskih poti. Zadaj nekje za robom, ki ga navzdol spuščča Bavh, je osamelo zvonil majhen trop čudaških odljudnih ovc, in prav vse je kazalo, ko da ta večer koračim v nekakšno začarano deželó. (Vem, zdaj vam tvezim posebno štorijo; ni treba, da ji verjamete, zlasti tisti ne, ki to deželico poznate; ampak zato pač imamo tale Vestnik, da si pripovedujemo vsakršne hribolaške dogodivščine).

– Zrak je bil tih in temnejši, kakor bi za takšno uro smel biti, nekako mrk. Slovesno in dostojanstveno molčečnost je še poudarjala zgodnjejesenska zrelost vsega živega, tista spokojnost, ki obdaja opravljeno poslanstvo: nobenih temperamentnih barv več, nobenega bahavega nastavljanja soncu in čmrljem, nobenega cvetočega razkošja. Kot v samostanu ali v akademiji znanosti: vse zaslužno, vse prepojeno z zavestjo modrosti, vse narahlo osivelo, polno ostrih potez. – Hitel sem in hitel, tako da sprva tega še opazil nisem, nekam počasi in neopazno mi je ta resnobna slovesnost pronikala v razpoloženje, dokler se je nisem docela zavedel, ko so zadnji jeziki šaša ugasnili v peščeni ravnici na dnu. Ta sipina v kotanji, ki je že zviška polnila pogled z belkasto sivostjo, se je kmalu premešala s trdim in umazanim snegom. Nad njim

se je komaj zaznavno parila mrzla svežina s curkastimi valovi toplega zraka. Kaj bolj pustega bi si človek težko predstavljal. Bil sem na Jezercu.
Ampak potem!

Ko sem se približal onemu koncu, se je nenadoma kot ognjemet zasvetil skoz to samostansko slovesno jesensko puščobo karneval radoživih barv: cele množice limonovih pogačic in vmes radoživa svatba slečeve zardelosti, ki je kar plala od življenjske neučakanosti. Sprememba je bila tolikšna, da sem se ozrl naokrog: Kje je gospodar? Kje skrit lenobno poležuje sredi te pomladanske lepотиje? Izza katerega grma se z radovednim in ošabnim očesom razgleduje zlatorogata glava? – Iz takšnega vrta pod Jalovcem ga nocoj pač nobena sila ne z vleče na vrh ovohavat razpadle ribe in plesnive limonove olupke! Pa če je večer še tako mil, prosojno razgleden, mesečinski! – Še več: ta trenutek sem prepričan, vem, da se je Zlatorog za zmeraj umaknil tam z vrha – seli se zdaj samotar kar naprej in si po odročnih krajih prireja takele spomladanske cvetne prireditve – od zgodnje pomladi do pozne jeseni, pod zimo pa se prav gotovo umakne kam globoko v Bogatin in tam pestuje svojo samoto do novih rož.

Sedel sem in sem ga čakal (pravzaprav sem bil utrujen).

– Na, sem si rekel, kajti nisem si še opomogel, to je tisto cvetje v jeseni, to je tisto, kar cvete, ko se vsemu zdi narobe. Z Zlatorogom je v zvezi. Ko je vse že zdavnaj mimo: vzgon raščave pomladi, nevihte in žeja, delo in plodnost poletja, ko se vse umirja v jesen, ko je vse pravzaprav po ustaljenem redu mimo, spet vzcveto zlate pogačice in sleč. In to prav tam, kjer se je čez poletje kot nenehna skeleča bolečina ugnezdil sneg: prav tam, na robu tega trpkega skelenja vzcvetejo, nočejo slišati o zimi, ki že očitno opreza zadaj za Pelci. Rajajo v pomladanski igrivosti, ljubijo se in ženijo, veselijo se macesnovja, ki se tačas že pripravlja na pomarančanje; laskajo si, da se macesni veselijo z njimi, da so pretentale minevanje in čas, da so zmešale snegu in mrazu glavo, da bo poslej vse drugače, kar naprej pomlad; Zlatoroga, ki jih je bil obudil, skrijejo v svojo toplo, upljivo sredino. – Kakor vesel črn koder sredi že zdavnaj plešaste, belo okrancljane glave so: vsem v zasmeh, le sebi v upanje. Kajti vsa Bala s svojimi brezupno dolgočasnimi šašastimi bregovi se je tisti večer hahljala tej svetli, neumni otročjosti: razločno se je slišalo – tiho, malce škodoželjno, malce otožno, kot se hahlja rahel vetrič pač, ki o mraku potegne po dolini navzgor; spodobno in ne prenaglas – zrelemu, odcvelemu in sploh tako izkušnemu ne pristaja prehrupna prešernost.

Nebo zgoraj je bilo čisto, pomalem se je potapljal v tisto hladno, nekoliko po škrlatu zaudarjajoče srebro, s kakršnim se obda miren, potrpežljiv dan pod konec svojega trajanja.

Z nočjo je postajala tudi vse bolj očitna Zlatorogova modrost: če ti vzamejo vrh, ga pač vzamejo, nič se ne da zoper to; ali pa zelo malo. Ampak vrh ni samo znamenje stremljenja kvišku, marveč tudi nadutosti. Bolj ko si visoko, više bi rad; bolj morajo drugi ostati niže, bolj se moraš razlikovati od vsega, kar ostaja spodaj: nezaznavno sredi čadaste, mrtve doline. Vrh je čedalje manj cilj in čedalje manj vrh; sredstvo je, samo klin na lestvi: ko si čezenj, ga na poti navzgor lahko tudi polomiš; emblaža je, ki jo lahko zavržeš, ko potrošiš veljavo.

Zato ni treba, da greš ravno gor, raje se napotiš po Zlatorogovih sledeh. Zviška vidiš sicer mnogo sveta, ampak vse je zelo drobceno in brezoblično; Zlatorog si ogleduje svet od blizu, po malem, vendar kar naprej. Kar naprej se ukvarja s pomladjo, ne moti ga jesen, ne meni se mnogo za zimo, ki preži; če bi hotel biti na vrhu, bi moral vselej vohati razpadle ribe in se dolgočasiti nad golim kamenjem, nastavljati kožo vetru in prebadanju dežnih kapelj. Tako pa se raje potika, kamor ga noga nese: za pomladjo pač, za razcvetenimi pomladnimi markacijami sredi jesenske puščobe.

– Tako je pravzaprav škoda, da smo tistega dne toliko časa zapravili vrh Jalovca: s pospravljanjem in z lenobno samozadovoljnostjo. Kajti znak našega stremljenja je prav lahko tudi to Jezerce, ni treba da je Jalovec; ali pa Vrtaški vrh, od koder bova

s Kocino, tem turističnim, zatolščenim poganom, šla sredi oktobra gledat, kako se macesen zlati vzdolž Vrat, prav pod noge že pomalem pobebelemu Triglavu. – Za tokrat pa je seveda prepozno, mrak se skrivaj, ampak po vseh pravih gosti, pot v Bavšče je še dolga in zapuščena.

Zlatorogovi vrtovi v Jezercu, sredi tiste septembrske akademije znanosti in umetnosti, ki se ji reče Bala, spotoma spet hitro zginejo. Suštavo listje se ponuja pod noge in malo niže spodaj na planini je komaj še opaziti gaz skoz goste koprive. Vrtovi v Jezercu so bili pač čudaško zakasneli »up golj'fivi« to leto, ko je pomlad bila pozna, poletje kratko in jesen nepreračunljiva. – Bili pa so tudi znamenje posebnega Zlatorogovega sporočila, o tem bodimo prepričani.

3.

Tri debele ure sem kolovratil od zavetišča pod Špičkom do Bovca; od Kluž sem pomalem preklinjal in štel korake – cesta je smrt, živ krst me ni hotel pobrati. Razumljivo: bila je že noč, ponoči pa cvete vsakovrstno razbojništvo; pretvegano je sprejemati popotnike v vozilo, ki je povrh še očiščeno, popotnik pa sumljive zunanjščine. Ko sem končno sedel za volanom, sem bil zatorej nekoliko na ono stran zenita svojih moči; razpoloženje se mi je nagibalo v hvalnico tehniki, ki rešuje človeka iz takšnihle stisk. Ustrezna hvalivnost je morala prijati tudi že bogvekolikokrat prekleti in izobčeni škodi, ki se je pri priči marljivo in brez sprenevedanja spravila nad kilometre po Trenti navzgor. Vmes sem imel čas in sem lahko napravil črto pod pot: Tisti dan sta dva vrhova kazala očitna znamenja potrošniške civilizacije: Mangrt in Jalovec; pot med njima je samotna, kljub temu, da je neprimerljivo lepa. Mogoče je bil prav zaradi kontrastnosti med neomadeževanostjo poti in »civiliziranostjo« vrhov občutek Jalovčeve posvinjanosti tako izrazit. Gre pač za spremne pojave množičnosti: neprijetne, pa očitno nujne. Skoz pojav se kaže spreminjanje odnosa celotne narodne skupnosti do gorskega sveta: sprva so si ga prisvajali le pionirji, potem turisti, na koncu so prišli komercialisti. Te tri vrste osnovnih interesov v našem alpskem svetu obstajajo danes hkrati: alpinistični, izletniški, žičniško-hotelski. Vsak od njih bi rad čim več in vsak od njih more s svojega stališča očitati drugim kaj neprijetnega. To tudi dela: alpinisti in izletniki očitajo hotelirjem in žičničarjem, da mehanizirajo gibanje, kvarijo naravo, praznijo idejo, ki spodbuja k zdravi duhovni in telesni dejavnosti, da so za denar pripravljene prodati vse in da povrh niti niso rentabilni;

izletniki in žičničarji očitajo alpinistom, da so samozaverovana, zaprta snobovska pasma, ki ne privoščijo sladkosti, ki jih uživa, ljudskim množicam;

alpinisti in žičničarji oponašajo izletnikom oboje: pač izkoriščajo njihov bastarden položaj: z ene strani leti nanje, da s svojim sindikalističnim šodrovstvom in komodnostjo profanirajo gore, z druge so deležni očitkov, ki izvirajo iz izenačevanja izletnikov z alpinisti.

Ampak teba je pač uvideti, da so vsi ti različni interesi danes stvarnost, da jih je izoblikovala ustrojenost modernega sveta, ki skuša sicer do neke mere zaščititi posameznikovo avtonomnost, ki pa je hkrati sprožila nekatere silne, množične procese: gospodarske, duhovne, potrošne, tehnične. Treba je pač uvideti, da je ob alpinistično pionirstvo, ki kot potreba v mnogoterih oblikah in kot izraz stremljenja po individualni suverenosti obstaja dalje, stopila tehnika, z njo množična potrošnja, organizirana (kolektivna, družbena) skrb za takoimenovano rekreacijo, za telesno zdravje »proizvajalca«, za pretakanje in reproduciranje kapitala.

Planinsko izletništvo je tisti vmesni člen, ki obe skrajnosti – pionirsko in žičničarsko – združuje in hkrati seveda obe skrajnosti tudi deloma zanikuje: še zmeraj temelji na osebnih volji po moči, na drugi strani pa si že od 19. stoletja naprej vse bolj pomaga z združevalnimi podjetji: gradi steze po brezpotjih, postavlja prenočišča in domove.

Naj se še toliko repenčimo drug na drugega, vsi obstajamo; bogpomagaj, tako je: in vsi imamo posebne razloge za to, da si lastimo pravice do tega kosa naše domovine. Enim govori v prilog gospodarski razvoj modernega turizma, drugim zgodovina, tretjim narodni interes po zdravem ljudstvu; niti ene od teh vrst upravičenosti pa ni mogoče zanikati ali kar odpraviti z lahkotno kretnjo.

Tako ne kaže drugače: grunt bo treba v resnici naglo in preudarno razdeliti – enoten in isti planinski interes je ata na smrtni postelji – imetje mora razdeliti med razborite sinove. – Saj na tihem in pomalem že nekaj takega obstaja: še od takrat, ko so se s pokojnim Tominškom kregali, kod sme in kod ne sme delati poti, je po nekakšnem tihem dogovoru ostal ves prostor med Špikom in Škrlatico na eni ter Vrtaškim vrhom na drugi strani za alpiniste: in to je bajen svet! Tam ni nadelanih poti – razen nekaj lovskih po nižjih predelih, ni koč razen dveh bivakov, ni ničesar takega, kar bi žalostilo plezalčevo samotarsko srce. – Nekoliko glasneje in formalno očitneje je zakoličen Triglavski narodni park; pa bolj ko ne res le formalno – tu namreč bastardirata naravovarstveni objekt brez varstva in najbolj množični šodrovski turizem brez enako množične vzgoje, povrh Lopučnico pogosto obiščejo tropi lačnih krav. Rezultat je očiten, zgovoren in ne samo formalen.

Danes pač gospodarji vsak po svoje, v skladu z vsesplošno demokracijo: šodrovec posvinja, kamor mu bolj množično stopi noga, alpinist samovoljno ukinja poti, če mu niso ravno po volji in če niso preveč na očeh (tipičen primer: usoda poti s Kotovega sedla na Jalovec; zaznamovana na mnogih zemljevidih, iz Kugyjevih potopisov znan klasični pristop; zato še danes sorazmerno precej obiskana pot, zveza med Mangrtom in Jalovcem itd.; danes so na najbolj kočljivih mestih težave, ki sicer same na sebi niso bogve kakšne, dodatno okrepljene – če drugega ne, so izklepane sicer že zdavnaj obledele markacije); žičničarji načrtujejo svoje potegavščine, kakor in kamor komu šine v glavo, v glavnem pa se pri tem ravna po že ustvarjeni popularnosti predela; ta naj bi namreč po preprostem preudarku zagotavljala tudi rentabilnost: obiskanost bi se enostavno z nog prenesla v kabine (Triglav!); zato in iz drugih razlogov v glavnem vse to naše žičničarsko turistično gospodarstvo neprestano boleha za ošpicami, oslovskim kašljem in drugimi otroškimi boleznimi.

Torej naj bo tako, kakor je skoz Zlatorogovo bajko že zdavnaj določila ljudska modrost: bodi Zlatorogovo, kar je njegovo; in naj ima trentarski lovec, kar potrebuje. Če bi lovcu vzel vse, bi ga, siročino trentarsko, pobrala lakota. Če pa bi se polakomnil Zlatorogovega zaklada, bi bili obsojeni na bogvekakšno pokoro in prekletstvo. Zlatorogovi vrtovi so danes zaklad, ki ga, z eno nogo sicer že na parketu, z drugo pa še zmeraj v blatu, ne zmoremo docela jasno ceniti: zdijo se nam samo-umevni, torej ne izjemni in zato tudi ne posebno dragoceni. Zato si jih prizadevamo izkoristiti, kolikor je mogoče, in se pri tem zgledujemo po zahodnoevropskih hotelirjih. – Veliko vprašanje pa je, če ne bo tudi tamkajšnjih alpskih turističnih velesil zaradi današnje premožne hotelizacije kdaj bolela glava. Vsakih kratkih trideset let se človeštvo podvoji in profesorji že danes delajo poskuse, kaj se zgodi s podganami, ki imajo sicer vsega zadosti, pa premalo prostora: kot skupnost menda razpadejo, kot posamezniki propadejo. Prazen, neomadeževan, nepotrošen prostor je v tej perspektivi lahko Zlatorogov zaklad: nikakršna posnemovalna komercialno-turistična eksploatacija ga ne more odtehati.

– Nebo nad Trento je nizko, tik nad avtomobilom beži; ob cesti, ki določa smer, stoje surovi, čisti, sivkasto-svetli plotovi, ki obrobljajo noč; skoz okno vdira ostra spokojnost nočne svežine. Ko se potem cesta zviije v prve ovinke proti Vršiču, je mogoče skoz temo bolj slutiti kakor videti tintno gosti značilni trapezoidni obris Jalovca.

Eh, potem človek napol utrujeno, napol obžalovaje nad minulim vzdihne sam pri sebi: Bil je lep dan! – in se enostavno otrese vseh teh misli. Pa tudi Jalovec dokončno zgine za drevjem, za ovinki, v temi. Od nekod daleč opreza spanec, biti je treba buden, paziti je treba na pot, ki se sproti odpira skozi temo, mimo bližnjih Zlatorogovih vrtov.

ZELENEC V BELEM

STONE WRABER

z Brage, kjer sva imela oporišče med nekajdnevnim pohajanjem po dolini zgornjega toka Marsiandija, se v bazo nisva vrnila skupaj. Zoran se je od gostoljubnih Tibetancev poslovil en dan pred menoj in tako je nanese, da je tisti večer v opustelem baznem taborišču prenočil čisto sam. Naslednjega dne sem prišel za njim in zvečer sta bila obljudena že dva šotora. Bilo pa je samotno in kot že večkrat poprej sem tudi tistikrat upihnil svečo šele po več urah prebiranja himalajske literature, s katero je bil založen Zoran in jo tudi rad posojal. Opisi himalajskih podvigov so zanimivo branje že doma, posebno plastično pa jih doživljaš, če jih prebiraš na Himalaji, in to kar na enem od podvigov samih. Naš se je nedvomno bližal odločilnemu trenutku, saj so bili tiste dni prav vsi naši fantje z zdravnikom vred vsaj 6400 m visoko in se pripravljali za končni naskok na goro. Z Zoranom sva premlevala, kako bomo ob uspehu kaj kmalu odšli po dolini v toplejše kraje, kako pa se bo v primeru, da bo treba vso operacijo ponoviti, vrnitev precej zavlekla.

Tretji večer smo bili že trije, saj se je iz višin vrnil Klavdij, tako da se je Zoran začel spraševati, koliko časa bo vsak večer v bazi po en sahab več. In glej, naslednji večer nam je delal družbo še Tonač. Oba, Klavdij in Tonač, sta prišla na kratak oddih in z namenom, da se čimprej vrneta navzgor. Ob takšnih besedah sem napel ušesa, saj sem že nekaj časa mislil samo na to, kako bi pridobil še kakšen meter, oziroma bolj določno povedano: s 6400 m visokega »Doma«, na katerem je stalo naše tretje višinsko taborišče, bi rad pogledal na drugo stran, na jug, posebej pa še na Mačapučare. Z Zoranom sva pred tem iz baze že zlezla na nek vrh, ki sta mu višinomera pokazala višino 5100 oz. 5200 m, Aleš pa me je vzel s seboj na prvo višinsko taborišče (5300 m). Na okus sem torej prišel, obenem pa tudi spoznal, da se na Himalaji v tistih višinah hoja po snegu in ledu šele prav začenjata. Iz Alp nisem imel nobenih tovrstnih izkušenj, zdaj pa sem imel lepo priložnost, da si jih nabere na Himalaji, čeprav je takšen vrstni red precej nenavaden.

Kazalo je, da bo Tonač prvi, ki se po spet vrnil navzgor. Povedal sem mu, kako mi je Aleš obljubil, da bom še lahko šel v višine, čeprav je bil odločno proti temu, da bi se sam »sprehajal po hribu«, ko sem ga na enojki prosil, naj me vzame še više, vrnil pa se bom sam. On, Tonač, je gotovo zadostno jamstvo, da toliko zaželeno pot ne bo niti samotni niti nezavarovan pohod. Vsi, ki ga poznajo, vedo, da ima Tonač široko in dobro srce, tako da mi ni bilo treba preveč prositi.

Na večer pred odhodom je bilo v bazi dokaj živahno. Po nekaj dneh čakanja so nam iz doline končno prignali kozo, ki bo, predelana v užitno obliko, fantom v višinah zaželeno in dragoceno sprememba v prehrani. Klavdij, s katerim sva večkrat obujala spomine na vrhove nad Balo, ki jih kot rojen Koritničan in nekdanji ovčji pastir odlično pozna, je opravil eksekucijo, nato pa pripravljaj primerne kose mesa, ki sem jih pekel v kuhinjskem šotoru.

Zmenili smo se za bolj zgodnjo uro, pa je kljub temu šlo že proti šesti, ko sva se zjutraj s Tonačem poslovila od Zorana in Klavdija. S seboj sva imela Purkipo in pa Pembo Čeringa, ki tedaj še ni slutil, kakšno kariero bo naredil kot botanik.

Neprijetno moreno smo prehodili skoraj še v mraku, ko pa smo si pod dolgim snežiščem pripenjali dereze, je že vzhajalo sonce. Bilo je zelo lepo, vendar moram priznati, da sem se na lepote jasnih jesenskih dni in daljnih razgledov tako hitro navadil, da so mi postale že vsakdanje. Resnično se mi je takrat zdelo, da himalajskim doživetjem ne bo nikoli konca, čeprav so žal vse prehitro postala le spomin.

Skozi žleb z zmrznjenim snegom smo bili hitro, saj je bilo v njem nekaj fiksnih vrvi, čez ledeni skok pa je visela tudi jamarska lestvica. Spomnil sem se, kako sem na tem mestu prvič napletel iz vrvi čudovito »solato« in se je Aleš moral vrniti in odvezati, če jo je hotel razrešiti. Dejal bi, da je bil tedaj malo jezen, kajti prav na

hitro je zatem po rebri izginil za robom, na katerem je stala enojka, nato pa vrv pritegoval tako hitro, da bi bil ob sapo še pri nas, kaj šele v višini 5300 m. Zmagalo pa me ni, saj sem takoj po prihodu že odmetaval sneg s prostora za dodatni šotor. Tokrat je »potegnil« Purkipa. Zakaj, nam je bilo jasno, ko nam je kmalu potem, ko smo na enojki posedli k počitku na toplem soncu, postregel s toplim obrokom. Prav imenitno smo se imeli, do srede dopoldneva smo pospravili že 700 m, od dvojke, ki smo si jo postavili za cilj, pa nas je ločilo komaj še nekaj več.

Na nekakšen hrbet, ki se nad enojko dviga proti »Domu«, se je prišlo čez ne zelo strmo snežno planjavo, ki se je končala z bolj skalnatim svetom, čez katerega je visela fiksna vrv. Nadaljnja smer je tekla po odsekih spremenljive strmine, dokler nisi prišel do skoraj navpične ledene stopnje, ki je bila na desni odrezana v prepad nad dolino Sabče. Tudi čeznjo je visela lestvica, ki sem jo hotel preiti kar nenavezan, češ, držati se bom že znal. Tonač pa je odločil, da morava s Pembo na vrv, kar je bilo gotovo najbolj pametno. Prvi del nad tem skokom je bil skoraj raven, potem pa se je pobočje spet vzpelo. Nismo bili več mnogo pod 6000 m in prav veselilo me je, ker nisem občutil višinskih težav, ki sem jih pričakoval. Pač pa sem postal pošteno lačen in ta svoj občutek še glasno oznanjal, pa tudi v nogah, nenavajenih na dereze, sem občutil, da smo tistega dne vendarle naredili dobrih 1400 m v višino. Takšna je bila namreč višinska razlika med bazo in dvojko (okr. 6050 m).

Ker se je že začevalo večeriti, sva s Tonačem pohitela z odmetavanjem snega iz šotorov, ki sva ga izbrala za prenočišče. V tistih višinah je huda malomarnost, če ob odhodu šotorov ne zapreš. Tisti, ki pride za teboj, se bo jezil, ko bo moral čistiti sneg iz že tako majhnega zavetja. Jezila sva se tudi midva, končno pa izbrala drug šotor, se namestila, kolikor sva se mogla udobno, in začela preiščevati, kako bova v tesnem prostoru skuhala večerjo. Še preden pa sva se domislila, je Purkipa nepričakovano prinesel polna krožnika in tako pregnal jezo na šerpe, ki sva jih obtoževala za odprti šotor. Iz ajdove moke pripravljena tsampa je močno spominjala na žgance, le da je bila okusnejša in povrh vsega še zalita s čilijevo omako.

Noč je bila dolga, a je hitro minila, saj sem jo prespal skoraj tako kot doma. Vstalo je lepo jutro in kmalu je bilo tako toplo, da je bil še pulover odveč. Kuhali smo zajtrk, čistili sneg okrog štorov in nastavljali soncu z ledom prevlečena stiroporna ležišča iz »snežnega šotorov«.

Malo me je skrbelo, a ko smo pred odhodom privezovali dereze, ni Tonač postavljaj nobenih neprijetnih vprašanj o moji nadaljnji poti. Bil je torej mnenja, da grem lahko z njim do trojke. Slabo opazna gaz je postala vedno bolj strma, zaradi nevarnosti plazov pa je vodila v povsem ravni črti. Hodili smo s počasnostjo, ki bi bila pri nas nenavadna. Stopal sem takoj za Tonačem in ko sem zavil malo vstran, da bi naredil učinkovit posnetek, sem ostal zadnji. Nisem mogel niti pomisliti, da bi se spet prebil na drugo mesto, saj edino enakomerna in počasna hoja zagotavlja, da na cilj ne prideš povsem izčrpan. V sneg zataknjena palica s »knorčkovo« zastavico nas je pripeljala do fiksne vrvi, ki ni bila pritrjena tjavendan: pobočje se je še bolj vzpelo in morebitna vožnja bi se slabo končala. V loku smo se bližali razpoki, ki si jo že iz baznega taborišča videl kot dolgo temno zarezo pod vršnim temenom »Doma«. Močno sem bil radoveden, kakšna je ta razpoka od blizu in kako prideš čez, saj iz pripovedovanja plezalcev nisem dobil prave predstave. Nastala je na mestu, kjer se vršna planota »Doma« in z njo vred mnogo metrov debeli snežni pokrov prelomi strmo navzdol. Njen spodnji rob je bil precej nižji od zgornjega, k sreči pa je na enem mestu sneg v obliki skoraj navpičnega mostička omogočal primeren prehod, ki so ga plezalci zavarovali z vrvjo. Z enim koticom očesa sem ošinil zelenkasto modro globino ledenega podzemlja, sicer pa sem previdno lezel po mostičku navzgor in čez nekaj trenutkov že stal na varni planoti »Doma«. Čeprav sem bil na vsej poti od baze do trojke le na ledenem skoku pod dvojko na Tonačevi vrvi, sem se v njegovi družbi ves čas počutil varnega. Na zavarovanih poteh v naših Alpah le redko prideš v resnejše težave, ko bi ti sopotnik bil v oporo. Prijetni občutek varnosti, ki ti ga vliwa tovariš s svojim znanjem, zanesljivostjo in skrbjo, doživiš

še le v težavnejših razmerah. Jaz sem ga z Mikcem na Široki peči in zdaj s Tonačem na pobočjih Anapurne.

Do trojke, ki se nam je zdela že prav blizu, smo vseeno potrebovali še pol ure. Spetoma smo srečali Anuluja, ki je z enim šerpo odhajal na dvojko. Nedavno tega mi je prišla v roke knjiga, ki jo je o angleški odpravi na Mt. Everest iz leta 1953 napisal Wilfrid Noyce.¹ S posebnim zanimanjem sem v njej prebral opis vzpona na Južno sedlo, v katerem Noyce govori tudi o sirdarju naše anapurnske odprave Anuluju. Bil je tedaj edini šerpa, ki je bil sposoben spremljati Noyceja na poti na Južno sedlo. Z uspešnim vzponom sta pripomogla h končnemu uspehu Hillaryja in Tenzinga.

V trojki smo našli le Cicka. Veselo sva se pozdravila, saj se že precej časa nisva videla. Dolgotrajno bivanje v višini se mu je že poznalo, a se je kljub temu pripravil, da bo še žel navzgor. Časa je bilo tisti dan še dovolj, da sem se odpravil na sprehod po širni planjavi »Doma«, se razume, da s fotoaparatom. Najprej sem se nagledal Mačapučareja (6997 m), katerega dvojni vrh se na jugozahodni strani vzdiguje le še 600 m nad višino trojke, a je po lepoti gotovo prvak Anapurnskega Himala. Najvišja je Anapurna I, ki ji zadnje čase zapisujejo višino 8091 m namesto prejšnjih 8078 m,² ni pa s te strani videti kaj prida izrazita. Mogočnejši sta se mi zdeli že Anapurna III (7577 m) in Anapurna IV (7524 m), medtem ko se Anapurna II ponaša tako z divjostjo svojih severnih prepadov kot z elegantnimi linijama svojih grebenov. Na severnem obzorju pa je prava gneča, toliko je pet-, šest-, pa tudi sedemtisočakov tibetanskega robnega gorovja. Če me spomin ne vara, sem za njimi videl rjavkasto rumene planote in tako vsaj s pogledom bil v – Tibetu.

Prišla je prva noč v višini 6400 m. Cicko, Tonač, Klavdij (ki je popoldne prišel iz baze) in jaz smo se spravili v razmeroma velik rumen šotor, ki smo mu rekli »tunel«. Malo poprej smo po radiu ujeli, da se Matic in Mikec vzpenjata proti vrhu. To je pomenilo, da ju bo na gori vsekakor ujela noč. Sta vrh sploh dosegla? In kakšna bo vrnitev do rešilnega šotora? Grizla nas je skrb, ki so se ji pridružile še višinske težave in spanje ni bilo kaj prida. Plitvo dihanje med dremanjem kmalu ne zadošča za normalno potrebo po kisiku, pa se nenadoma prebudiš in s sunkovitim dihanjem skušaš izravnati primanjkljaj. Pri premetavanju zbudiš prijatelja, ki spi čisto ob tebi in ko sam končno zaspiš, te, seveda nehote, zbudi on. Tako smo dočakali jutro bolj utrujeni kot spočiti.

Tisto jutro, 23. oktobra, so se Cicko, Klavdij in Tonač odpravljali proti četrtemu višinskemu taborišču. Ker zunaj ni bilo posebno mnogo prostora, se mi je zdelo najbolj pametno počakati kar v šotoru in šele po njihovem odhodu zlesti na dan. Odhod pa se je tako zavlekel, da sem postajal že nestrpen. Priprava popotnice in opreme gre tam zgoraj resnično počasi od rok, zlasti še, če neprestano piha veter in poleg drobnih snežnih kristalov odnaša s seboj še precejšnjo mero moči in veselja za akcijo. Na »Domu« vetra vsekakor ni manjkalo, saj so šotori kar izginjali pod bremenom napihanega snega. Z aparatom sem šel večkrat na oglede in razglede po snežni planjavi, toda veter je bil tako močan, da sem se skozi »živi sneg« hitro vračal v zavetje šotora. Nobene novice ni bilo o Mikcu in Maticu. Čakanje, med katerim nisi mogel ničesar storiti, je postajalo že neznosno. Tedaj se je vrnil Tonač, ki mu je grlo tako nagajalo, da rajši ni nadaljeval poti, ki naj bi trojico morda pripeljala na vrh Anapurne IV. Stal sem pred šotorom, ko se je približeval, in ga slišal: »Yesterday, at 18,35...«. »Le komu, za vruga, govoriš angleško«, sem samo pomislil, ker me je ob misli na Matica in Mikca stisnilo v grlu, se obrnil in za seboj zagledal enega od šerp, a Tonač je nadaljeval: »sta Drašler in Maležič prišla na vrh Anapurne II«. Še nekaj besed, pa je velika skrb prešla v veliko veselje. Odprava je uspela! Tonač je zvedel za veliko novico, ko je trojica na poti k četrtemu taborišču ujela pogovor med Alešem v šestem višinskem taborišču in Zoranom v bazi. Nekaj pozneje jo je s petice primahal še Jože. Bil je sicer zdelan, a srečen, saj je bil dva dni poprej z Alešem in Lojzom na vrhu Anapurne IV. Ni mnogo skoraj petdesetlet-

¹ Wilfrid Noyce: Everest, notre conquête? Založba Arthaud, Paris (1958).

² Toni Hagen: Nepal. Založba Kämmerli & Frey, Bern. 2. izdaja (1971).

nikov, ki bi se jim posrečil tako lep vzpon. Po vseh teh dobrih novicah je še noč, med katero smo si bili v šotoru drug drugemu spet v napoto, hitro minila in naslednji dopoldan smo hodili ogledovat, kdaj se bodo vračali naši.

»Že gredo,« je povedal menda eden od šerp in s Tonačem sva kar v puhastih copatah pohitela na rob, odkoder sva dobro videla na pobočje nad trojko. Počasi se je približevala postava v modrem vestonu, takoj za njo še ena. Prva je padla in se le počasi spet vzdignila, pravzaprav ji je pri tem pomagala druga, ki jo je medtem dohitela. S Tonačem sva stala, kot da bi primrznila k tlom. Prebujenje pa je prišlo takoj in to temeljito: »K..., Tonač, ki ne prideš na pomoč prijatelju, ko vidiš, kako mu gre!« je bil Aleš divji, pa se obrnil še k meni: »Zate velja isto!«. Že ga ni bilo več, za njim pa je utrjeno prikoračal Mikec. Čestitava, a vsaj zase vem, da bi se od sramu najrajši udril v sneg, fotoaparata pa je obvisel okrog vratu, ne da bi napravil vsaj en posnetek. Pohitel sem k šotorom, na naglo obul čevlje, pritrtil dereze, pograbil cepin in odhitel nasproti, pa naj pride kdorkoli. Najprej sem, za streljaj od taborišča, srečal Matica. Čeprav utrujen, se je prijateljsko razveselil srečanja in mi izročil nahrbtnik. Dobro se mi je zdelo, ker je z vzponom na vrh dokazal, da je po strateškem posvetovanju v bazi po pravici črno gledal, ko je bil odbran le v rezervno skupino.

Še enkrat sem odšel iz trojke in med hojo premišljeval, kaj se je zgodilo z menoj. Kje je ostalo tovarništvo, kako sem prišel nasproti fantom, ki so na gori toliko pretrpeli? Malo višje sem naletel na Lojza. Tudi njega je zdelalo, saj je precej časa prebil na petici (7300 m), bil na vrhu Anapurne IV in skupaj z Alešem odhitel v šestico v pomoč Mikcu in Maticu. Še njegov nahrbtnik sem prinesel v tabor in se potem počutil vsaj majčkeno bolje. Aleš je medtem že odšel in še isti popoldan sestopil do baze. Naredil je izreden podvig, ko se je v ne dosti več urah, kot je med potjo obredel višinskih taborišč, naenkrat spustil skoraj za 3000 m. Je pač zelo močan in gotovo mu je le vodstvo odprave onemogočilo, da ni stopil na vrh Anapurne II. Tak je pač Aleš. Ko bi po dvojnem uspehu lahko končal vse razen evakuacije, je še spodbujal Cicka, Klavdija in Tonača, naj poskušajo priti na Anapurno IV (tako povzemam iz Zoranovega Himalajskega dnevnika, 70. nadaljevanje). Morda delam dr. Herrligkofferju krivico, vendar sem se ob njegovem lanskem Nanga Parbatu spomnil na Aleša. Medtem ko je prvi, potem ko se eden od Messnerjev ni več oglasil, hladnokrvno odšel v dolino, je Aleš skupaj z Lojzom neutegoma pohitel nasproti Mikcu in Maticu, ki sta po nočnem sestopu počivala v šestici in nista dala glasu od sebe. Ko sta pod večer prišla še Klavdij in Cicko, smo bili tisto noč sahabi razdeljeni tako, da nas je bilo kar osem na trojki, Aleš in Zoran pa v bazi. Jože, še utrujen od Anapurne IV, je imel opravka z Mikcem in Maticem, pomagal pa je Tonač. V vijoličnem šotoru, ki ga Čehi niso mogli pospraviti in je bil prej primeren za taborjenje ob morju kot pa za himalajske višine, so bili Cicko, Klavdij in Lojz, jaz pa sem se vselil v modri pritlikavček, ki se mu pravi tudi višinski šotor. Z nosom sem si na obraz otrsral ivje, ki se je nabiralo na notranji strani šotoru, in sploh doživljal to, kar sem si pravzaprav želel: himalajsko višino. Prav mi je prišlo, ko sem se spomnil, da prenašam v nahrbtniku polivinilne vrečke, v katere sem spravljaj mahove, vzorce prsti, semena in podobno biološko ropotijo. Namesto, da bi zlezal iz šotoru ves, sem pod zvezdno nebo poslal le polivinilno vrečko. O varstvu narave nisem razmišljal, čeprav bi se ob pogledu na okolico višinskih taborišč gorski stražarji prijemale za glavo. K sreči njihovi pohodi tam okrog niso ravno pogostni...

Jutro 25. oktobra je bilo čudovito, sončno in, če se še spominjam, niti ne vetrovno. Prišlo nam je prav, saj smo bili zaposleni z evakuacijo trojke. Menda zlepa ni bilo odprave, ki bi si ji posrečilo za seboj goro tako temeljito počistiti. Hitro smo bili na dvojki, pa se tudi tam nismo dosti ustavljali. Na snežni strmini pod njo sem ravno napeto premišljeval, kakšne sestavine bo imela enolončnica, ki sem jo nameraval skuhati v bazi, ko sem se zapletel z derezami in krepko pogrnil. Ker pa je bil sneg že precej mehak, sem se pobral skoraj ravno tam, kjer sem padel. »Pa veš, da so takšni padci lahko zelo nevarni?« je suho pripomnil Lojz, ko se je kmalu potem nad ledenim skokom pripravljaj, da bo varoval spuščanje. Cepin mi je kar pritrtil na

nahrbtnik in skoraj sem imel lestvico za seboj. Ko sem se odvezal, je nekaj časa pomagala še fiksna vrv, potem pa sem kar prosto zakorakal po snegu. Snel sem nahrbtnik, ker sem hotel priti do cepina, zlasti pa še do fotoaparata. Pri sestopu sem bil namreč prvi in med spuščanjem naslednjih sem si obetal narediti kak zanimiv, po možnosti čimbolj zračen posnetek. Toda glej, kot da ne bi bil imel za seboj vrha, je po lestvici privihral Mikec. Opazil je, da imam cepin še na nahrbtniku in eksplo-diral: »Le kaj pa misliš, da hodiš tukaj brez cepina? Kaj si sploh šel sem gor, rajši bi v dolini nabiral rože, saj si zato šel z nami! Ali ne vidiš, da sploh nisi za sem? Za vedno si onemogočil sodelovanje biologov na prihodnjih odpravah!« Še več takih sem slišal, da me je veselje do fotografiranja čisto minilo, toda svojih višinskih doživetij si le nisem pustil jemati. Saj sem v prejšnjih tednih pobral vse, kar je sploh še cvetelo. In vse skupaj ni trajalo več kot nekaj dni. Mikec se je pomiril in potem sva v glavnem hodila skupaj. Sva pač oba biologa in še v isti službi povrh. Daleč nazaj so že časi, ko sva skoraj kot fantiča šla iz tabora v Cerkljanski Dobravi na Krvavec in ne dosti manj časa je preteklo od tiste aprilske nedelje, ko sva še z nekaterimi prijatelji ušla Sivemu Volku z izleta v Drago in smo se na poledenelem grebenu Begunščice šli varovanje z vrvjo za obešanje perila, ki jo je doma sunil Mikec. Vmes sva se potikala še kje, najlepše je bilo gotovo okrog Oltarja, Dovškega Križa in široke peči, zdaj pa sta se najini poti, ena plezalska, druga botanična, spet združili na Himalaji.

Kljub zameri me je Mikec počakal na dnu ledenega žleba pod enojko, moj amaterski način hoje po snegu pa je tudi tokrat povzročil nekaj pripomb. Končno je prišla morena, dereze sva lahko snela in zavedel sem se, da je ostanek poti do baze sicer moreč, ne pa več nevaren. Umaknil sem se, ko je Aleš slikal Mikca ob prihodu v bazo. Pozneje sem tisti posnetek videl: Mikčev obraz v senci, poteze sicer utrujene, a zadovoljne zaradi uspeha na gori, ki jo za njim ožarja večerno sonce. Enolončnice pa mi ni bilo treba kuhati, saj sta to delo že mojstrsko opravila Aleš in Zoran.

PLANJAVA NA ŠPORTNI NAČIN

JOŽE MIHELICH

o to bereš, me nikdar ne obsojaj. Gotovo si se tudi sam kdaj veselil, ko si tako hitro kam prišel, da se ti je kar čudno zdelo. Posebno pa si bil ponosen, če je na tabli ob poti pisalo, da boš za to pot potreboval še enkrat več, kot si v resnici hodil.

Tistega dne nisem bil prav nič podoben planincu. Lahko oblečen in obut v športne copate »Adidas« sem bil več v zraku kot na tleh. Vendar te čudne opreme in velike naglice ni narekoval kakšen poseben trening. Zahtevala sta ju pomanjkanje časa in moja razigranost tistega dne.

Veseli sem se svojega prvega obiska Kamniškemu sedlu, veselil sem se sonca in kaj vem česa vsega še. Od zadnjega obiska gora je poteklo že veliko časa in prekipevajočo željo je bilo treba kar na hitro potolažiti. Vzel sem torej v roke list papirja in nanj napisal: od štirih do dvanajstih imam osem ur časa. Če toliko in toliko porabim za kolesarjenje, toliko za vzpon, toliko za počitek in sestop, pa spet toliko za kolesarjenje, bom ob dvanajstih spet v Ljubljani.

Začel sem s polurno zamudo. Ta čas je bilo treba prigarati v klancih do Bistrice. Skoraj mi je uspelo. Kolo sem pri koči zaklenil le še s petminutno zamudo. Med potjo navzgor sem si govoril, da bo tole lep izlet, čeprav se bo treba morda obrniti. Postajal sem vse ponižnejši in začel prav križem gledati na načrt. Velik apetit imaš, grizljaj je pa le prevelik zate, je govorila slaba vest.

Te občutke lahko sedaj opišem prav na kratko z besedo kriza. Seveda je kriza minila in pričel sem se veseliti dreves okoli sebe, skal ob poti in vrhov nad seboj, ki jih je oblivala prva sončna luč. Ta sveže prebujena gora me je kot tolikokrat prej navdala s srečnim občutkom pripadnosti. Sonce raztaplja vse žive in mrtve v eno samo vse obsegajočo narodo. Življenje kipi iz tal. Počutim se kot otroci v Cankarjevih Prešcah. Ves sem poln pričakovanj, kaj vse bo prinesel dan. Ali ne bo vreča premajhna za vse lepo, kar bi želel odnesti s seboj domov, da bi potem počasi mlel v skritem kotičku?

Na Sedlu je pihal močan veter, da je še poglede odnašalo z one na to stran. Prav hitro sem bil pri prvih skalah. Tu in tam so bili sledovi gumijastih podplato, ki so me navdajali z varnostjo kot markacije na poti. Polička, ki me je privedla čisto nad Logarsko, je bila prav očarljiva. Plezanje je bilo lepo, dan je bil lep, le gibi so postajali vse počasnejši. Vse bolj pogosto sem postajal. Greben je bil videti še zelo dolg. Kaj, če ne pridem pravočasno domov? Ali se bom sploh izmotal iz tega strmega odstavka? Malo naprej, malo nazaj plezam, a se ne premaknem z mesta. Zgoraj bo spet vse lažje, le teh nekaj centimetrov je treba premagati. Čujem glasove, ki mi prigovarjajo, naj se odločim.

In res, že je vse za menoj. Greben sploh ni dolg in kmalu stojim na vrhu. Okrog in okrog je veliko zraka, pa se usedem, da se ga nadiham. Sedim in gledam ter polnim svojo vrečo z lepotami.

In tako sem tam na vrhu lezel vase, pozabil na vse in videl le še gorske velikane naokoli. Ko sem se zavedel, je bilo že prepozno. Zopet sem enkrat doživel občutek majhnosti in priklenjenosti.

Prav tako se mi je zgodilo nekoč, ko sem hodil po travnikih za Savo Bohinjko. Le malo je manjkalo, pa bi se bil razjokal, ker sem bil sredi lepega, sončnega dne privezan na dolino, zgoraj pa so kipele Fužinarske planine. Želel sem si, da bi bil tam zgoraj in v domišljiji sem se spremenil v velikana, ki prestopa z gore na goro kot otrok po kamnih v potoku. Nikjer mi ne bi bilo obstanka tam gori, tako pa sem le ... Ah, ni da bi govoril.

Takrat pa me je spreletelo. Steci, preskoči grm, preskoči potok, naredi kozolec, postavi se na glavo in spet teci, teci v gozd, splezaj na drevo, gugaj se po vejah, skoči dol in spet teci, teci! Kje si sedaj, sentimentalnost, kje si, dolgčas? Življenje je lepo, le zraka je treba globoko vdihniti.

In spomnil sem se tega na Planjavi. Pognal sem se navzdol. Nisem gledal, kje je pot in kje je lažji prehod. Tekel sem po grušču, da je letelo na vse strani in pristal na poti, ki drži nazaj proti Sedlu. Tekel sem po njej in se nisem ustavil, dokler nisem mogel videti gore v vsej njeni veličini.

Takrat sem obstal kot pred sveto podobo. Lepa, dobra si in vsemogočna, saj znaš navaden dan spremeniti v praznik veselja in sreče, sem si mislil in stekel dalje.

Ob dvanaajstih sem bil doma. V miznici je ležal tisti list papirja. Pobožal sem ga s pogledom in bil sem vesel in ponosen.

POJDIMO NA HLEVIŠKE PLANINE

LADO BOŽIČ

e je črnovrški Javornik na najvišji planinski ravni, prvi med prvimi, uradni in neuradni začetnik idrijskega organiziranega planinstva ter zaradi tega visoko spoštovan in cenjen, pa je za nekaj več kot tristo metrov nižji vrh Hleviških planin splošno ljudski hrib, najbližja in najbolj priljubljena izletniška točka za idrijskega človeka.

Govorim vam, dragi planinski prijatelji, ki gotovo še niste bili na tem lepem vrhu. Vabim vas, da si ga na vsak način čimprej ogledate, še bolje pa, da se kar sami povabite k njemu v goste. Obiska vam ne bo nikoli žal. Na prijetnem sprehodu boste razgibali svoje odrevenele ude, si pošteno izprašili svoja kosmata pljuča in jih napolnili s svežim planinskim zrakom.

Če si ga hočete najprej samo ogledati, potem stopite na to ali ono razgledno točko na njegovi južni strani. Lepo se vam bo predstavil s črnovrške plati; z vseh vrhov nad črnovrško in zadloško planoto od Javornika preko Špika in Male gore. Tudi iz doline Idrijce, iz Bele, je ogleda vreden. Samo s te strani neba boste lahko videli njegove lepe senožeti, kratek greben in v njem komaj opazno vzboklino, ki predstavlja najvišjo točko. Z vseh ostalih strani pa boste opazili le kosmata in z lepim bukovjem porastla zahodna, severna in vzhodna pobočja, po katerih se sproščeno in svobodno giblje ljubka srnjad. Drevje je že davno prerاسlo vrh in je zaradi tega s teh strani neviden.

Ko pa se boste odločili, da ga obiščete, bodite popolnoma mirni. Predvsem se zavedajte dejstva, da vse poti drže na Hleviške planine. Teh poti vseh vrst in razredov pa je toliko, kolikor je svetnikov v pratiki. Dostop na vrh je torej možen z vseh plati in z vseh vetrov. Vse smeri so neposredne, če govorimo z jezikom plezalcev in dvo-nožnih plazilcev. Toda le tedaj, če smo se znali izogniti vratom s smrekovo vejico in tedaj, ko sta gostišče v Beli in zavetišče pod vrhom zaprti.

Dostop na vrh je zelo lahek, prav tak ali pa še lažji je tudi sestop. Če pa vam niso všeč poti, se jim lahko tudi izognete in jo udarite kar počez, čez drn in strn. Tudi taka tura je nekaj vredna.

Sprašujete, kako naj se opremita. Kakor vas je volja, kakor želite in predvsem, kakor zmorete. Visokogorsko (le kline in vrvi lahko pustite doma), srednjegorsko, izletniško ali pa celo tako, kot hodite na promenado, celo v gledališče ali na ples. Z avtom? Seveda tudi z avtom. Tudi z motorjem, mopedom, le s kolesom bodo težave in vam bo trda predla. Na povratku bi vam rabilo tudi kolo, to pa le tedaj, če imate akrobatske sposobnosti in če so zavore kolesa še v garanciji.

Tudi tega še ne veste, kje so te planine. Zalostno, kaj? Prav v neposredni bližini našega svetovno znanega mesta, v najožji okolici idrijskega kotla. Natančni podatki pa so tile: Hleviške planine ležijo jugozahodno od našega najstarejšega rudnika, med Nikavo na severu in sotesko Idrijce na jugu, nad zaselkoma Bela in Čekovnik, jugovzhodno od cestnega križišča Kočevše na cesti Idrija-Vojsko, severno od Tisovca in severovzhodno od Golcev. Na drobnem zemljevidu boste našli vrh v jugozahodnem kotu križišča 46. vzporednika in 14. poldnevnik. To so najbrž prav vsi najbolj točni podatki, ki morajo odpraviti vse dvome in nesporazume o legi in mestu te naše ponosne gore.

Za počitek in okrepčilo je pod samim vrhom, pred zadnjim naskokom nanj, postavljena ljubka planinska kočica, zavetišče in zatočišče lačnih in utrujenih gorohodcev. Brez kočice bi bile planine osamljene in pozabljene, tako kot je mnogo, mnogo lepih vrhov idrijskega sveta. Koča si je priborila tudi kar dva transverzalna žiga. To je žig slovenske planinske poti in žig transverzale kurirjev in vezistov NOV. V povezanosti z dolgo verigo vrhov in grebenov od Pohorja in Prekmurja do Slavnika je idrijski svet od Sivke do Hleviških planin pa preko Vojskega do Golakov na pomenu mnogo pridobil. Koča, ki stoji na grebenu ob robu gozda, ima na senožeti pod seboj

še lepo kmečko bajto kot depandanso, ki bo razveselila vsakega kmečkega romantika in staromodnega planinca. Koča je znana daleč naokoli. Prav posebno pa je ostala v spominu transverzalcem, ki so jo morali ucvreti z dolgim nosom mimo njenih vrat, potem ko so se pred njimi zaman razburjali in pridušali. Brez zamere. Tudi v planinah in v planinstvu so težave in nevspečnosti za vse dejavnike. Pa jih z dobro voljo pozabimo! Domačini so vsega tega že vajeni in si ne belijo glav. Če so vrata kočice zaprta, jo mahnejo k prijatelju Jožetu, ki kraljuje tristo metrov pod kočo, in od nje pet minut daleč, pri Čarju.

Lepa stran Hleviških planin, njihovega vrha in planinske kočice z dodatkom je tudi ta, da so zelo, zelo blizu. Blizu Idrije in blizu Idrijčanom, nikakor pa ne onim požrtvovalnim hribovcem, ki se poženo po slovenski transverzali v Mariboru. Koliko vsega in kaj vse doživijo na poti, dolgi sto in sto kilometrov, preden pridrsajo pošteno izdelani na idrijski svet in do nič kaj posebno priljubljenega primorskega dela slovenske planinske poti!

Drugače je seveda, če naskočite vrh iz Idrije, tako za izlet ali sprehod. Dobro uro hoda je poti. Brez posebnih naporov, brez divjega nabijanja srca, niti v grlu ga ne boste čutili, in brez posebnega napihanja pljučnega meha boste predihali varno in zanesljivo to lepo in prijetno izletniško planinsko pot. Lahko pa pridrvite na vrh tudi prej, to pa samo tedaj, če znate dobro brusiti pete. Če pa spadate med planince s perutmi, ki frčijo z nadzvočno hitrostjo, potem o času ni da bi govorili.

Še nekaj tiči za bregom. Pogovoriti se moramo vnaprej, da ne boste kasneje razočarani ali celo užaljeni. Razbistriti si moramo predvsem samo ime Hleviških planin. Kaj predstavlja, kaj neki pomeni? S prvo besedo, s pridevnikom hleviške, menda ne bo težav. Izhaja iz imena zaselka Hleviša, ki je raztreseno po dolgem preko pobočja in po sredi bregov Slaniškega grebena, katerega skrajni vzhodni del so Hleviške planine. Morda bo malo težje z drugim delom imena, s samostalnikom planine. Pred svojimi očmi imate ob tem pojmu seveda gorenjske planine: Planino na kraju, Uskornico, Dedno polje, Veliko planino in druge. Ob misli nanje se vrstijo pred vami vse njihove lepote, čari, planinska idila. Pozabite na vse to! Na Hleviških planinah ni planšarskih stanov, ni mlekarn in sirarn, ni vriskajočih pastirjev in zgovornih majeric. Tudi živinskih staj in seveda tudi štirinožne domače živine ni. Naše planine so premajhne in prestrme za tako življenje. Skromno število govedi v vnožju planin tudi ni vajeno na večmesečno pašo in življenje zunaj hlevov.

Kakor je vse to v resnici žalostno in v škodo planinstvu teh krajev, pa je nekomu le v korist in v olajšavo. Iz vsega tega vleče svoj dobiček le idrijski turizem. Marsičesa je razbremenjen. Ni se mu treba mučiti z organizacijskimi in finančnimi težavami raznih prireditev in festivalov. Odpadejo slovesne kravje procesije s planin, uradni sprejemi na mestnem trgu, odpadejo planšarski plesi in kravji bali, idrijska ohcet, odpade celo sprevid v počastitev spomina pokojnega rudniškega predstojnika k. u. k. Hofrata Sigmunda plemenitega Kienbacha (prekrščenega v idrijskega Kimpaha) in morda še ta ali ona zanimivost in folklorna idrijska znamenitost. Le žlinkrofoy, te pomembne idrijske kuharske umetnosti in znanosti, ne bo nikoli zmanjkalo. Veliko slavo uživajo širom po vesoljnem svetu, čeprav jim še nihče ni pripel nobenega odklivanja razen tega, da jih ljudje krepko uničujejo, kjerkoli le pridejo do njih.

Takih festivalov, kot jih imajo drugje in ki so v zvezi s planinami, pri nas ni. Prav in v redu. Vse to tudi razumemo, čeprav imamo planine. Nikakor pa ne moremo razumeti, da smo brez čipkarskih festivalov. Tu pa nam ničesar ne manjka razen dobre volje. Imamo še precej pridnih kleklaric in pri njih bi se našle tudi čipke. Tako bi vsaj nekoliko zamašili turistične luknje vročih poletnih dni in pokazali, da smo se kaj naučili od velike prizadevnosti gorenjskih čipkaric, katere je v preteklosti Idrija učila kleklati.

Ker ni na naših planinah krav, seveda tudi mleka ni. Jože z eno samo kravico ne more rešiti problema, pa tudi s Tinetovo pomočjo in Šavlijevo integracijo najbrž ne bi mogli zadoštili in zadovoljiti »velikemu« povpraševanju po beli okrepcilni in zdravi pijači. Kaj bi se razburjali, ko pa je vseh drugih pijač dovolj na razpolago. Mleka pa zmanjka celo v dolini, v mestnem središču. Kljub takim tržnim razmeram

s tem važnim živilom pa na Hleviških planinah vseeno lahko pijete pravo alpsko mleko, čeprav idrijski svet ne spada v alpski svet in nanj samo škili preko Idrijce. Pravo alpsko mleko namreč uvažamo iz alpskih in barjanskih predelov slovenske deželice, predvsem iz same slovenske prestolice. Pošteni smo. Pod uvoženo oznako ga tudi prodajamo. Gotovo ga boste dobili v trgovinah z mešanim blagom, mlečno restavracijo smo namreč kot nepotrebno in nerentabilno kratko malo zaprli. K vragu še ta vaš standard, ki že tako kipi preko lonca! Ko smo tuje mleko kupili in drago plačali, ga lahko odnesemo tudi v planine. Tam ga zadovoljni in z užitek pijemo in si zapojemo ono večno lepo narodno in še nič po moderno pokvečeno pesmico: Na planincah lušno biti, tam je dosti mleka piti. Doslej je slovenskemu narodu še uspelo, da jo je rešil pred svetovnimi festivali pokvarjenih popevčic.

Sedaj pa vso to kramo in naše umno kmetijstvo vstran in končno le povejmo raje, kaj se pravzaprav skriva pod pojmom Hleviških planin. To je v resnici lep kratek grebenček z razglednim vrhom v višini 907 m nad nam najbližjim Jadranskim morjem. Po južnem pobočju razgrinja greben strme senožeti, ki so pomladi po svojem vrhu ozalšane z lepimi rumenimi vrtnimi narcisami, ki jih je semkaj presadil širokoplečati Jože izpod Tinetovega krova v vnožju senožeti.

Najbrže smo vse potrebno o naših planinah povedali in tako zaključili osnovno planinsko šolo ter priprave za pohod in vzpon. Spoznavajmo domovino je torej v glavi, planinska oprema pa v nahrbtniku ali krušnjaku, nekaj pa jo je tudi na nogah. Podplati vas že srbijo, zato hitro na pot. Po poti boste primerjali teoretično znanje domovinoznanstva s prakso, pomanjkljive planinske in druge napotke pa sproti dopolnjevali.

Na Hleviške planine ne boste hodili po razvpitih, zlikanih in uhojenih poteh, niti po asfaltu, ki ga je polno naše zeleno Pohorje. Med potmi je najbolj razgibana slovenska planinska pot, ki prileze na idrijski svet na Sivki, se po njem plazi več ur in še več kilometrov ter se mu pod Golaki v neprehodnem grmovju končno izvije.

Pot je prav lepo opisana v planinskem vodiču. Nas pa zanima le njen pobeg iz kotla. Ko se skozi mesto s svojimi markacijami igra slepe miši, se pod rižami požene skozi ozko tesen dveh sosednih hiš. Preden pa pride semkaj, se obregne od Nebesa, nato pa udari mimo Sv. Janeza in čez ozek starinski most pod veličastnim gradom. Most in Sv. Janeza imamo torej tudi Idrijčani, ne samo Bohinjci. Oni imajo sicer pod mostom svoje lepo jezero z lepimi ribami, mi pa le revno Nikavo s sodobnim koritom polnim smeti in odpadkov. Imamo pa grad, ki ga oni nimajo.

Večina planincev je že motorizirana, zato se uklonimo njihovi premoči in pričnimo vzpone na naše planine kar po vozni cesti, ki je bila pred leti zgrajena v gozdarske namene. Odprta je seveda tudi planincem in turistom, dokler je deževje tu ali tam ne pretrga ali pa zima ne zasuje s snežnimi plazovi. Sicer pa je tudi brez plazov in že ob najmanjšem snegu zaprta, tako kot večina še pomembnejših cest v občini. Za tak luksuz ni več denarja. Cesta je namenjena, dokler je ob njej kaj posekanega lesa, kamionom brez prikolic, sicer pa tudi že redki volovski in konjski vpregi. Konje in vole so v glavnem zamenjali osebni avtomobili, ki so se usposobili za planinske ture. Toda avtomobili le redko prisopihajo do koč. To se jim posreči le tedaj, če je tudi njihov osebek pod polno paro. Če pare ni, potem ostane motovilo kar na parkirišču v Volčjih jamah, kakih pet minut pod koč. Tu je križišče poti proti Pšenku, Kupu in Kodrovem rovtu. Pri belem dnevu ni mogoče zgrešiti. Sem priteče tudi markirana Lovska steza. K zavetišču na Klevišah (!) nas usmerja oklešččen napis, drugi prav tako skromen napis pa nam pove, da smo blizu kmetije pri »Čari« in še to, da »ni park plača za avtomobil 1100«. Red mora biti, pa amen.

Pravzaprav smo tako rekoč že na cilju, ne da bi povedali, kje kolovrati in se vijuga avtomobilska cesta proti Hleviškim planinam. Planinski avtomobilisti in tisti, ki z motorizacijo pobirajo transverzalne žige od Sivke do Ankarana in so zamenjali prave planince, klasične gorohodce – pohorski kmetje jih imenujejo idealiste – naj imajo prednost. Najbolj se jim muči in najbolj so neučakani. Zato jim hitro povejmo, da naj v mestu najprej usmerijo svoja vozila na Vojskarsko cesto. Po njej in po Nikavi, kakor smo rekli svoje dni, bodo pridržali do zadnje idrijske bajte pri Bevku.

Tu bodo onkraj malega mostu zavili na spodnjo cesto, gornja pelje proti Vojskemu, in po gozdarski cesti vozili proti Slanicam. Cesta nima nobenih cestnih in prometnih znamenj, manjka pa ji zato samo napis: Voziš na lastno odgovornost. Vzpenja se in vzpenja, obira grapo za grapo, obleti mnogo bregov in preden se okoplje v Medvedovi grapi, krepko, to je skoro za stoosemdeset stopinj, obrne v levo, se zavihti pokonci ter kipi proti svojemu cilju. Končno se stegne čez preval in se spusti v lep gozdič, ki stoji v dolinici Volčjih jam. Ne stikajte po cesti naprej! Izhoda ni. Zašli boste v slepo ulico in se znašli na kraju, kjer se nova avtostrada zašpili in nenedoma usahne, kakor je usahnila blagajna gozdnega podjetja.

Druga vrsta planincev, udobnih pešakov, navadno udari proti planinam po stari kolovozni poti proti Čekovniku. Ta se do Pringlna krije z markacijami transverzale. Skalnata pot, ki so jo stoletja brusila in gladila železna platišča z lesom težko naloženih kmečkih vozov z volovsko zaprego, se hitro in strmo vzpenja prek Vrh riž in se oddahne šele na Pringlnu. Tu se pri klokotajočem rezervoarju odcepi na desno lovska steza, po kateri teče transverzala. Na kamnu piše, da se pride na Hleviške tudi po kolovozu. Nad Kotli se sprehajate, hitite mimo Trat in že zagrizete v hud klanec, ki vas spravlja ob sapo in žene v obup. V tem klanecu je pot izgubila svoje ime in prestopila v pravo grapo, po kateri med deževjem divjajo najhujše hudourniške strasti. Ko se izkopljete iz vseh nevarnosti, stopite na drugi prag, na sedlo med Pšenkom in Visokim, tudi Pšenk imenovan. Ob četrtem rezervoarju mestnega vodovoda, ki se začenja prav pod planinami, se lahko malce oddahnete, ne bo škodilo. Na desno se zaleti v hrib skromna steza, ki prek Kupa stopa na lovsko stezo. Na levo gre markirana pot čez Visoko proti Babi, pod cesto pa se odtrga steza skozi lepe gozdnate predele proti Zagrebencu. Ob cesti pred nami je lep smrekov gozd, za njim potok Lačna voda in že je tu skromno križišče, ob katerem se je treba odločiti na desno. Po nekakih terasah boste kmalu dospeli do Čarja in do Volčjih jam. Med potjo v breg se boste hladili z izvrstno pitno vodo, ki spodbuja zelo močan apetit. Vrnimo se nazaj na Pringl. Tu boste opazili kolovoz, ki oplazi v breg proti severu. Tudi po njem boste prišli na naše planine. Star kolovoz se lepo in počasi dviga skozi Kacijanovec in nad sotesko Nikave. Breg nad njo je zelo strm in po njem se vije Mačja steza, ki se blizu prvih idrijskih hiš prითhotapi na vojskarsko cesto. Steza ni za vrtoglave, slabovidne in srčno pohabljene planinske plazilce. Ne pozabite, da je to mačja steza. S cesto boste sekali skromno pot, ki priskače z Riž, se prebija skozi Bar (borovje) in odhiti proti lovski stezi. Kolovoz nas vodi naprej do Talerja. Tu je na koncu sankaaške proge sankaaški paviljon. Svoj čas ga je uporabljal turizem pri Kobili. Kaj prida dohodka ni bilo z njim, pa so ga za kazen prestavili sem in kaznovali s stalno samoto in propadanjem. Za Talerjem je treba po nič kaj prijaznem žlebu, ki človeka dobro upeha in spravi v slabo voljo. Nevoljo razkadijo šele senožeti na Kodrovem rovtu, s katerih je lep razgled v dolino in po okoliških vrhovih. Še po grebenu pa smo na »avtomobilski cesti« Slaniče–Hleviške planine.

Zelo lepa in nič kaj utrudljiva je tura na Hleviške planine prek Tičnice, kosmatega vrha na jugu mesta. Tura ima najmanj tri inačice: prek Repita in zahodnega brega Tičnice na njen vrh in naprej po grebenu; mimo nekdanjega Aleša in mladinskega zavetišča pod Loparjem v breg Tičnice do razritega studenčka, pa skozi Poljančevo praprot in Dolinco; tretja pot teče po vzhodnem bregu Tičnice od Poljančeve kmetije navzgor. Onkraj Dolince se vse tri poti združijo v markirano, ki kmalu dospo do Gladkih skal. Preden se vzdignete do Gladkih skal vam bo pod noge skočila še steza, bolje drča, ki pripelje iz Grape ali iz Pronta mimo Kosmačeve domačije in je prav tako namenjena k našemu cilju.

Že smo pri Gladkih skalah. Ime ni samo prispodoba. Pod petami so resnične gladke skale, ki mokre in poledenele postanejo še bolj spolzke in celo nevarne. Planinski napisi opozarjajo na Ravbarsko jamo, do katere je levo po grebenu le kake četrte ure hoda. Na vrhu Struga se steza spusti v nekoliko nižje ležečo Ravbarsko jamo. Za večjo varnost pri spuščanju je potegnjenih celo nekaj metrov železne vrvi. Preden pa se spustite ali pa na povratku, stopite na rob skale in odprl se vam bo lep pogled v dolino Idrijce, na Divje jezero, na Podrtejo, k Zagodu, na Pevec, na hri-

bovje nad Zalo, proti Godoviču in Jeličnemu vrhu. Drugi napis usmerja popotnika proti Hlevišam. O tretji zanimivosti Gladkih skal pa govori verjetno zelo stara pravljica. Tako pripoveduje, da se je v časih neugotovljenega datuma prav tu na tem mestu pojavil sam peklenski vrag na brhkem črnem konju. Zakaj se je pojavil prav tu in ne kje drugje, kaj ga je mikalo na tem božjem svetu, kdo naj bi ga privabil iz neskončnih globin od vročih kotlov, ni znano. Tudi kdo je opozoril nanj, ni nikjer zapisano. Pa so prišli mladi semeniščniki, včasih so dejali lemenatarji, da bi ga pognali nazaj v globine. Celó z monštranco so ga baje strahovali. Nič ni pomagalo. Nikakor se ni pustil ugnati v kozji rog. Tako je pravzaprav zmagal in semeniščniki so jo morali pobrati. Na mestu samem je ostala le monštranca. Kdo jo je pozneje odnesel, ustno izročilo ne pove. Da je zgodba resnična, so tu dokazi. V skalah naj bi dobre oči opazile in jasno razločile odtise konjskega kopita, konjskega sedala oziroma zadnje plati in odtis stojala monštrance. Če so ti dokazi prepričljivi, potem je zgodba resnična in pravljica ni več pravljica. O tem naj presodi vsak sam.

Nekaj korakov od Gladkih skal proti zahodu je novo križišče gozdnih poti. Pri Babi smo. Tu je nekoč stal smrekov štor z dvema vrhovoma. Babjega simbola ni več, ostalo je le križišče poti. Na desno se udere kolnik skozi Rupe in prek Trat proti Pringlno. Po grebenu navzgor drži markirana pot po mehkem in senčnatem svetu med mladim smrečjem čez Visoko na Pšenk. Preden se dvignete na zadnji vrh, lahko v njegovem severnem pobočju obiščete še spomenik partizanski saniteti na ldijskem. Lep kolovoz pa jo ubere na levo skozi Staje proti Pšenk. To je pravi sprehod po ravnem in skozi mlad gozd. Čez pol ure se zasliši šumenje bistrega potoka, ki prižubori izpod bajte pri Čarju. Da ne bi ponavljali poti, krenite levo čez potok in nato po eni izmed številnih gozdnih poti, starih kolovozov, pohitite proti Velikemu in proti Okroglemu vrhu nad Belo. Vrhova boste dosegli po prodoru skozi Ferbejzarske frate. V potoku s svežo in pitno vodo je bilo nekoč polno rakov. Kuga novejših časov jih je pobrala. Potok teče še nekaj časa po ravnem, nato pa strmo pade v Padarjevo grapo, ki blizu Divjega jezera in pod Rakami seže v strugo ldijsce. Zagon po senožetih vas postavi na greben z navedenima vrhovoma. Senožeti padajo tudi po južnem pobočju grebena in pod njimi stojita dve kmetiji: pri Miklajču in pri Bončini. Po grebenu proti zahodu se boste spustili na sedlo, prek katerega se prevalita steza in kolovoz proti obema kmetijama. Onstran prevala bo udarilo na uho živahno žlobudranje vodnega vira, ki daje vodo spodaj ležečim kmetijam. Pri viru

BOLEČA RESNICA O HIMALAJSKEM MANAGERJU

»Der Spiegel« je v 9 št. (22. febr. 1971) v rubriki »Afer« skoraj dve strani posvetil dr. Herrligkofferju, ki je od l. 1953 vodil v Himalajo devet nemških himalajskih odprav. Skoro vse smo v našem listu zabeležili v »Razgledu po svetu« in sem in tja na kratko nekaj zapisali o nerodnih aferah, ki so nastale v zvezi z ambicioznim Münchenskim zdravnikom. Odprava na Nanga Parbat (8152 m) l. 1970 pa je povzročila toliko govoric in javnih obtožb, da utegne biti konec izjemne serije velikih odprav dr. Herrligkofferja.

Dr. med. Karl Maria Herrligkoffer pozna himalajske vrhove samo z vznožij. Odprave je vse vodil iz baz, iz nenevarnih višin med 2000 in 3000 m. Ker razmer v višinah ne pozna, »za vsako njegovo odpravo smrdi«, pravi eden njegovih najhujših kritikov Toni Hiebeler, urednik »Alpinismus«. Na Nanga Parbatu so bile tri Herrligkofferjeve odprave uspešne (1953, 1962, 1970), vendar so bile žrtve velike in to zaradi pomanjljive opreme in pomanjkanja medicinskih sredstev. To mu je očital že legendarni Hermann Buhl. L. 1968 je Herrligkoffer prekinil z odpravo in to s komentarjem, da moštvo ni storilo tega, kar je obljubilo. L. 1962 je ostal na Nanga Parbatu Sigi Löw. Zato je spomladansko odpravo iz l. 1970 krstil po njem. Spominska odprava pa je prišla pred sodišče: Od januarja 1971 se vodi preiskava zaradi suma, da je opustil možno pomoč in z malomarnostjo zakrivil smrt.

Ozadje preiskave je smrt Güntherja Messnerja, o čemer bomo poročali na drugem mestu. Njegov brat Reinhold, 23, ki ga skoro ves svet priznava za alpinista št. 1 na našem planetu, je z bratom dosegel vrh, pri sestopu pa mu je brata Güntherja vzela ledni plaz.

Messner je tretji veliki tožnik, češ da je Herrligkoffer na odpravi odpovedal v odločilnih situacijah: Na večer pred naskokom na vrh je izstrelil napačno raketo, napake

morate po slabi stezi v breg in pripeljala vas bo na kolovoz Idrija-Čekovnik. Spet bo treba prečkati kolnik in se nato kmalu odločiti: ali proti Šavliju in prosto po senežetih na vrh planin ali pa po stezi vprek brega, čez vzhodni senožeti in nad Čarjevo bajto do planinske kočice in od tam na vrh.

Lepa toda malo daljša je tura po znanem in zgodovinskem idrijskem sprehajališču, po Rakah do Kobile. Onstran betoniranih rak, včasih smo hodili po lesenih, boste ob Idriji opazili na obeh bregovih oporišča nekdanjega mostu, prek katerega je stara cesta v Belo prekoračila reko, se po levem bregu potegnila do Kobile, nato pa se dvignila in ovijala po levem bregu dalje proti Beli. Blizu Kobile boste v skalah nad strugo opazili ostanke nekdanjega planinskega visečega mostu.

Pri Kobili je nad jezerom ostal od poti samo še skromen ostanek nekaj nerodnih stopinj v skali, nato pa so sledovi poti boljši, čeprav zelo, zelo zaraščeni. Težko se je prebijati skozi gosto mlado grmovje. Tu in tam je zob časa popolnoma uničil tudi sledove poti, zato je treba naprej po občutku in nosu. Nevarnosti, da bi zašli, ni. Pod vami je Idrija, onstran nje cesta v Belo, nad vami strmo pobočje. To se konča na slemenu grebena, ki se vleče od skalnatega vrha nad Ravbarsko jamo skozi in skozi nad Idrijo do Zagrebca. Preden se poslovite od Kobile, stopite še v lepo kraško jamo nad njo. Jama bruha ob deževju in taljenju snega velike količine vode, ki pada v Idrijo prek številnih lepih slapov. Prizor je vreden pogleda. Ob nadaljnji poti vas bodo v zgodnji pomladi, ko leži še sneg, pozdravili na kopnih zaplatah prvi znaničarji pomladi lepi zvončki. Tu in tam boste ob poti naleteli tudi na staro planinsko markacijo, spomin na navdušenost in planinski polet v prvih povojnih letih. Od steze so ostali samo še sledovi orobkanih stopinj. Na grebenu, ki poriva svoj rillec v ostro koleno Idrije, je treba strmo v breg. Po sledovih stopinj se hitro vzpenjate v skalnato območje strmega hriba. Kmalu vas pozdravijo apnenčaste skale z globokim zajedami in razdejani. Pravcati kraški podi so pred vami. Prek številnih razpok se morate prebiti in spet zaslediti zastarele stopinje. Ne gre brez razburjenja in mrzličnega iskanja izhoda. Dober nos in stezosledne sposobnosti rešijo iz zagate vsakega pravega planinca. Nепrestano je treba navkreber, vedno više in više nad strugo Idrije. Pomladi vas bodo na tem sončnem bregu pozdravile solzice, poleti, ko vroče sonce razpali gole skale, pa se tu plazijo in sončijo množice modrasov. Tu je njihova prava domovina. Zato po tej poti hodite samo zgodaj pomladi in v pozni jeseni.

ni popravil niti ni izstrelil vremenskega signala za sestop, niti ni poslal pomoči obema bratoma, čeprav sta ostala na gori daleč preko dogovorjenega časa. Ni poslal pomoči, ko mu je moralo biti jasno, zakaj se je odločil Reinhold za sestop po Diamirju namesto po Rupalu (ker ni bilo pri roki dovolj fiksnih vrvi). Namesto tega je zdravnik zapovedal evakuirati višinske tabore in pripraviti tudi bazo za odhod. Do kraja izčrpani Reinhold je zato z ogroženimi nogami moral prepešačiti 30 km po dolini Diamir in prepozno prišel v klinično obravnavo. Udeleženc odprave dr. Hermann Kühn je izjavil: »Dr. Herrligkoffer je skriv, da so Messnerjeve noge utrpeli tolikšno amputacijo. Ni imel s seboj zdravil in injekcij, ki zaustavijo posledice ozeblin. Razsrdil se je, če smo ga vprašali za te injekcije, ki jih odprave že več let poznajo. (Univ. klinika v Innsbrucku – dr. R. Maigreiter – se je odločila za amputacijo šestih prstov, ker je Reinhold prišel na kliniko z infekcijo na obeh nogah).

Udeleženc Max Engelhard von Kienlin je izjavil: »Karl (dr. H.) je brezpogojno zahteval odhod.« Zase pa je naročil – pred Messnerjevim prihodom – helikopter. Udeleženca Felix Kuen in Peter Scholz za Herrligkofferja opozorila, da se Messnerja vračata po Diamirju. Udeleženc Saler očita vodji, da je bilo njegovo početje nedgovorno, da nikakor ne bi smel evakuirati tabore. Saler je proti njegovi volji ostal v taboru IV še dva dni.

Drugi očitki so podobni onim, kakršne poznamo že iz prejšnjih H. ekspediciij. Med drugim omenjajo, da ni vzel s seboj tablet za uravnavo krvnega obtoka, ki so v smrtni coni nujne, da ni moštva dovolj poučil o kisikovih aparatih, da je v bazi večer za večerom igral karte (66) z »ženskim udeležencem«, z Alice (»Alex«), medtem ko je moštvo v bazi preganjalo dolgčas in brezdelje.

Kühn je s svojo izjavo pognal v zdravnika skoraj milostni strel: »Ko je bila ekspedicija pred odločilnim – drugim in verjetno zadnjim – naskokom, je Herrligkoffer odšel na privatni izlet... in s tem ekspediciji moralno in fizično udaril v hrbet.« »Süd-

Ko dosežete najvišjo točko skromne steze, vas bo na ostrem robu nekaj korakov niže opozorila nase velika zastarela markacija. Ko se robu približate, se odpre krasen pogled v globoko strugo Idrijce, na cesto ob njej in na ostenje nad njo. Zdaj ste v višini Klobučanov na drugem bregu Idrijce. Od tega razgledišča dalje se steza umiri in kmalu pripelje na Trebišče pod Miklajčem. Po senožeti pridete do kmetije in še malo vzpona pa boste na znanem grebenu, kjer stopimo na pot, ki smo ji že odmerili dolžino sem od Tičnice in prek Gladkih skal.

Če bi želeli naskočiti planine z južne strani, iz naselja Hleviše, potem stopite do Tinetove hiše na gričku in za njo pohitite po njegovih senožetih na vrh. Ne pozabite izmenjati nekaj besed z osemdeset let staro kmečko grčo. Vesel bo obiska in težko se boste odtrgali od njegove živahne in prijazne zgovornosti.

Sedaj pa na malo daljšo turo, takole okoli hrbta v žep, kot pravijo. Skozi Skirco ali mimo Kobala pod njegovimi planinami stopite na Kanomeljsko razpotje. Od tu do prve hiše ob vojaški cesti, ki pelje v Kanomljo, nato pa kar v breg po stezi do kolnika, ki drži na Melanovše. Pred vami so senožeti, po katerih je treba, in se nad hišo v Rupo vzpnete do Rejčeve kmetije. Nikakor ne pozabite stopiti na vrh kopastega Rejčevega griča. Prikrajšani bi bili za prelep razgled proti Kaninskim Babam in Triglavu. Od Rejca naprej je lep sprehod. Po kolovozih in stezah se boste sprehodili mimo hiš v Brinovšu, naprej pa boste po bukovem gozdu in po grebenu sanjarili čez Paponejce proti Kočevšu. Tu na Kočevšu občutijo tisti, ki prihajajo po cesti iz idrijskega kotla, prijetno presenečenje. Zadihajo namreč pravi sveži in čisti planinski zrak. S Kočevša drži cesta v Čekovnik. Preden se prevali navzdol, je treba po markaciji na levo. Spet je pred vami lep in udoben sprehod po Slaniškem grebenu proti Hleviškim planinam. Čez dobro urico dosežete vrh, med potjo pa ste se razgledovali po Triglavskem pogorju in vedno pričujočih Golcih. Gotovo boste imeli veliko sreče in srečali boste v Blaškovi senožeti družino srnjadi.

Še eno zanimivo pot na Hleviške planine bi vam rad predstavil. To je nižinska tura skozi Staro Nikavo. Na ostrem ovinku, ki ga naredi cesta od Bevka proti Slanica, jo udarite desno. Na križišču kaže markacija po cesti, druga starejša pa po stezi strmo pokonci v breg. Vi pa kar naravnost po starem in propadajočem kolovozu ob grapi. Z markacijami se boste spet srečali v Slanicah. Pot se počasi dviga in pada nad Nikavo, skoči čez številne lesene mostove in v kotu pod Nikovcem obrne v levi breg. Pod Rovtom je treba čez vodo, nato pa pod Malo in Veliko ravnino dospete

---

deutsche Zeitung« je zapisala: »Zdi se, da je odpravo brez vodstva prepustil usodi.« Dr. H. se je sprva branil s posmihanjem, nato pa z izjavo za tisk, v kateri je med drugim Messnerju očital, da je on kriv za bratovo smrt, in mu podtikal, da je brata žrtvoval svojemu častihlepiju. Z izjavo je sodu odbil veho in dno obenem. Javnost je ugotovila, da si je na čuden način prisvojil publicistični monopol (že l. 1966, ko je bil na Grönlandiji). Hiebeler je javno grajal način finansiranja H. odprav (oficialno poročilo za Nanga Parbat je izšlo v »Quicku«!), prof. W. Brendel, predstojnik inštituta za eksperimentalno kirurgijo na Münchenski kliniki, večkratni svetovalec mnogih ekspediciij in himalajski zdravnik v višinah 6000 m, pa je dr. H. vzel legitimacijo raziskovalca, ki si jo je dr. H. tudi na čuden način prisvajal. Mednarodna strokovna bibliografija o njem molči, dr. Brendel pa njegovo testiranje himalajcev označuje z – ničlo.

Zoper dr. H. so že prej – še bolj pa po zadnjem Nanga Parbatu – nastopile ugledne planinske organizacije. Že l. 1954 je dr. G. O. Dyhrenfurth izjavil, da »dr. H. sploh nima sposobnosti za vodjo ekspediciij«. Sodba grofa Uga de Vallepijana (CAAJ) je še bolj uničujoča. – Maurice Herzog – kdo ne pozna vodje ekspediciije na Annapurno iz l. 1950 – je izjavil: »V Franciji je dobro znano, da je ta mož na najslabšem glasu, da ne razume, zakaj nemške in avstrijske planinske organizacije ne posvare pred njim mož, ki si jih izbere.« Zastopnik DAV je zdaj že izjavil, da dr. H. ne bodo več podpirali.

V članku je seveda omenjeno, da je Herrligkoffer obseden od Himalaje in posebej od Nanga Parbata, na katerem je l. 1934 umrl njegov popolbrat Willy Merkl. Zapisano je tudi, da mu je pot v Himalajo »srčna božja pot« na »klik svetovnega duha«, da mu je pogled na himalajske vrhove »najmočnejše moško doživetje«.

Pod plazom v »Spieglu« naštetih očitkov in graj utegne res za vselej zastati Herrligkofferjev zagon, ki ga spremljamo že 18 let.

do ribnikov v Slanica. Seveda ribnikov ni več, samo ostanki in ime spominjajo nanje. Lepo je bilo v tistih starih srečnih časih. Ribnjaki, ki jih je polnil še danes močan živ vir vode iz osrčja Slaniškega grebena, so bili polni živahnih postrv. Takrat je bilo tudi v Idrijci vse polno rib. Danes ribnjakov ni več, pa tudi v Idrijci ni več toliko rib, da bi reka pritegnila nase pozornost turista in popotnika. Pravijo, da prideta v sedanjih časih dva ribiča na eno postrv. Morda bo res držalo.

Na drugi strani jase nad ribniki boste srečali markacijo, nato pa se z njo vred dvigali po bregu na sedlo pod vrhom. Od tu je samo še skok na vrh Hleviških planin. Če na ta ali oni način prispete v Belo do Fežnarja in bi si zaželeli daljšega izleta, potem jo mahnite proti Hlevišam. Od Fežnarja po stari in razdrti poti boste prekorčali grapo in se nato lepo in zložno dvigali. Na križišču kolnikov jo boste udarili levo proti Miklajču, ali pa desno skoro po samem robu grebena nad Idrijco. Vsake toliko časa se sklonite čez greben in poškilite v strmo in globoko strugo reke. Še preden stopite na senožeti v Zagrebencu, napravite nekaj korakov na skalnat vrh. Ne bo vam žal. Po oddihu pri kamnu na Okroglem vrhu takoj za bajto jo mahnite kar po grebenu svojemu cilju nasproti. Z vrha je že vidna sicer še v daljavi Hleviška koča in opisovanje nadaljnje poti je skoro odveč.

Tako. Po različnih poteh – ne pravim, da sem vam ponudil prav vse – in iz raznih smeri in strani ste končno le prisopihali na vrh Hleviških planin. Tu boste lahko počivali, saj je prostora na pretek, tako na grebenu kot v širokem in položnem žlebu pod njim.

Na vrh pa ste prišli med drugim tudi zaradi razgleda po našem širnem svetu. Zares, ta je v resnici čudovit. Zdi se vam, da stojite v središču sveta, ki ga omejujejo Julijci od Krna na zahodu, z očakom Triglavom na severu, Karavanke s Storžičem, Kamniške planine z verigo vrhov, Zasavsko gričevje, ponosni Krim, soseda Slivnica, notranjski prijatelj Snežnik s svojo dolgo v pomlad sneženo kapo, temni postonjski Javornik, komaj zaznavni vršaci Nanosa, pa domači Javornik in nato je dolga vrsta vrhov na našem južnem in zahodnem obzorju prek Golakov do Poldanovca. Razgled proti severu ovirajo debele bukve, ki so šinile previsoko v zrak in gozdarjem še ni uspelo, da bi jih ponižali na dostojno višino. Upamo, da postopek ne bo predolg, da se bo izognil številnim pisarniškim mizam, tako da bo naš dragi Hleviški vrh kmalu dobil tisto, kar mu po vseh zakonih in pravicah pripada. V dobi velikega sodobnega razmaha turizma in planinstva mora imeti prost, nemoten razgled.

Ko se boste zadovoljni in polni novih svežih moči vračali, ne pustite koč v nemar. Tako prikupna in čedna je, da ne smete švigniti mimo nje.

Pred koč boste posedeli in oko vas bo vabilo tja proti Slivnici, k Sv. trem kraljem, na Gore, Dole in na Blegoš. Še na kucelj za koč boste stopili in prevzeli vas bodo gorenjski vršaci, ki žarijo v večernem soncu. Še toliko boste počakali, da se bo začel spuščati na zemljo mrak in da bodo legle na svet pred vami večerne sence. Ob večernem žvrgolenju krilatcev se boste veselili in srečni spuščali v kotlino, tonečo v temo.

PASTIRJI

JOŽE VRŠNIK

li je bil Jaka ali Matevž, Luka ali Lovro, ni toliko važno. Če niso bili popolnoma enaki, so si bili pa zelo podobni. Vsak je bil od vseh vrst vremena, iskanja zgubljenih živali in še nezgod pri živini do jeseni že zelo izmučen. Vsak se je rotil, da nikdar več ne gre za pastirja na planino. Ko je na kvatarno soboto okrog 20. sept. oddal gospodarju njegovo tropo, drugim pa od njih na pašo vzete ovce, si je globoko oddahnil. V nedeljo je s šopkom planinskega cvetja na prsih šel v cerkev, da se zahvali za srečen konec paše. Po maši je šel v gostilno, kjer je ob kozarcu vina precej glasno pripovedoval svoje pastirske doživljaje vsem, ki so ga hoteli poslušati. Če ga je gospodar naprosil še za rejo živine pozimi, je bil preskrbljen. Nekdaj so gospodarji »naprosili« hlapce, dekle in pastirje že oktobra za prihodnje leto. Dali so jim aro in če je kdo od naprošenih »ovihal«, je moral aro dvojno vrniti. To se je pa le redko kdaj zgodilo, saj naprošeni are dostikrat ni mogel vrniti. Tisti, ki so šli v nove službe, so svoje ovce na šmarčko (šmartinsko) nedeljo odgnali od starih gospodarjev k novim, to je tistim, katerim so »obljubili« za prihodnje leto.

Če pastir zimske reje ni imel, se je dolgočasil v svoji bajtici ali v tujem stanovanju vso dolgo zimo. Delal je koše, coklje, kuhlje in opravljal razna priložnostna dela. Proti koncu zime se ga je pollaščal nemir. Nastopala je skrb: Kdo od gospodarjev me bo naprosil za pastirja? V kateri planini je najlažje pasti? Pri katerem kmetu je najboljša oskrba, plača, bajta v planini? Kaj, če me noben kmet (gospodar) ne bo naprosil? Ko se je končno oglasil gospodar s prošnjo, mu je pastir povedal svoje skromne želje, in brez večje težave sta se pogodila in udarila v roko. Tudi za čas nastopa službe sta se dogovorila.

V veselem nemiru je potem pastir pričakoval velikega dne, ko bo spet odšel z ovčjo tropo na planino. Skrbno je pripravljal vse, kar je vedel, da bo na planini potreboval. Že pred tistim dnem je imel v košu spravljeno vse potrebno do zadnje malenkosti. S težkim košem otovorjen se je pastir napotil k novemu gospodarju novim težavam naproti. Srečal ga je znanec. Kam pa, kam, ga je vprašal, čeprav je že naprej vedel za odgovor. Pastir mu je povedal ime planine. »Pa si rekel, da za pastirja ne greš nikdar več,« ga je podražil znanec.

»Če te pa od vseh strani prosijo, saj se jih ne moreš otresti drugače, da nekemu obljubiš. Saj vem, da bo spet hudo, pa za letos bom že še nekako zdržal, potem pa res nikoli več.«

In tako leto za letom.

Pastir je odgnal tropo na planino in si uredil stanovanje. Vsako jutro je gonil tropo navzdol v jarke in strmine, zvečer pa jo je našel na najvišjem griču ali pod skalno steno. Tu je ovce preštel, in če je katera manjkala, je že nastopila skrb. Vse živali svoje trope je »osebno« poznal, zato je takoj vedel, katera manjka. Vedel je tudi, če jo je treba iskati ali lahko čaka, da se bo sama nekje pridružila tropu. Pri tem se je včasih tudi zmotil. Če se je tropi pridružila tuja ovca, jo je takoj opazil in po znamenjih, vsekanih ovci v uho, takoj ugotovil, čigava je.

V strmine in jarke je zjutraj gonil tropo zato, da je na gričih in planotah »varoval« travo za take dni, ko se mu je zdelo potrebno imeti tropo pred očmi. Če je v jarkih in grmovju v poletju ostala trava, so se ovce tja umikale na jesen, ko so morale biti pripravljene na odhod s planine. Takrat jih v skritih zakotjih ni bilo mogoče najti, posebno ob deževju ne. Tako je pastir imel veliko izgubo, za katero je bil odgovoren. Še v pozni jeseni je iskal na planini izgubljene ovce. Posebno hudo je bilo, če je nekoliko prezgodaj na debelo zapadel sneg. Skozi celo poletje so se vrstili dnevi, ko je pastir poležaval in prepeval, in dnevi, v katerih je z velikim trpljenjem ves premočen in premražen odsluževal prijetne ure. Takrat se je spet rotil in samemu sebi zabičeval: »Nikoli več za pastirja!«

Praden je potekla prihodnja zima je spet hrepenel po življenju na planini. Še v trpljenju je videl lepoto. Kogar osvojijo planine, mu pač ni pomoči.

Ko pastir končno od starosti oslabeled in bolan na planino ni mogel več, je s solznimi očmi strmел na gore ožarjene od sonca. Vsaj še enkrat, vsaj še enkrat tja gor!

Potem pa naj se zgodi, kar je neizogibno. Želja se mu ni izpolnila, zgodilo pa se je. V spomin na pokojnega Jaka Černeta, ki je večino življenja preživel kot pastir na planinah, tam ohromel, pa še tak, kakor je bil, bil pripravljen vse pretrpeti, da reši pogina zgubljeno ovco, naj zapišem še to:

Ovca ima to lastnost, da po strmini navzdol ne mara. Pripravljena je iti kamorkoli, samo navzdol ne. Zato je pastir pri gonji ovac na pašo večkrat kričal in rohnел, pa še kak hudiček je moral priskočiti na pomoč, da so bile ovce končno tam, kjer jih je pastir hotel imeti. Ovce so se na njegovo kričanje kar lepo privadile, saj so vedele, da udaril ne bo nobene. Pastir je moral biti do ovac obziren, pa če je bil še tako srdit, če je hotel, da so na klic pritekale k njemu.

Solčavski pastirji niso imeli ovčarskih psov, odkar v naših krajih ni več volkov. Zato je v Solčavi ostala še ena edina pasja grebenica. Hrani jo Bevski Tonček (kmetija Belšek, Belška planina).

Največji užitek za pastirja je bil, če se je ob jasnem toplém večeru lahko usedel na vrhu griča in so ovce polegale okrog njega. Tu je opazoval zvezde na nebu, tu se je vdajal sanjarjenju, tu je gora govorila njegovi duši besede, katerim je prisluhnil, popolnoma razumel jih pa nikoli ni.

Vsako soboto mu je nekdo prinesel hrano. Takrat pastirju ni bilo treba govoriti s samim seboj kakor druge dni. Lahko se je pogovoril s tem, ki mu je prinesel hrano. Od njega je zvedel novice in vesel jih je bil, pa če so bile še tako malenkostne. Po njem je lahko tudi sporočil domačim svoje pastirske novice in želje. Od časa do časa ga je obiskal kak nabiralec zdravilnih zelišč, ki je vedel novice iz nekoliko širšega kroga. Včasih ga je obiskal kak lovec. Če je imel s seboj divjačine, sta cvrla in kramljala, če mesa ni imel, se je lovcu kmalu mudilo naprej. Zgodilo se je tudi, da se je k pastirju zatekel samotен turist. Če sta se najprej ustrašila drug drugega, sta se takoj nato sporazumela. Pastir je postregel turistu z mlekom in žganci, turist pa je tudi znal pastirja z nečim razveseliti. Če drugega ni imel, mu je podaril zavojček tobaka. Ko je zrastle zaupanje in sta se razgibala jezika, sta se pastir in turist poslovila kakor stara prijatelja in tako prijateljstvo in hvaležen spomin je trajalo do smrti. Tako je pastir po redkih turistih imel vsaj malo zveze z svetom, ki je bil zelo velik, saj je pokojni Oferski Janez rekel: »Uh, ne veste, oče, kako velik je ta svet. Na vrh Olševe sem prišel, pa še nikjer nisem konca videl.«

Robanov kot, 31. avgusta 1970

MAJ V GORAH

Urošu Župančiču za 60-letnico

MITJA KOŠIR

elišče pod Šplevto nas je precej zamudilo, ko smo spešili navzgor proti »dvojki«, ki s svojo čudovito lego pod visokimi Rokavi spominja na kraljestvo pod zvezdami. Kmalu smo ugledali prijazen domek skalašev na rušnati glavi, pred njim pa moža, ki je kljub večernemu vetru stal tam v razpeti srajci in zrl nekam v daljavo. Bil sem še otrok, vendar sem že takrat v teh očeh opazil lesk, ki je lasten samo predanemu častilcu narave. In res, pred nami je bil človek, ki je svoje življenje posvetil goram. Njim, ki so mu v življenju dale največje bogastvo, je podredil vse svoje želje in hotenje.

»Dajmo, dajmo!« se je razlegal njegov gromki glas med prepadnimi stenami, ko nas je zagledal. Vedno je z lahkoto v najkrajšem času opravljal svoje ture, ni prenesel počasnosti na planinski poti. Mi pa smo bili še tako mladi in z vsakim korakom smo odkrivali mnogo novega, nevsakdanjega. Sončni zahod, ki je nam pričaral toliko skrivnosti gorske narave, je bil zanj konec dneva, ki mu je ponovno dajal mnogo lepega, vendar že mnogokrat doživetega.

Zvečer pred spanjem nam je pripovedoval o dogodkih iz svojega življenja v gorah. Napeto smo ga poslušali, ko nam je živo slikal svoje plezalne ture, in trepetali, ko smo si v svoji bujni domišljiji predstavljali vse nevarnosti, s katerimi se je srečaval na svoji poti. Vsak od nas, željnih doživetij, si je vroče želel biti nekoč tak kot on. Bili smo ponosni, da bomo že jutri stopali za njim proti vrhu gore, obenem pa smo se balí, da ga v svoji mladostni neizkušeniosti ne bi razočarali. Davno se je že stemnilo in prenehal je pripovedovati. Upihnil je svečo in legel k počitku. Tudi mi smo utonili v nemirno spanje, lastno vsakemu, ki ga naslednji dan čaka vznemirljivo doživetje.

Naslednji dan nas je s prvim svitom vrgel iz postelje. Zaspani smo zlezli izpod toplih odevi v hladno, čudovito jasno jutro. Vrhovi so bili po nočnem nalivu umiti in so nas navdajali s hrepenenjem. Takrat še nisem vedel, da jim bom ostal zvest. Hitro smo bili pripravljeni in že smo hiteli za Urošem navzgor proti sončnim robem.

Bil je maj, ki je doline odel s cvetnimi preprogami in nežnim zelenjem, tukaj po gorah pa je ležal globok južen sneg. Uroš je nezmotljivo, mirnega koraka gazil navzgor, mi pa smo nečakano ubirali korak za njim. Nekje visoko nad nami smo slutili vrh Oltarja, kamor naj bi danes splezali, in pričakujoč vse najlepše smo se željno ozirali navzgor. Kmalu smo bili na vrhu strmega snežišča nad Gruntom in Uroš je ukazal, naj se navežemo. S prvcato tremo smo se začetniško počasi in negotovo navezali na lepo najlonsko vrv in čakali na prvi korak v steno, sicer lahko, a za nas kljub temu nič manj pomembno. Uroš je lahkotno, z vajenimi gibi izginil navzgor v kamin in nas potem drugega za drugim varoval. Naveza, ki jo je vodil Slavko, izkušen alpinist, nam je sledila. Počasi se je naša negotovost spremenila v brezmejno veselje in počutili smo se kot v nebesih. Mogoče so bili že tisti prvi trenutki popolne sreče vzrok, da smo še danes neločljivo povezani s temi dragimi triglavskimi gorami. Še danes se natanko spominjam tistih prvih plašnih dotikov z goro, ki mi še vedno dopolnjujejo življenje. In za vse to se imam zahvaliti njemu, ki mi je še danes alpinistični vzor.

Na vseh policah je ležal sneg. Po vseh kaminih se je cedila voda in neusmiljeno pronicala za vrat in rokave in končno našla zatočišče v naših čevljih, ki so bili od hoje po razmočeni brozgi vseprej kot suhi. Popolnoma smo že pozabili na vse nevarnosti in se brezskrbno predajali vsem užitek prve plezarije. Takrat pa je nad nami zagrmelo. Kot da bi nekdo z nožem zarezal v mirnost našega početja, smo otrpnili in se okamnili od strahu pritažili. Iz oči v oči smo se spogledovali z goro, ki se je razbesnela v vsem svojem elementu. Nad nas je prek skalnih skokov in po tokovih drvel plaz gnilega pomladanskega snega. Verjetno se je kje na grebenu podrla opast, mi pa nismo razmišljali o tem in smo se počutili pred goro zelo, zelo majhne. Ko so bile snežne gmote že tik nad nami, me je Uroš pograbil in potegnil v zavetje. Nič več nisem vedel, kaj se godi okrog mene. Prevzel me je občutek varnosti, saj je bil on pri meni in prepričan sem bil, da se mi ne more nič zgoditi. Kakor je plaz hitro prišel, je tudi izginil in se razlezel po širnem pobočju pod steno. O nevarnosti, ki nam je grozila, so pričali samo še naši blede obrazi. Uroš je kazal zobe in se nam nagajivo smejal. Nadaljevali smo nekam negotovo in se plašno ozirali navzgor. Srce nam je zlezlo v hlače in preplašeno smo se gnetli čim bliže Uroša in Slavka, ki ju ta dogodek ni spravil iz tira.

Po nekaj raztežajih smo se izmotali iz stene, ki se nam je sedaj zdela zelo neprijazna, in zakoračili na prostrano snežišče, ki vodi navzgor proti vršnemu grebenu Oltarja. Sneg je bil slab in izmenično smo rili navzgor proti vrhu. Končno se je to garanje le končalo in zagazili smo na greben, kjer je bil sneg precej boljši kot na pobočju. Prek ostrih grebenskih stolpov, s katerimi se ponašajo vsi grebeni martuljških gora,

smo prodirali proti vrhu. In končno smo bili na najvišji točki, vse naokrog so strma pobočja in ostri grebeni hiteli nekim v globoke doline, vrh Oltarja, gore, ki je med najbolj zapuščenimi v Julijcih. Kaj smo občutili takrat? Silno sprostitvev, ki ji ni enake v navadnem življenju, srečo nad nenavadnim dogodkom. Verjetno se nam je zdelo, da smo pustili vse spono dolinskega življenja daleč spodaj med zelenimi gozdovi in da smo tukaj v nekem drugem svetu, svetu brez razočaranj, kjer ni norm, ki bi črtale našo življenjsko pot. Razgled z vrha je pred nas postavljaval mnoga nerešena vprašanja. Kaj vse se vidi od tod? In zopet je bil Uroš tukaj in nam je z očetovsko potrpežljivostjo razlagal to širno lepoto. Polovico obzorja je zakrival Triglav s svojo ogromno severno steno. Kako prav je imel Kugy, ko je dejal, da Triglav ni gora, ampak kraljestvo. Globoko pod nami pa smo ogledovali našo gaz, ki se je vila nekam v skalovje pod nami. Bivak se nam je zdel od tu tako majhen kot igračka iz otroške domišljije. Na drugi strani pa smo v divjem zatrepu Velike Dnine, tam pod previsno steno Velike Martuljske Ponce slutili bivak I, ki pripet z jeklenimi vrvmi v steno daje zavetje samotnemu popotniku. Tik pred nami pa kipi v nebo Škrlatica s svojo severno steno, ki se v divjih skokih poganja v globino. Do tja drži nazobčan greben, po katerem drži plezalna smer. Vsi smo si jo želeli spoznati, ko bomo alpinisti, sposobni premagovati težave, ki nas čakajo na tej poti. Toliko lepot se nam je razvrstilo, da smo bili v svoji mladostni nerazvajanosti kar opojeni. Gledali smo in naša srca so vriskala v iskrenem veselju. Nismo se mogli sprijazniti s tem, da moramo nazaj v dolino in da bomo že jutri v šolskih klopeh razmišljali o tej uri kot minuli. Vse bi radi doživeli naenkrat, vendar nas je Uroš iz sanj postavil na trdna tla in ukazal sestop. Za nami je ostajala gora, prva na naši gorniški poti. Hvala njemu, ki nam je pokazal to pot.

Ko danes po desetih letih razmišljam o tej turi, se mi zdi, kot da se je zgodilo včeraj. In tudi Uroš je še vedno tak kot takrat, povsod pripravljen mladini pokazati pravo pot v gore in živeti z mladimi za iste cilje. In tako mu ob njegovem šestem križu želimo še mnogo dni v gorah in pri delu z mladino, ki ji je zvest vse svoje življenje.

ZA JAMARSKI JUBILEJ – NA ATLAS

DUŠAN NOVAK

Na splošno si Afriko predstavljamo kot celino vlažnih pragozdov in enoličnih vročih peščenih planjav. Toda ta podoba se spremeni, brž ko stopimo v Tunisu na afriška tla. Pokrajina se nam zazdi domača in prav nič »afriška«. Menjavajo se gorski hrbti in ravnine, pustinski svet, hribovje in gričevje, ob sredozemski obali pa obsežne peščene obale pa tudi strme skalnate stene.

Nas je zanimal predvsem gorski svet, Atlas, gorovje, ki poteka v več vzporednih hrbtih vzdolž obale od Tunizije do Maroka. Z geološke strani je to gorovje prav takih značilnosti, kot so Alpe, dinarsko gorovje, Pireneji ali Himalaja.

Izkoristili smo 20-letnico matičnega društva PD Železničar iz Ljubljane in z nekoliko večjo in zanimivejšo odpravo nagradili najbolj prizadevno sekcijo, jamarsko sekcijo. Člani sekcije so se odločili, da bi si ogledali nekatera visokogorska kraška območja v Atlasu, ki so jih doslej poznali le iz literature. Če bi bila priložnost, bi se spustili tudi v to ali ono jamo.

K dobri volji in tudi materialni pomoči železniških podjetij so dodali svoje še veletrgovina Mercator, Fructal, Ljubljanske mlekarne, Agrokombinat Emona, Delamaris in na kraju tudi še tovarna Zlatorog.

»Organizirali« smo kombi, z več ali manj srečno roko izbrali 8 udeležencev – jamarjev, naložili na streho in pod sedeže hrano in jamarsko opremo ter se sončnega popoldneva odpeljali dogodivščinam naproti.

Brezno »Tesseract I« v Djurdjuri

Foto M. Raztresen

Pot po italijanskih avtocestah tja do Salerna in še dalje do Ville San Giovanni je hitro minila in tudi razgledovati se nismo imeli mnogo priložnosti. Del poti smo prevozili ponoči, podnevi pa je na avtocesti skoraj nemogoče ustaviti, da ne govorimo o skrbi, če bomo ujeli trajekt, če bo z avtom vse v redu... Bolj pestra je bila slika pokrajine v Siciliji, kjer je bilo treba voziti počasneje in smo lahko občudovali nasade limon in pomaranč, oljk, divje rastoče oleandre in pelargonije. Šele na trajektu iz Palerma v Tunis smo si lahko oddahnili. Ladja vozi ves dan in lahko smo napravili vsaj približen načrt za nadaljnjo pot, kajti v enem tednu smo morali biti že nazaj. Trajekt vozi le enkrat tedensko. Ob torkih v Tunis in v sredo, nekaj ur po prihodu se že obrne. Trajekt je vedno, posebej pa še ob poletnih mesecih, skoraj povsem zaseden. Vselej je dovolj potnikov, ki izkoristijo to razmerno ceneno varianto popotovanja v Afriko.

Vendar je bil naš cilj še daleč, povratek trajekta pa je visel nad nami kot Damoklejev meč.

Prevoziti je bilo treba Tunizijo in del Alžirije do mesteca Bouire, kjer se odcepi pot proti najvišjemu delu Vel. Kabilije, v Djurdjuro. Iz tunizijskih ravnin in gričevja se pot v Alžiriji nekajkrat zažene preko 1000 m nadmorske višine, dokler se za nekaj časa ne ustali v višini 1000 m, v ravnini med Constantinom in Setifom. Kraji so tu ohranili še vso orientalsko barvitost in gostoljubnost.

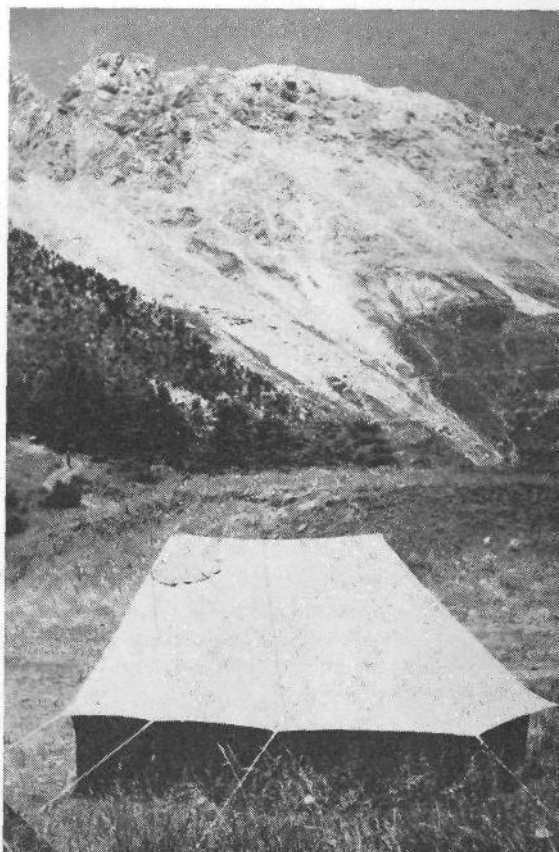
Iz Bouire smo se po gorski cesti, ozki, a vendar asfaltirani (!) povzpeli do višine 1650 m, kjer je visokogorski turistični center Tikjda, kjer je planinski hotel in nekaj počitniških domov v osrčju masiva pod Ras Timedouinom (2305 m). Tu smo se ob domu alžirske policije utaborili. Čas pa je bil le skopo odmerjen. Imeli smo na voljo le dva dneva, da si pogledamo kakšni so kraški pojavi v tem delu Atlasa in da obiščemo vhod v eno najglobljih brezen na svetu, Anou, po podatkih iz literature globoko 536 m.

Ti kraji so ob koncu tedna pravzaprav dobro obiskani, posebej pozimi, ko deluje tu nekaj vlečnic. Ker je kraj dostopen z avtomobili, hribolazcev v našem smislu, z nahrbtnikom in v gozdericah, ni videti razen pastirjev, ki pasejo živino na obširnih gorskih pašnikih in se gredo kar nomade. Malo je planin v našem smislu, kjer bi

molzli in delali sir. Kabilijci (ne jim reči Arabci!) so gostoljubni. Postregli so nam z mlekom ter svojimi domačimi izdelki, posebnim kruhom, tekočim maslom in figami. Zaradi pisane geološke zgradbe je dovolj vode še za večje število govedi in ovac, kot pa se jih pase. Pastirji žive v primitivnih kočah, v spodmolih ali pa prespe kar v odejo zaviti, kjer jih noč ujame. Nači in tudi dnevi so lahko prav presneto mrzli, kot smo preizkusili sami, celo konec junija.

Po kratkem ogledu sveta ob cesti, ki se vije med hrbti proti severu – od Tikjde dalje je makadamska – smo sklenili naslednji dan iti na ogled zahodno od Ras Timedouina. Tudi v to smer je do jezera Goulmin izdelana makadamska pot, ki je celo prevozna. Mi pa smo šli po njej kar peš. Ko smo nad okolico že nekoliko obupali, vse naokrog sami laporji in skrilavci, po krasu je »dišalo« le daleč na obzorju, v oddaljenih hrbtih, ki pa jih ne bi mogli doseči, smo se ustavili pri pastirjih na kratek razgovor. Ko smo jim povedali, kaj bi radi in kaj iščemo v teh krajih, so nam rade volje dali razumeti, da poznajo nekaj brezen prav v bližini, jame, ki so jih pred letom dni že raziskovali francoski jamarji. Ko smo jih naprosili, da nam jih nekaj pokažejo, smo se skupno napotili preko nizkega hrbta in prišli v pokrajino značilnih laštov le 10 minut vstran s ceste. Pred nami je bila večja krnica, razjedena od škrapelj in kotličev. To območje so pastirji imenovali *Is Gissig*, pokazali pa so nam brezno, ki so ga imenovali »*tasrafe*« (tesseraft, značilen domačinski izraz za kotlič). Poleg tega, v katerega smo se spustili, smo zlezli še v dvoje kotličev v bližini. Ko smo kasneje pregledali podatke merjenja, je bilo prvo globoko 54 m, drugi dve pa okoli 20 m. V vseh treh je bil na dnu sneg, tako kot tudi pri nas na laštih in podih.

Ko tod nismo našli ničesar več, smo se pognali naprej proti velikemu spodmolu, ki smo ga opazili v obrobju nekih zelo slikovitih pečin na drugi strani gorske dolinice.

Naše taborišče v Tikjdi
Foto I. Trček

»Tam živita ženski, ki molzeta živino,« so nam dejali pastirji. Tudi drugi včasih prenočijo tam.

Velik previs je z ene strani zaprl kratko jamo, z druge strani pa so napravili kameno steno. To je bila prava hiša planinskih prebivalcev. Prostor so pregradili z nizkimi zidovi iz skal in bilo je brez truda videti iz ene »sobe« v drugo. Pri vходу so se naselile krave mlekarice, poleg njih teleta, zraven ovce in koze in čisto zadaj v dveh prostorih pastirji in pastirice. Ko smo prišli do votline in posedli kot tudi naši gostitelji, so nam prinesli kruh (veliko ploščo, za prst debelo, ovsenega in ječmenovega kruha) in skledo fig. Kruh je podoben našim mlincem, le bolj nasiten je. Nam je zelo teknil.

Pripovedovali so nam o svojem življenju in običajih, predvsem o tem, da žive drugače kot v mestih itd. To je zelo zanimalo nas in novinarja, ki je bil z nami.

Podali smo se zatem še do jezercja Goulmim v gorski dolini pod kraškimi svetom gorskega hrbta Djebel Heizier. To je zelo zakraselo ozemlje. Vedeli smo, da je nekaj jam, vendar bi za obisk tega sveta potrebovali vsaj še en dan. Bilo bi treba bivakirati na poti, mi pa smo se nameravali že naslednjega dne vrniti v dolino.

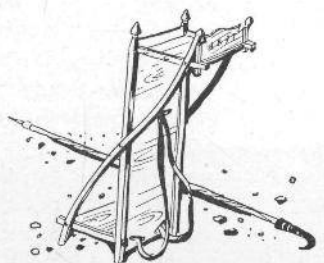
Videli smo torej le manjši del kraškega sveta v Djurdjuri. Razvoj krasa je odvisen od geološke zgradbe in klimatskih pogojev, v grobem pa je oboje podobno našim visokogorskim razmeram v Alpah, npr. nekje v območju doline Triglavskih jezer. Tod smo opazovali prav take kamenine, kot so v dolini Triglavskih jezer in v njih smo našli podobne fosile – amonite glavonožce.

Naslednje jutro smo se podali po cesti na iskanje brezna Anou Bousouil. To brezno naj bi bilo nekje ob cesti, ki drži s Tikjde preko masiva Djurdjure proti Alžiru. Cesta se vije vzdolž pobočij do višin preko 2000 m in je z nje prelep razgled proti jugu ali pa proti severu na visoke vrhove in planote ob vznožju Kabilije. Po poldrugi uri počasne hoje smo prišli v slikovito gorsko dolinico, kjer so se pasle kozje črede. Ob podrobnejšem ogledu smo opazili nekaj izvirov in potokov, ki so tekli proti obrobju dolinice. Sledili smo vsakemu, vsak je izginil v svoj požiralnik. Eden od teh požiralnikov, brezno z velikanskim vhodom, je brezno Anou, kot so ga poimenovali tudi pastirji, ki so se takoj zbrali okrog nas in nam gledali pod prste kaj počnemo s kompasom, kako pišemo itd.

Iz literature vemo, da so to brezno raziskovali že Francozi v več zaporednih odpravah. Proti jugu nekje pa izvira v globoki dolini voda, ki ponikuje v to brezno in ki se v breznu zbira iz razpok in špranj.

Višji deli obrobja doline so zgrajeni iz svetlega apnenca in zelo zakraseli. Marsikje bi se verjetno našlo še kako brezno ali jama, vendar nas je čas preganjal in morali smo se vrniti.

Sonce je še vedno visoko pripekalo, ko smo pognali naš kombi na cesto in ga zakrmarili proti dolini...

O KRASU Z VELIKO ZAČETNICO

JOZEF ŠVAGELJ

Naš list malo piše o Krasu, o tistem Krasu, ki se piše z veliko začetnico. Čeprav je Kras tako enoličen v svoji različnosti (mnenje J. V. Valvazorja), imata zlasti njegov južni in severni rob razglede, ki bi se jih ne sramoval marsikateri tisočak. Rob Krasa je planinsko zanimiv. Priporočam ga planincem, da ga prehodijo. Na pot pojdite spomladi ali jeseni, ne v poletni vročini ali zimski burji.

Tu so vasi z bogato kamnoseško arhitekturo, ki bi vam marsikaj povedale o današnjih in preteklih časih. Posebno je vreden ogleda Štanjel, mestece, ki je skoraj umrlo in se mu obljublja revitalizacija, saj je to nacionalni kulturni spomenik prve kategorije. Štanjel primerjam z visokogorskimi kmetijami. Podobna je njihova usoda, v njih živijo v glavnem le starejši ljudje. Mladina je šla za boljšim kruhom.

Naj opišem tri griče: Štanjelski grič, grič Sv. Gregorja in Gradišče. Pojdimo z železniške postaje najprej v Štanjel.

Pripeljali smo se po bohinjski železnici skozi predor pod štanjelskim prevalom. Dolgo je kašljala čufarica, preden se je dvignila z Braniške doline na Kras, saj je morala premagati okrog 250 metrov višinske razlike. Včasih je bilo na tej progi več prometa, zdaj ga je vedno manj. Govori se že o nerentabilnosti proge in napočil bo dan, ko bodo ljudje rekli: »Na, še štreko so nam vzeli.« Pod Italijo je pripeljal vsako nedeljo do Štanjela poseben izletniški vlak iz Trsta. Seveda takrat ni bil razvit avtomobilski promet. Izletniki prihajajo tudi danes, tudi ekskurzije niso redkost.

Železniška postaja je Dol. Verjetno je to dolino oblikovala voda Raša, preden si je prebrila pot pri Gornji Branici. V Dolu je veliko vojaško pokopališče iz leta 1915–17. Ohranjen je še mogočen kamnit spomenik. Iz betonskih nagrobnikov je sezidana ena redkih povojnih stavb. Gremo po rahlo napeti poti mimo bivšega hotela Miramont. Na nasprotni strani preko predora je železniški vodni rezervoar. Vodo črpajo iz Bravnice, da lahko napajajo žejne lokomotive. Štanjel nima vodovoda, ker je preveč oddaljen od glavne vodovodne žile. Kako bodo Štanjel oživili, če nima tekoče vode? To je osnova za današnje življenje, za turizem, ki bi tu imel pogoje. Smo v spodnjem delu Štanjela, med stavbami, ki jih je zgradila obnova. Hiše so v zavetju. V zadnjem času je zrasla gostilna Pri Zorotu. Zrasla je na temelju bivše karabinjerske postaje nekam visoko in pozna se ji, da čaka dokončne izdelave. Lastnik je imel večje želje kot možnosti. Na razstavi Kraška hiša v etnografskem muzeju v Ljubljani sem videl, da si abs. ing. arh. Fijaž Emil zamišlja v zavetrju griča novo naselje. Vprašujem, kdo bo tu gradil, če v vasi ni mladine, če ni vode, če ni v bližini možnosti zaslужka. Pri oživljanju Štanjela se močno prizadeva akad. slikar Silvester Komel. Ob podpori obč. skupščine Sežana je v vasi že drugo leto kiparska kolonija ljubljanskih študentov. Marmorne skulpture se že belijo v kraškem soncu in vzbujajo zanimanje pri obiskovalcih. Ideja je dobra, saj daje možnosti mladim in je za vas koristna.

V stari del vasi vstopamo šele sedaj. Vas, oziroma mestece, je opasano z obzidjem in obiskovalce sprejema skozi mestna vrata. Zvonik nas spominja na raketo, pripravljeno na izstrelitev. Na oltarju v cerkvi je iz marmorja relief štanjelskega gradu. Na levi je grad, razvaline, ki so že prišle prav filmskim delavcem. Tu so snemali slovenska filma Kala in Ne joči, Peter. Čeprav sem bil takrat še otrok, se dobro spominjam, da so pri snemanju filma Kala odpeljali z grajskega dvorišča kamnit kip. Med temi razvalinami smo se otroci igrali partizane in Nemce. Vas in grad so partizani po desetdnevni bojih okrog Štanjela minirali in zažgali, da bi sovražnik ne postavil v vasi svoje postojanke (Naša obramba, marec 1970). Še prej je bežalo prebivalstvo, ker se je balo nemškega maščevanja. Nemci pa so kljub temu postavili v vasi postojanko. Za kurivo so uporabljali pohišto, vrata, deske, pač vse, kar je bilo lesenega. Da bi imeli dober razgled, so požagali vsa večja drevesa. Malo pod vrhom vzpetine raste lipa. Še danes raste, ker so se je naveličali žagati. Smo na

vrhu 364 m visokega griča na zidovih utrdbe imenovane Turn iz 12. stoletja. Kako je utrdba dočakala današnje stoletje? Kamenje se bolje drži kot cement.

Velikokrat sem sedel na Turnu, se oziral naokrog in občudoval razgled. Južno in zahodno se razprostira Kras z gmajnami, dolinami, gozdi. Pogled se ustavi na osrednjem kraškem grebenu. Tik pod nami je plitvi Dol. Desno je globlja in nižja dolina Jezero s požiralnikom. Ob velikem nalivu požiralnik ne zmore požreti vse vode in takrat dolina opraviči svoje ime. Levo od Dola se tja v daljavo vleče tektonska dolina Raše. Severno in vzhodno so pod nami Vipavska Brda, za njimi slutimo Vipavsko dolino. Pogled zapro kulise Trnovskega gozda in Nanosa. Pogled tava od griča do griča, od vasi do vasi. Poglejmo še enkrat proti severu!

Tik pod nami se na južno pobočje Školja (418) naslanja vas Šmarje. V ozadju je Čaven (M. Modrasovec 1305). Planinec lahko najde z daljnogledom rdečo streho Bavčarjevega zavetišča. Temen je Trnovski gozd, kontrast tvorijo skalne pečine pod Otlico. Na robu Trnovskega gozda se beli Col, za njim se mrači Javornik (1240). Takoj pred nami je stisnjena med grape vas Gabrje. Nad vasjo je partizanski Erzelj. Vzhodno je mogočni masiv Nanosa z dobro vidnim televizijskim stolpom na Pleši (1261). Med zgornjo Vipavsko dolino in dolino Raše so razgibane Vrhe. To je skupno ime za številne vasi in zaselke, kot so Krtinovica, Selo, Štjak, Bogo, Vrabče... V podaljšku doline Raše se boči Vremščica (1026). Na kraški planoti pa se zrcalijo na vzpetinah vasi Avber, Tomaj, Dutovlje, Pliskovica, Kobjeglava. Omenil sem že, da nam pogled proti jugu zapira osrednji kraški hrbet s Sedovnikom (575), Taborom (484) in Volnikom (546). Če je posebno jasno, se za Kobjeglavo opazi Tržiški zaliv. S pogledom smo že na razgibanem severnem robu Krasa, ki se pred nami kaže s 434 m visoko Škratlevalo. Domačini ji na kratko pravijo Gora. Ko rečejo Gora, se spomnijo na čase, ko so na njenem pobočju želi travo za živino. Videti je, kot da se tesno k Škratlevalci prislanja Trstelj (634), edina planinska odkrita vzpetina na severnem kraškem robu. Pred očmi mrgoliijo griči v spodnji Vipavski dolini. Izraziti vzpetini sta še Sabotin (609) in Sveta Gora (682). Za njima se v pomladnem soncu sveti Kaninska skupina in pa rajda nazobčanih gora tam nekje za Furlansko nižino. Krog spet sklenemo s Trnovskim gozdom in Kucljem (1239).

Dovolj je bilo razgledovanja s Turna na Ledenici. Ledenica je ime za vrh griča. Zapuščamo kraj, kjer so naši predniki kurili kresove. Štanjel je bil menda v turških časih člen v verigi ognjenega telefona. Spustimo se v labirint vasi, med hiše, ki dajejo bolj mestni kot vaški videz. V stanovanjski prostor se navadno stopa z zgornje ulice, v gospodarske prostore pa s spodnje. Gradbeni element je kamen. Kamniti so zidovi, kamnita so okna, stopnice, vodnjaki, s kamnom so bile tlakovane ulice, celo žlebovi so kamniti. Škoda, da prebivalci premalo dajo na zunanji videz, da so gnojniki odprti, da si gnojnica sama išče pot.

Svetujem, da vas zapustimo pri drugih mestnih vratih. Desno je vhod v Ferraretov vrt, ki spada med hortikulturene spomenike Slovenije. Škoda, da tudi park propada. Že dolgo ni občutil roke, ki bi ga z ljubeznijo negovala. V parku je drugi del kipov študentske kiparske kolonije. Če nimate časa, se lahko vrnete. Prijazna pot pelje okrog griča v spodnji del Štanjela.

Popeljem vas navzdol do sedla, kjer so še danes klopce. Mestna gospoda je tu dihala sveži zrak. Vever ima svoje tokove in tu vedno pihlja, borov gozdček pa diha svojo svežino. Čez ta preval je speljana pot iz Štanjela v dolino Branice in dalje v Gabrje. Ob poti so vidni temelji angloameriških barak iz prvih poveljnih let.

Stopimo na grič Sv. Gregorja, kjer je idilično pokopališče z gotsko cerkvico. Med grobovi raste trava, pravega reda ni. Kdo bi pretirano skrbel za poslednji dom svojih prednikov, če še za svojega ne more? Kraševcec ne žaluje preveč, na umrle se spomni na Dan mrtvih. Spominjam se, da smo se v osnovni šoli učili, da so tu taborili Turki, ko so oblegali Štanjel. Čakali so, da v Furlaniji pospravijo žito. Baje je bil ubit celo njihov poveljnik, ko so branilci s katapultom obstreljevali turško taborišče. Ne vem, ali je to ostanek ustnega izročila ali je domišljija učitelja, ki nam je hotel prepričljivo prikazati zgodovinsko obdobje.

Pot nadaljujemo skozi borov gozd do prevala med Sv. Gregorjem in Gradiščem

(406). Na zahodnem pobočju Gradišča se skriva pred burjo vas Kobdilj. Že smo med prvimi hišami gornjega dela Kobdilja. Je bolj kmečka naselbina, ker je nastala zaradi rodovitne zemlje v kraških dolinah in vinogradih na braniški strani Gradišča. Nekoč je bilo pomembno pridelovanje pikolita. Štanjel je nastal samo zaradi strateške lege. Tudi tu ni tekoče vode. Živino napajajo na kalu sredi vasi. V poletnih večerih je brezplačen žabji koncert, ki edini moti spokojnost noči. Blizu je Mahničeva domačija. Tu je bil doma škof Anton Mahnič (1850–1920). Malo dlje so propadajoča poslopja, ki nas spominjajo na graščino. Na dvorišču že stoletja kljubuje času murva. Potrebno jo je bilo okovati, da bi se ne razcepila. Tu je bil doma arhitekt Maks Fabiani (1865–1962). Dobro ga poznajo Dunaj, Ljubljana in Gorica. Vzpremo se nad vas na greben porasel z bori. Iščemo si pot med gabri, hrasti, smrekami in grmičevjem. Pozornost nam pritegne kaka pinijska, kar nam da slutiti, da je bil gozd včasih negovan. Vzhodno in severno pobočje Gradišča tvori fliš, zato tam raste vinska trta. Na vrhu so ostanki okopa okoli predzgodovinskega gradišča. Gradišče (406) je višje in obsežnejše kot štanjelski grič, vendar nam ne nudi takega razgleda, ker smo v gozdu. Če ste mladi, splezajte na bor, ne bo vam žal.

Vrnili se bomo v Kobdilj, pa čeprav bi se lahko spustili navzdol v dolino Raše v vas Koboli in nadaljevali pot čez Vrhe. Naj omenim, da je bil v Kobolih 28. VIII. 1941 sestank vaščanov s prvimi primorskimi partizani. Občina Sežana je izbrala 28. avgust za občinski praznik.

Vračamo se skozi gornji del Kobdilja. Na voljo imamo dve izbiri. Lahko se vrnemo po makadamski cesti mimo gramoznic pod Sv. Gregorjem in Štanjelom v spodnji del Štanjela. Če pa gremo na železniško postajo, bomo zavili v spodnji Kobdilj. Oko ne bo zgrešilo dimnika, ki se kot obelisk dviga v nebo. Lastniki bi ga že zdavnaj podrli, če bi ne bil zaščiten. Hitreje kot Kraševci umirajo dimniki, spahnjence z ognjišči in kamnite strehe.

Samo še preko mostu in smo na železniški postaji. Na svidenje! Kje? Na Vrheh med prijaznimi Vrhovci. Na severnem kraškem robu tja do Fajtega hriba. V Štanjelu, da bomo videli, katera od obeh možnosti se uresničuje? Štanjel umira ali Štanjel oživlja.

V KATEREM DELU JULIJSKIH ALP STA JEREBICA IN ROMBON?

TONE WRABER

isel na pričujoči zapis je nastala ob prebiranju pravkar izdanih »Plezalnih vzponov – Vzhodne Julijske Alpe«, ki ga bodo kot plezalni vodnik ocenili za to poklicani ocenjevalci. V prijetnih občutkih ob imenih znanih in ljubih mi vrhov ter dolin Julijskih Alp pa tudi ob zavesti, da je naša gorniška srenja dobila delo, ki ga je že dolgo pogrešala, pa tudi delo, ki častno predstavlja našo gorniško kulturo, me je rahlo zmotila drobna geografska netočnost. Morda ne bi bilo niti vredno pisati o njej, če se takšne napake v naglici in površnosti sedanjega časa ne bi hitro širile in končno popolnoma prevladale. Gre za dejstvo, da novi plezalni vodnik, ki obravnava Vzhodne Julijske Alpe, šteje tudi Rombon in Jerebico v to skupino. Ali je to prav? Preseglo bi okvir in namen tega prispevka, če bi začeli na široko razpravljati o vseh avtorjih, ki so kdaj pisali o imenoslovju in delitvi Julijskih Alp. Navedel bom le nekatera od del, ki jih lahko dosežem kar od pisalne mize. V zgodnjih obdobjih ni bilo razdelitve v današnjem smislu, saj imenuje Mazzucato (1811) potovanje v »Julijske Alpe« pot, ki ga je od Vidma čez Zompitto, Tarčent, Gemono, Venzona, Tolmezzo in skozi Canale di S. Pietro vodila na prelaz Monte Croce. Botanično usmerjeni popotnik se je torej le dotaknil nekaterih krajev na jugozahodnem vznožju prigorja

Julijskih Alp, nato pa krenil v Karnijske. Nasprotno pa imenuje Marchesetti (1879) Karnijske tiste Alpe, ki jih danes prištevamo k Zahodnim Julijcem, saj je bil na ekskurziji na Višu in na Poldnašnji špici. Kugy (1894: 567) omejuje Julijske Alpe v današnjem smislu in jih po zgledu nekaterih predhodnikov (npr. Böhm) deli v zahodni (Rabeljske Alpe ali Reklaniška skupina) in vzhodni del (Trentarska skupina), oba pa po obsegu ustrezata današnjim Zahodnim oz. Vzhodnim Julijcem. V »razporedbi« k svojem neprecenljivemu »Imenoslovju Julijskih Alp« loči Tuma (1929) zahodni del »med Belo, Zilico in Sočo« od vzhodnega »med Sočo, Sava in Bačo«. V našem doslej najboljšem vodniškem delu »Naš alpinizem« (Kajzelj, 1932) so Vzhodne Julijske Alpe zaokrožene dosledno v tem smislu in tudi Planina (1952: 58) je napisal »Dolina Soče in Predel delita gorovje (Julijske Alpe, op. pis.) v vzhodni in zahodni del.« Drugače je pri Meliku (1954), ki sicer priznava, da Julijske Alpe zelo pogosto delijo po črti ločnici Soča, Koritnica in Ziljica v Zahodne in Vzhodne, a sam takšno »abstraktno in neživo« orografsko delitev odklanja in se zavzema za enotno obravnavanje dolin, ki jih smatra za osnovno delitveno ogrodje Julijskih Alp. Deli jih v Vzhodne, Srednje in Zahodne. Melikovo mnenje je nedvomno vredno upoštevanja, a če to storimo, se Vzhodne Julijske Alpe v Melikovem smislu ne ujemajo niti z obsegom tega pojma, kot mu ga pripisujejo uredniki novega vodnika, niti z obsegom, ki mu ga priznavajo avtorji, ki jih zagovarja pisec tega članka.

Če torej ne upoštevamo Melika, ki ima o delitvi Julijcev čisto samostojno mnenje, se obseg Vzhodnih Julijskih Alp pri urednikih vodnika ne ujema z obsegom tega pojma pri navedenih avtorjih. V ravnanju urednikov novega vodnika, ki prištevajo Jerebico in Rombon k Vzhodnim Julijcem, morda lahko zaslutimo težnjo, da bi k Vzhodnim šteli vse Julijce tostran državne meje, k Zahodnim pa ustrezno tiste na italijanski strani. Ne da se tajiti, da ima to ravnanje praktično stran, ki jo povzroča potek državne meje. Čisto enako je ravnal tudi Botteri (1957), ki je napisal knjigo »Guida alpinistica delle Alpi Giulie Occidentali« in v njej obdelal vse tiste dele Julijskih Alp, ki leže na italijanskem državnem ozemlju, torej tudi Mangartsko skupino z Remšendolskimi gorami, ki jo nedvomno štejemo k Vzhodnim Julijcem. Vendar pa v besedilu jasno pravi, da spada Mangart v Vzhodne Julijce, ki jih Predel razločno loči od Zahodnih (Botteri 1957: 12). Takšno pripombo o Jerebici in Rombonu bi pač morali vstaviti tudi uredniki novega vodnika. Verjetno bomo Slovenci in Italijani še naprej sestavljali vodnike po Julijskih Alpah, ki se bodo končali ob državni meji, vendar pa ta razmejitev ne bo smela biti pomešana s pojmom Vzhodnih in Zahodnih Julijcev, ki sta orografska in nimata s političnimi mejami ničesar skupnega.

Razumljivo je, da večini gornikov ni mogoče poznati obsežne obstoječe literature, saj ni časa pa tudi literatura ni splošno dosegljiva, razen v primeru ustrezne poklicne dejavnosti ali posebnega zanimanja. Zato se lahko napaka, nastala v publikaciji, namenjeni širšim krogom, hitro razpase in zakorenini ter spremeni že ustaljeno vednost. Kdorkoli pa ima, kot npr. pisec teh vrst, ob svojem glavnem delu opravka še s krajevnimi imeni in njihovo prostorsko določitvijo oz. omejitvijo kot pomožnim sredstvom (konkretno v geobotaniki), zna ceniti njihovo stabilnost. Zaradi stabilnosti pa je bil ta sestavek tudi napisan in ustrezno dokumentiran.

Navedeno slovstvo:

Botteri, M. 1957. Guida alpinistica delle Alpi Giulie occidentali. Udine (Del Bianco editore).

Kajzelj, M. (red.) 1932. Naš alpinizem Ljubljana (TK »Skala«).

Kugy, J. 1894. Die Julischen Alpen. V knjigi: Die Erschliessung der Ostalpen, III. Berlin (DOAV).

Marchesetti, C. 1879. Una passeggiata alle Alpi Carniche. Boll. Soc. Adriat. Sci. Nat. Trieste 4. Trieste.

Mazzucato, G. 1811. Viaggio botanico all'Alpi Giulie (lettera del Professor Mazzucato al Profesor Arduino). Udine.

Melik, A. 1954. Slovenski alpski svet. Slovenija 2, 1. Ljubljana, (Slovenska matica).

Planina, F. 1952 Julijske Alpe V knjigi: Slovensko Primorje v luči turizma. Ljubljana (Svet vlade LRS za blagovni promet, Uprava za turizem in gostinstvo).

Tuma, H. 1929. Imenoslovje Julijskih Alp. Ljubljana (Slovensko planinsko društvo).

ZAPIS S POGREBA DR. FRANCA GOLOBA

Pokojnika so iz trboveljske bolnišnice, kjer je preživel zadnje dni življenja, prepeljali v Zagorje. Več tisoč ljudi iz vseh koncev Zasavja in ožje Slovenije se je zbralo na njegovem pogrebu. Zagorski planinci, člani planinskega odbora in drugi, ki so bili ob mrtvaškem odru vse do ure njegovega pogreba, pa so dr. Go-

lobu zadnji dve uri pred pogrebom, obnem z zagorsko zdravstveno službo, izkazali čast s častno stražo.

Govori predstavnikov mnogih društev, organizacij in ustanov so še poslednjič orisali njegovo bogato pot. V imenu Planinske zveze Slovenije je govoril univ. prof. Evgen Lovšin, upravni odbor PZS pa so zastopali predsednik dr. Miha Potočnik, Stanko Hribar in Tine Orel.

Ob zvokih godbe Delavsko-prosvetnega društva Svobode iz Zagorja, ob lepi pesmi pevskega društva Loški glas, katerega častni predsednik je bil, in ob prvem spomladanskem cvetju, ki so ga na njegov grob prinesli zagorski mladi planinci, so na zagorskem pokopališču položili k poslednjemu počitku zaslužnega moža iz naših planinskih vrst. Ob prgišču zemlje, ki so mu jo mladi planinci prinesli z ljube Svete gore in Čemšeniške planine, kamor je vsa leta najraje zahajal, smo mu vsi zaželeli, »naj mu bo lahka slovenska zemlja«.

DOKTORJU FRANCU GOLOBU ZA SLOVO IN V SPOMIN

V imenu Planinske zveze Slovenije, v imenu prijateljev iz Ljubljane in v svojem imenu se je od pokojnika poslovil Evgen Lovšin z naslednjimi besedami:

Dragi prijatelj in tovariš Franci, že nekaj časa smo čutili, da ni vse v redu s tvojim zdravjem, čeprav si mirno in močito opravljal svoje dolžnosti. Do zadnjega je sijalo iz tvojih oči tisto prijateljstvo in tista zvestoba, ki nam je v spominu jasno predočevala tvojo podobo. Čutili smo, da ni vse tako, kot bi moralo biti, a da preži na nas grozljiva, nesrečo znaneča novica, temu smo se upirali, to smo podzavestno zavračali. Saj si v svojih letih komaj šele opazil, da se je dan začel nagibati. Zelo prav in zaslužno bi bilo, da bi dočakal večerno zarjo mile in prijetne starosti, da bi videl, kako gre tvoje delo in trud v cvet in sad, da bi občutil hvaležnost zasavske mladine za vse, kar si desetletja požrtvovalno in nesebično storil zanjo in bi se po tem zorenju brez bolečin potopil v sence s hribov, v noč in večno spanje.

Tako starost si si zaslužil, a zla, kruta Usoda je odločila drugače, ni ti pustila plačila. Kako bi jo mogli — onemeli od bolečine — razumeti! Preživel si viharne dni in leta v življenju, nesrečo v družini, okupatorjev zločin nad bratom, strahote celjskega Piskra in partizanske boje, moral si ponovno ustvariti dom, dokopati se k lepim uspehom in naslovom na strokovnem in znanstvenem polju in živeti življenje, vredno hvale in spoštovanja. Bil si gibalna sila planinstva v Zasavju, desetletja vodilni duh, predsednik Planinskega društva Zagorje, predsednik koordinacijskega odbora zasavskih planinskih društev, član glavnega odbora Planinske zveze Slovenije, delegat na skupščinah Planinske zveze Jugoslavije. Bil si igralec, režiser, pevec, predavatelj in pisec potopisov, pobudnik zasavske planinske transverzale, privrženec svobodoljubja in demokracije, ves predan zasavskemu človeku, ki se globoko pod zemljo, željan sonca, peha za vsakdanji kruh.

Nekaj ti ob tem žalostnem slovesu radi zagotovimo: Tvoja podoba neutrudnega delavca, tvoja ljubezniva, odkritosrčna in priukupna pojava nas bo spremljala po vseh zasavskih poteh, po vseh vrhovih in vseh kočah. Tvoja podoba bo ogrevala naša srca od upornih Janč do znamenite Svete gore in planine, od slavnega Kuma do strme Čemšeniške planine, do Javorja, razgledne Mrzlice, prijaznega Kala, gostoljubnih Gur, cvetličnega Velikega Kozjega, pa tja do lepe Lisce in

bližnjih hrvaških sosedov Bohorja in bizeljske Orlice.

Tebe se bodo spominjali dečki in deklice, mladeniči in dekleta, ki si jim opeval planinske lepote, jim priporočal zdravo hojo v gorsko naravo, vžigal plamen domoljubja, jim delil zaslužene značke, diplome in priznanja, tebe se bodo spominjali odrasli planinci – tovariši, ki so s teboj dolga leta skrbeli za uspešno delo v raznih odborih planinskih društev, za postavitve novih koč, za ohranitev starih, za oskrbo, red in snago, za prvobitno nepokvarjeno hrabovje, vse to delo, ki je tisoče in tisoče delovnih ur porabilo, nesebično, zastojnsko, požrtvovalno, vsem Zasavcem in mnogim, mnogim gostom iz širne Slovenije in Jugoslavije koristno, plodno delo.

Najbolj pa boš ostal v spominu vsem tistim, ki so iskali zvestobo in prijateljstvo v planinah. V tebi so našli človeka s srcem in umom, prijatelja in tovariša, zelo redek planinski cvet.

Preblečeje slovo naj ne bo predolgo. Poslavljamo se od tebe, dragi prijatelj in tovariš Franci, z mislijo in željo: Naj ti bo lahka domača zemlja! Bil si ji zvest do tega preranega groba.

*

Franc Golob se je rodil 26. oktobra 1913 v sedaj požgani graščini ob medijskem gradu na Izlakah. Po končani meščanski šoli se je pri Hribovšku izučil za zobotehnika, potem pa si je na Dunaju, Beogradu in po vojni v Ljubljani pridobil višjo izobrazbo in naslov doktorja stomatologije. V zadnjih letih je bil direktor zasavskih zdravstvenih domov, vendar je še vedno po nekaj ur prebil ob zobozdravniškem stolu (informacije J. Turk, Dnevnik 4. II. 1971).

Med najtežje dogodke, ki so ga prizadeli, je treba uvrstiti prometno nesrečo, v kateri je izgubila življenje žena in mati njegovih otrok, in strašna usoda, ki je zadela njegovega brata. Ko so nemškega komandanta v Mariboru Dorfmeistra napadli in ubili partizani, je general Röserner zapovedal takoj obesiti 100 »banditov« pri mlinu na Frankolovem. Tako je prišlo do frankolovskega zločina dne 11. februarja 1945. leta, ko je zarja svobode že sijala nad gorami. Med žrtvami tega hudodelstva je bil tudi brat Franceta Goloba.

Obveščeni smo, da je Planinsko društvo Zagorje ob Savi sklenilo urediti in izdati spominski album za pokojnega predsednika dr. Franceta Goloba, ki je umrl 27. januarja 1971.

ZLET JUGOSLOVANSKIH PLANINCEV NA KOPAONIKU

Izvršni odbor Planinske zveze Srbije je na seji 16. decembra 1970 razpravljal o zletu planincev Jugoslavije 1971. Predsednik Rade Kušić je pred člani sekretariata izvršnega odbora, predstavniki JLA in zastopniki družbeno-političnih in športnih organizacij izčrpno poročal o pripravah za zlet, ki ga bo priredila PZ Srbije v proslavo 70-letnice srbskega planinstva in 30-letnice revolucije. Zlet bo planinski, vendar bo istočasno smotra telesne kulture republike Srbije. Zato bo na zletu sodelovala JLA, enote teritorialne obrambe, zveza izvidnikov in goranov, STV Partizan, Rdeči križ, Strelska zveza, Letalska zveza in druge organizacije.

Računajo, je dejal predsednik Kušić, da bo na zletu sodelovalo 8000–10 000 ljudi in to v taboru na višini 1780 m, vsekakor preizkušnja za organizatorje, za udeležence in za obrambne sile, ki se bodo vključile s svojim programom. Zlet bo zaključil politični miting, na katerem bodo govorili vodilni ljudje republike Srbije in Jugoslavije.

Zlet se bo začel v soboto 3. julija ob šestih zvečer in bo trajal do srede 7. julija popoldne. Podrobne programe bodo vsa društva pravočasno prejela, upravni odbor Planinske zveze Slovenije pa tudi po tej poti vabi naša planinska društva, da pošljejo na zlet čim več svojih članov. Za Slovenijo je nosilec te akcije mladinska komisija PZS in je zanjo odgovoren član komisije tov. Miha Marenče.

JUBILEJNO PREDAVANJE OB 50-LETNICI TURISTOVSKEGA KLUBA SKALA

Ob 50-letnici ustanovitve TK Skala se je v kinodvorani »Komuna« dne 2. februarja 1971 vršil jubilejni skalaški zbor ob navzočnosti približno 130 nekdanjih skalašev in številnih drugih planincev. Zbor so s svojo udeležbo počastili predsednik PZS dr. Miha Potočnik z upravnim in nadzornim odborom PZS, tov. Boris Zihertl in drugi vidni predstavniki javnega in kulturnega življenja. Slovesnosti se je udeležila tudi skupina jeseniških skalašev z Jožo Čopom na čelu.

Uvodno besedo v slavnostno srečanje je zastavil dr. Miha Potočnik, sam nekdanji skalaš, in poudaril, da je v marsičem oralna ledino, na kateri smo po vojni gradili in razvijali slovensko planinsko organizacijo.

Za pozornost Planinske zveze Slovenije se je zahvalil prof. Janko Ravnik, dolgoletni predsednik kluba.

Jubilejni zbor ne bi bil po skalaškem okusu, če ne bi bil posvečen lepoti slovenske domovine. Prof. J. Ravnik ji je posvetil vrsto lepih podob in besed v

svojem predavanju »Lepa si zemlja slovenska«. Pot nas je vodila iz slovenske metropole, pravzaprav akropole – ljubljanskega gradu, od koder se v lepih sončnih dneh odpirajo rajde belih gora v ozadju. Obiskali smo Dolenjsko, okoli Ljubljane, Škofjeloško hribovje, se vzpenjali po Kamniških Alpah in Karavankah ter se naposled znašli v Julijcih. Teško bi se ob Ravnikovih diapozitivih odločili, kateri dostop »V kraljestvo Zlatoroga« je bil najlepši. Najbrž je bil to iz Ravnikove ožje domovine – iz bohinjkega kota. Morda nas je najbolj prevzel pogled z Viševnika na Triglav ali iz Velega polja. Pozabiti ne smemo pogledov iz doline Vrata na Triglavsko severno steno, na stožčasti vrh Jalovca iz Slemenca, v prelepo dolino Trento, na okolico Bovca ali na prostranstvo Komne z Bogatinom. Vsaka podoba je govorila zase. Luč in senca, pokrajina in perspektiva, motivika in kompozicija, vse ubrano v celoto, so poldrugo uro držali hvaležne gledalce v napetem zanimanju.

Predavatelj, ki je vse življenje iskal in cenil lepoto v glasbi in gorah, je svojo predavateljsko in slikovno kompozicijo sklenil s sklepnim akordom, ki je bil prav triglavsko mogočen. Tak je izzvenel v nekaj sto hvaležnih gledalcih in zlasti pri skalaših, ki so skalaški večer proslavili še v ožjem krogu.

Tone Strajin

UROŠ ŽUPANČIČ – ŠESTDESETLETNIK

Ni mnogim dano, da bi z odprtimi očmi uživali v gorah, kakor je to bilo dano Urošu.

60 let je dolga doba. Rodil se je v Ratečah 8. 3. 1911 kot sin nadučitelja in ni čuda, če je v tej okolici vzljubil gore in prirodo že tedaj, ko se je še kot deček podil za ovcami po rateških robah.

V Ljubljani je končal srednjo tehnično šolo in se zaposlil pri Železarni Jesenice, kjer dela nepretrgoma od vsega začetka,

če izvzamemo vojaško službo in taborišče Gonars.

Uroš Župančič je postal s svojimi alpinističnimi dejanji pojem slovenskega in jugoslovanskega alpinizma. V dobi, ko se je »zlata naveza« borila s tujci za najlepše smeri v Julijcih, najdemo tudi Uroša v tej borbi. Hudičev steber v Prisojniku, zahodni raz Travnika, vzhodni raz Široke peči, Wisiakova smer v Triglavski steni in številne druge najbolj znane letne prvenstvene smeri med obema vojnoma so v njegovi plezalski biografiji. Uroš je prepezal vse znane najtežje smeri v Julijcih v navezi z Maksom Medjo, ing. Mirom Dermeljem in drugimi prijatelji: Čopov steber v Triglavski steni, Dibonovo smer v Široki peči, Schinkovo smer v Frdamanih policah itd. Že v predvojnem času je prepezal več prvenstvenih zimskih smeri, tako Urošev grapo v Mojštrovki, v Prisojniku in razne vzpone v Zahodnih Julijcih. Naštevali bi lahko še in še.

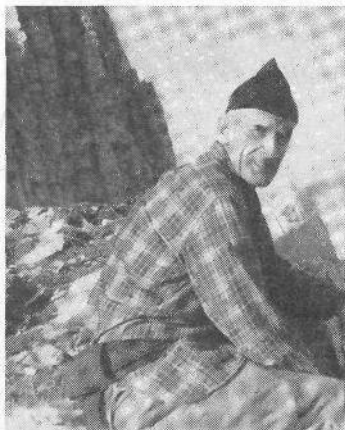
Najdemo ga tudi v taborih alpinistov pod Matterhornom, Mont Blancom, v Dolomiti in v vseh znanih evropskih gorah. Storil je ogromno delo tako z opravljenimi vzponi, ki jih je v svojem plodnem življenju opravil preko dva tisoč, kot tudi s peresom. Njegovi opisi so polni zanos.

Še vedno dela. Neprestano vzgaja mlade alpinistične kadre, vodi skupinske izlete, udeležuje se kot gorski vodnik za inozemske skupine.

Veliko delo je opravil v gorski reševalni službi. V povojnih letih je dolgo vodil jeseňiški postajo in takratno bazo GRS na Jesenicah. Skoro pri vseh reševalnih akcijah je osebno sodeloval, zlasti pri najtežjih. Nikoli ni odpovedal. Še danes, ko so se mu leta usedla na pleča, je vedno na prvem mestu.

Postaja GRS Jesenice mu ob življenjskem jubileju iskreno čestita ter želi še vrsto let delavnega življenja in se mu obenem tudi zahvaljuje za delo, ki ga je opravil kot človek – človeku.

Postaja GRS Jesenice

BOGATA BERA POD STORŽIČEM

Čeprav imajo kranjski planinci mnogo gospodarskih težav pa so v zadnjem letu dosegli tudi velike uspehe. To je prišlo do izraza tudi na njihovem občnem zboru 27. januarja t. l. Predstavnik PZS prof. Tine Orel je kranjskim planincem povsem upravičeno priznal, da so med vsemi našimi PD v ospredju, zlasti z delom za mladino. Predstavnik družbenopolitične organizacije občine Tone Volčič je dejal, da je to društvo najmnogičnejša in najbolj delavna organizacija v občini in da se še posebno uspešno vključuje v naše splošne težnje vseljidske obrambe. Mladinskemu odseku pa so na zboru

slovesno podelili posebno priznanje za gojitev tradicij NOB, s čimer se je občinski odbor ZZB simbolično zahvalil mladim planincem za sodelovanje.

V ospredju delovanja tega društva je vsekakor vključevanje mladine in njena živahna dejavnost v planinskih vrstah. Od skupnega števila 2200 članov društva je kar 1200 mladine, kar pomeni 54 odstotkov članstva ali 30 odstotkov več kot prejšnje leto. Največ je pionirjev in sicer 900. Ti imajo svoje sekcije po vseh šolah občine. Velik, pretežni delež zasluge za tako razširjeno obliko vključevanja mladine in za organizacijo njihove dejavnosti gre mentorjem, učiteljem po šolah. Zaradi take širine delovanja mladinskega odseka se je ta prav sedaj razdelil v dve skupini in sicer v pionirsko, ki vsklajuje delo sekcij z vsemi oblikami medsebojnega tekmovanja, izletništva, orientacijskih pohodov, v dopisništvu, urejanju propagandnih omarič, organizaciji tečajev in predavanj, vključevanju novih članov in podobno. Delo teh sekcij je polno domislic in zanimivih dejavnosti, ki privabljajo pionirje. Mladinska skupina pa koordinira delovanje mladih planincev po srednjih in strokovnih šolah ter po terenu, prav sedaj pa so celo vojaki v domačem garnizonu ustanovili svojo organizacijo v okviru mladinskega odseka PD Kranj.

Učitelji, mentorji pionirskih sekcij mladih planincev, so na nekaterih šolah sprejeli celo v svoj izobraževalni program planinska predavanja z barvnimi diapozitivi. Teh je bilo skupno 39. Z njimi so popestrili pouk geografije in biologije.

Na občnem zboru so bili prav tako deležni pohvale člani alpinističnega odseka. Po nekaterih organizacijskih težavah lani je sedaj v tem odseku 14 aktivnih alpinistov in 12 pripravnikov. V sedanjem zimskem času imajo redne telovadne in plavalne vežbe vsako sredo in vrsto drugih predavanj. Izvedli so dve zimski turi in sicer na Storžič in na Grintovec, lani spomladi pa so imeli turne smuke na Bogatinskem sedlu, v dolini Sedmerih jezer in tradicionalni Triglavski smuk. Njihovo delo se je zlasti popestrilo z dvema novima instruktorjema, ki sta se udeležila alpinističnega tečaja v Ljubljani. Tako so uspešno izvedli zimskoletni tečaj na Kališču ter redno vadili v tako imenovanem plezalnem vrtcu v Preddvoru. Za konec lanske plezalne šole so organizirali vzpon na Grossglockner, ki se ga je udeležilo 18 alpinistov.

Razen mnogih vzponov v naša gorstva in treh prvenstvenih smeri so lani kranjski alpinisti preskusili svoje znanje v stenah Mont Blanca ter v Bernini.

Tudi delo jamarjev pod vodstvom prizadevnega Karla Lipavca je v zadnjih letih znano po vsej Gorenjski in po Sloveniji, saj je ta prav lani prejel republiško odlikovanje za velike uspehe pri raziskovanju in odkrivanju novih zanimivosti in

neznank našega podzemlja. Že od lani sodelujejo tudi z Ljudsko tehniko, kar jim je mnogo pripomoglo k tehnični opremljenosti. Preizkušeni, vztrajni in vsaj delno opremljeni so že večkrat sodelovali z inozemskimi sorodnimi organizacijami in se povsod skazali.

Ob prizadevnosti nekaterih zvestih planincev in večših alpinistov se je že pred leti uveljavilo planinstvo tudi v kolektivu tovarne Sava. Organizacija v tem kolektivu skrbi tudi za Dom na Kališču, kadar ni prometa. Skupina skuša v čim večjem številu svoje delavce, člane ali nečlane, voditi na oddih na to prijetno pobočje pod Storžičem. Že samo to nekaj pove, da imajo planinci v »Savi« naračenih kar 80 izvodov Planinskega Vestnika. Vsekakor izjemno število, zgled njihove delavne propagande.

Občni zbor je dr. Ivo Valič informiral o alpinistični odpravi na Karakorum. To bo eden izmed novih podvigov naših alpinistov, ki so se ga spočetka z veliko smelostjo lotili že pred tremi leti. Pripravljalni odbor pod vodstvom predsednika občinske skupščine Slavka Zalokarja deluje zelo uspešno. Stvari pa so se zatknile na diplomatskem tiru. Pakistanska vlada je ponudila Hindukuš, ki pa našo odpravo ne navdušuje. Zdaj je za odpravo izbranih 11 kandidatov in sicer iz Mojstrane, Kranja in Ljubljane. Tehnične in druge priprave obetajo, da bo odprava krenila na pot že letos aprila. Med kranjskimi ljubitelji planin je zelo živa misel na planinske ali gostinske objekte na Kravcu in na Šmarjetni. Upravičene so pripombe obiskovalcev teh krajev, ker so tam našli zaprta vrata. Za oba objekta so planinci veliko prispevali s svojim delom v želji, da bo to vse koristilo našim delovnim ljudem. Toda gostinsko podjetje, ki je te objekte prevzelo, ni imelo srečne roke. Izgube so se večale iz leta v leto, iz sezone v sezono. Končno so zaprli vrata. V teku so razni pogovori med kranjsko občino, PZS in PD Kranj. Nihče ne stremi po lastništvu ali dobičku. Planinci upajo, da bo to kmalu privedlo do najboljše rešitve. Tudi to je važna naloga, ne le planinska, marveč družbe kot celote.

K. Makuc

PD »LISCA«, SEVNICA

Planinstvo ima na Krškem polju globoko in široko razrasle korenine. To je dokazal tudi pregled dela v preteklem letu, ki so ga odborniki PD Lisca prikazali na občnem zboru društva 5. februarja 1971. Danes šteje društvo že 554 članov, od tega kar skoraj polovico mladih. Slednji so organizirani v treh skupinah po osnovnih šolah. Zelo pohvalno je sodelovanje

najmlajših s senovskimi planinci – pionirji. Lani so sevniški in krški planinci hodili kar po vseh gorstvih Slovenije, pa še dalje na Velebit in na drugo stran meje na Koroško so privedli izlete. V skupni kroniki so zabeležili kar 47 izletov z 226 udeleženci.

Društvo gradi poleg modernizirane in močno razširjene postojanke na Lisci, ki jo zdaj upravlja tovarna »Lisca«, svojo novo Jurkovo kočo, ki bo stala na temeljih prejšnje. Lani so zato vložili kar 1005 prostovoljnih delovnih ur. Letos nameravajo urediti instalacije in jo opremiti. Govorili so še o varstvu narave, o pomenu planinstva v moderni družbi. Tov. Kožaroha, soustanovitelja PD, so izvolili za častnega člana PD; tov. Tonček Čebular, prav tako soustanovitelj in dolgoletni aktivni društveni delavec, pa je prejel zlati častni znak Planinske zveze Slovenije.

Za uspešno dolgoletno delo v planinstvu so prejeli srebrne častne znake PZS: tov. Janez Mesesnel, Lojze Motore, Vinco Šeško, Dušan Stupar in Tinče Klemenčič. Bronasti znak PZS pa so prejeli tov. Vera Drnovšek, Ivanka Godec, Ljubo Motore, Lojze Drstvenšek. Posebej so nagradili dolgoletnega oskrbnika koč na Lisci tov. Pavleša Strgarja in njegovo ženo, ki odhajata na novi delovni mesti v planinski dom na Gurah...

Priljubljenost in pravilno družbeno vrednotenje planinstva na tem področju izpričuje tudi bogata udeležba na zboru, saj se ga je udeležilo kar blizu 200 članov in vrsta gostov, med njimi predsednik občinske skupščine, direktor »Lisce«, predsednik turističnega društva, predsednik meddruštvenega odbora zasavskih planinskih društev tov. Tone Sterniša ter predstavnik sosednjih PD.

Društvu želimo tudi v bodoče pod vodstvom dosedanjega predsednika tov. ing. Šeška obilo delovnih uspehov.

dr. Peter Soklič

PD NOVA GORICA

15. januarja so pripravili novogoriški planinci svoj redni občni zbor. V dvorani dramskega gledališča se je zbralo blizu 100 članov PD Nova Gorica, in vrsta gostov – predsednikov sosednjih planinskih društev MDO, PZS in občinskih organov ZMS.

V poročilih so društveni delavci naštetih vrsto izrednih uspehov predvsem pri delu z mladino. V preteklem letu je štel MO že približno 750 članov, od tega 500 pionirjev. Tako predstavlja 75% društvenega članstva mladina. V preteklem letu je društvo štelu skupno 1031 članov, tj. 22% več kot leto prej.

Odborniki pa se zavedajo, da z vse večjim številom članstva svojega poslanstva društvo še ni opravilo. Stotine mladih, ki

bi radi sodelovali v PD, žele vzgojiti v planinskem duhu in jih varno voditi na gore.

Tako je MO v preteklem obdobju privedil za pionirje vseh petih skupin na šolah in za mladinsko skupino vrsto lepih izletov in srečanje z mladimi planinci iz Senovega. 300 senovških pionirjev-planincev je gostovalo pri svojih gorskih vrstnikih. Za delo z najmlajšimi društva uživa priznanje in pomoč šolskih vodstev, žele pa si širšega splošnega družbenega priznanja.

PD Nova Gorica je v preteklem letu v svojih postojankah na Krnu, v Lepeni, na Kekcu in Trstelju dobro gospodarilo, čeprav so imeli pri tem velike težave. Zavetišče na Krnu je v zelo slabem stanju. Zatajila je tudi redna oskrba, zato so društveni člani sami znosili za redno poslovanje postojanke potrebni material. Opozarjajo, da je dolžnost vseh planincev, še posebno pa PD Nova Gorica, da ima Krn svojo postojanko, pa naj gre za obnovitev sedanjega zavetišča ali pa gradnjo nove koč. Vendar se bo treba odločiti kmalu in dokončno ter najti potrebna sredstva za gradnjo.

Društvo dobro sodeluje s sosednjimi PD, še posebno s SPD Gorica.

V prihodnjem obdobju bo vodil društvo pomlajen UO z novim predsednikom tov. Srebrničem.

Pri realizaciji teh načrtov jim želimo enako mero uspehov, kot jih je požel dosedanj UO s tov. Mikljem kot predsednikom in tov. Magajno kot načelnikom MO.

dr. Peter Soklič

PD MENGES

»JANEZ TRDINA«

V torek 9. februarja je imelo planinsko društvo Mengeš svoj redni letni občni zbor. Precejšnje število mladih, zlasti pionirjev je s svojo navzočnostjo potrdilo, da mladinski odsek omenjenega društva živi in dela. Iz poročila načelnice mladinskega odseka pa smo lahko razbrali, da je število mladih manjše kot nekdaj, dejavnost odseka pa bi bila lahko boljša. Izvedli so nekaj izletov, med njimi dva na Triglav. Prav tako deluje foto sekcija, za katero je pa premajhno zanimanje. Razumljivo je, da se občni zbor ni začel s poročilom načelnice mladinskega odseka, temveč s pozdravnim govorom in poročilom predsednika društva. Žal niso bili navzoči vsi člani UO in nihče od nadzornega odbora, kar je delo občnega zbora zelo oviralo. Vsaj ti bi bili že morali priti! Tovariš predsednik je v svojem referatu poročal o dejavnosti društva ter se zlasti zahvalil požrtvovalnim članom gradbenega odseka. Tudi iz njihovega poročila so razvidna prizadevanja okoli društvene postojanke – Mengeške kočne na Gobavici.

Zaradi odsotnosti celotnega nadzornega odbora staremu UO ni bila dana formalna razrešnica, čeprav so se navzoči zanjo izrekli. Zato bo sklican razširjen sestanek članov starega in novega UO, prav tako pa je zaželeno navzočnost občinskih predstavnikov SZDL ter ostalih družbeno-političnih organizacij. Problemi planinskih društev oziroma planinske organizacije niso problemi le njih samih, temveč celotne družbene skupnosti.

M. M.

PD POLJČANE

Občni zbor 27. 12. 1970

(iz poročila Frančka Malija)

Število članstva še vedno narašča. Medtem, ko je v letu 1969 plačalo članarino nekaj nad 400 članov, mladincev in pionirjev, je letos v društvo včlanjenih že 169 članov, 88 mladincev in 255 pionirjev. Torej ima društvo skupaj že 512 včlanjenih planincev. K temu številu je delno pripomogla nova planinska skupina na Osnovni šoli Loče, ki je začela delovati letos septembra, pa tudi vsi člani upravnega odbora so se potrudili in pridobili precej novih članov.

Kljub naraščanju števila članstva se z izletništvom še vedno ukvarja le mladinski odsek in v zadnjem času nova skupina v Ločah. Mnogi člani so zahajali v gore skupaj s člani mladinskega odseka, kar lahko samo pohvalimo, saj to pomeni trdno povezovanje mladih in starejših planincev.

Znano nam je, da je društvo praznovalo 40-letnico. V okviru praznovanja je bilo več prireditev. Največ odmeva so imele: akademija konec maja lani v kinodvorani, slovesna seja sedanjih in nekdanjih odbornikov društva, razstava o delu društva, ki sta jo organizirala prizadevna Dragica in Franček Onič, republiško prvenstvo v orientaciji za pionirje na Boču, ki ga je brezhibno organiziral mladinski odsek, ki izdaja spominske publikacije ob 40-letnici.

Zasavsko planinsko pot sta prehodila Franci Gašparič in Marjan Mlakar, slovensko planinsko pot pa Slavko Kunst, Ivan Zagradišnik in Franček Mali.

Tajnik Franček Mali je svoje poročilo končal takole: Želel bi, da bi se vsi poljčanski planinci vedno zavedali minulih štiridesetih let, da bi se zavedali truda, ki so ga naši predhodniki vložili v ustvarjanje društva, truda in znoja, ki so ga prelili, ko so iz leta v leto gradili na Boču, ko so širili sloves poljčanskih planincev po vsej Sloveniji. Zavedajmo se tega, tovariši, in gradimo naprej, le tako bomo močni in bomo rasli. Še naprej pa moramo podpirati naš mladinski odsek, saj bomo iz njega črpali kadre, ki nas bodo čez leta zamenjali.

(Iz poročila tov. Dragice Onič)

Ob besedi »gora« mnogim od nas zadrhti srce, saj nam pomeni mir, tišino in neskončno lepoto. Če kjer koli v dolini srečamo človeka z nahrbtnikom, popotno palico in težkimi čevlji, ki počasi in enakomerno stopa, bi najraje stopili k njemu in ga povprašali, kam se je namenil. Na tihem mu zavidamo, saj bi jo najraje mahnili kar z njim. Nesrečni smo, če nas dolžnosti vežejo v dolini. Če srečamo planinca, smo prepričani, da je dober, saj drugačen ni ti more biti. Tedaj si zaželimo, da bi bili vsi ljudje na svetu takšni, dobri, plemeniti in z iskrico sreče v očeh.

Leta se naglo odmikajo. Poteklo jih je že 9, odkar smo mladi planinci v Poljčanah zaorali ledino mladinske planinske dejavnosti. Stopamo v 10. leto obstoja. 10 let ni mnogo, a se vendar toliko zgodi. Najprej število članstva: Trenutno imamo 196 pionirjev in okoli 20 mladincev. Imamo pa še eno veselo novico. Letos 23. septembra, torej na prvi jesenski dan, smo ustanovili planinsko skupino na osnovni šoli v Ločah. Skupino vodi tov. Franček Mali, ki je letos prevzel delovno mesto učitelja matematike na osnovni šoli v Ločah. Skupina ima že sedaj 53 članov in še vsaj toliko se jih želi vpisati.

Izletništvo: 22 enodnevni izletov, 4 trodnevne in 1 šestdnevni. Sladka gora (24 udel.), Rogaška slatina (5), Boč – pečenje kostanjev (12), Okrešelj-Golte (48), Beltinci – Bukovniško jezero (2), Polzevo – Muljava – Stična (40), Boč – silvestrovanje (16), Janče (18), Celje (220), Zasavska gora (30), Donačka gora – s kolesi (40), Golica (34), Rudno polje (38), Snežnik (39), Kum (18), Sladka gora (12), Plitvice (46), Bled (60), Bohinj (34), Logarska dolina (60), Žička kartuzija (s kolesi 6).

Izleti so bili usmerjeni in najrazličnejše kraje. Predvsem zaradi tekmovanja pionir-planinec.

Tekmovanje pionir-planinec: Tekmujejo pionirji od prvega pa do osmega razreda. Borijo se za bronaste, srebrne in zlate značke. Pogoji za značke: bronasta – 6 izletov, srebrna – nadaljnjih 6 in tečaj iz prve pomoči, zlata – nadaljnjih 8 izletov in preizkus znanja v orientaciji, varstvu narave, o nevarnostih v gorah ter vsaj enkrat mora tekmovali v orientaciji. Letos je tekmovalo 44 pionirjev. 28 jih je osvojilo bronasto značko, 5 pa še srebrno. Med letom smo urejali propagandno omarico in oglasno desko v zgradbi osn. šole Poljčane. Včasih smo bili bolj, včasih manj uspešni. V glavnem je zanj skrbel tov. Marjan Kurnik.

Tudi letos je krenila z Boča štafeta ob dnevu mladosti.

Na Boču smo imeli 2 delovni akciji. Bili smo na vseh sejah in sestankih, ki so se tako ali drugače dotikali planinstva (po-

svet načelnikov, seja z ZMS, zbori vodnikov itd.). Trije člani so bili na seminarju za inštruktorje planinske vzgoje. Tako lahko za planinsko šolo sedaj sami poskrbimo za vse, razen za material. Vpisali smo teme: zgodovina planinstva, orientacija in gibanje v gorah. Na seminarju so bili: Franček Onič, Franček Mali in Dragica Onič.

SLOVESNA SEJA UO PD ČRNA NA KOROŠKEM

V soboto 16. januarja 1971 je UO PD Črna na Koroškem sklical v kavarni hotela Planinka v Črni slovesno sejo združeno s podelitvijo odlikovanj najbolj zaslužnim planincem.

Predsednik PD Črna–Žerjav tov. Franc Kramberger je v svojem slavnostnem govoru nakazal delo, prizadevanja in uspehe nagrajencev za razvoj planinstva v Črni in Žerjavu. Po nagovoru je razdelil odlikovanja, ki jih je zaslužnim planincem iz Črne podelila PZS.

Zlati častni znak PZS je prejel Drago Škoflek, srebrni častni znak PZS pa so prejeli Ivan Vodovnik, Jože Poljanec, Franc Ravlan, Edi Drofelnik, pokojni Ivan Golob in Ferdo Kaker.

Posebno priznanje UO PD Črna je bilo izrečeno tov. Ivanu Vodovniku, uspešnemu organizatorju vseh akcij pri gradnji kočice na Smrekovcu in več kot desetletnemu predsedniku PD Črna–Žerjav in najstarejšemu aktivnemu članu tov. Jožetu Poljancu, priljubljenemu dolgoletnemu oskrbniku kočice na Smrekovcu in večletnemu funkcionarju UO PD, ki kljub svojim petinsedemdesetim letom še aktivno sodeluje v PD in vzpodbuja nas mlajše.

Alojz Tomše

ZIMSKI TEČAJ ZA MLADINSKE VODNIKE JE ZA NAMI

Letošnji tečaj je trajal od 28. I. do 6. II. 1971 na Planini na Kraju. Namenjen je bil vsem, ki so opravili letni del tečaja. Naloga je bila, dati osnovno teoretično in praktično znanje za zimske vzpone, vzbuditi potrebo in željo po zimskih vzponih in turnem smučanju ter vzgajati in pomagati v razvoju planinstva.

Program je bil v celoti izpolnjen. Opravili smo dve turi in sicer: Bogatinsko sedlo – Mali Bogatin in Srednji vrh – Lepa Komna – Planina na Kraju.

Vsakodnevne spremembe snega so bile primerne za vadbo, vendar so delale težave tečajnikom, povzročile pa tudi nekaj poškodb.

Učni uspeh, oziroma preizkušnja znanja je bila zelo dobra. Udeleženci so bili disciplinirani in tovariški.

Žal je bila udeležba manjša, kot je bilo pričakovati. Novi vodniki so naslednji: Vlasta Bratina – TAM Maribor, Zoran Bratina – TAM Maribor, Venčka Brožič – Ilirska Bistrica, Jože Drogenik – PTT Ljubljana, Janez Herzmansky – Kozjak, Božo Jager – Celje, Dolores Kocjan – Il. Bistrica, Majda Korošec – Maribor-matica, Andrej Kuzman (izpopolnjevanje) – Velenje, Dušan Loparnik – Ljutomer, Borut Mozetič – Nova Gorica, Blanka Matičič – Sežana, Miha Oblak – Maribor-matica, Ružica Pohleven – Ljubljana-matica, Janez Plesnik – Ljubno, Ivana Perdih – Tolmin, Bogdan Rojc – Sežana, Jožica Razpotnik – Ljubljana-matica, Metka Samec – PTT Ljubljana, Vojko Sevšek – PTT Ljubljana, Jože Semrov – Nova Gorica, Metka Škerjanec – Rogaška Slatina, Nevenka Tomšič – Ilirska Bistrica, Janez Volkar – Kamnik, Anton Zidar – Trbovlje, Janez Zupanek – Domžale in Marjan Ilešič – Maribor-matica.

M. Marenče

PRVI SLIKARSKI TABOR NA VRŠIČU

Planinsko društvo Jesenice je lani konec oktobra na Vršiču organiziralo slikarsko srečanje na Vršiču. To srečanje slikarjev v taboru na Vršiču naj bi trajalo nekaj dni. Namen je bil jasen: Omogočiti in prikazati naše gore ljudem, ki s čopičem v pestrih barvah oživljajo na platnih, kar čuti njihovo srce in zaznamujejo njihova čutila. Bila pa je še želja, da slikarjem – ljubiteljem lepote – pokažemo neposredno »v barvah žareč, od snega bleščoč grad bogov«, kakor je velik gornik zaklical, ko je raz Vratc zagledal Krnico s Škrlatico v družini Špika in drugih vrhov. Ta želja se nam je izpolnila, saj so skoro vsa dela sedmih slikarjev zajela ta čudoviti predel naših gora na svojih platnih. Gore so prevzele umetnike, da so jih še bolj vzljubili in v treh dneh naslikali 30 doživetij.

Tako smo dobili 30 pristnih podob, tri-deset doživetij ustvarjalcev lepote, ki dokazujejo visoko kulturno raven človeka, prijatelja narave, ki ga še ni popačil lov za denarjem.

Res je, da so naše planine in pokrajine bile že v prejšnjih stoletjih upodobljene na slikah francoskih, angleških in prav posebno avstrijskih slikarjev. Drži, da je leta 1714 naslikal zimski ribolov na Cerknitem jezeru Franc A. Steinberg, da so slikarji Anton Karinger, Marko Pernhart v 19. stoletju v mnogih slikah prikazali lepoto naših gora in dežele. Šele v 20. stoletju so vidno nastopili slovenski slikarji. Impresionist M. Jama je Klanško jezero z Mangartom naslikal tako toplo, da kar čutimo sončne žarke, ki obsevajo stene. Vsa ta lepa slikarska dela so v zasebni lasti ali pa razstavljeni po galerijah in niso vedno dostopna za ogled

množici mladih planincev. Tudi iz tega razloga je prišlo do tabora »vršiških slikarjev« – od vsakega slikarja bo ena teh slik visela v planinskih postojankah PD Jesenice.

Slike, ki jih je v treh dneh na Vršiču naslikal ak. slikar prof. Ljubo Ravnikar, so res čudovite. So pravi prikaz življenja v »bleščečem gradu bogov« in lepote, ko se na planinah sreča zima z zakasnelo jesenjo. Pozlačeni macesni se bahavo košatijo nad prvim snegom in ponosno dvigajo krone proti Prisojniku in Razorju. Jeseničani Tomazin, Ambrožič, Korošec, Markež, Kreuzer in Lužnik so tudi izkoristili bivanje na Vršiču. Tomazin je že med potjo na Vršič upodobil bistro Pišenco z Razorjem v ozadju in zajel lepoto in mogočnost Mojstrovke v podobo, ki bo odslej naprej zalšala prostore v Erjavčevi koči na Vršiču. Starejši Markež, vendar zelo mlad v barvah, je ves prevzet nad svežim snegom naslikal Prisojnik in Vršič tako živo in lepo, da se odpočije oko. Star planinec in slikar Kreuzer je naslikal pogled na Mojstrovko. Zelo lepa podoba, žareči macesni so še lepši. Ambrožič je svojo dušo položil v Krnico, ki jo obkroža Škrlatica. Mladi Korošec je samonikel slikar z lastno skalo barv, s katerimi je prikazal čar Mojstrovke in Krnice. Pesnik barv Lužnik je svojo paletu obložil s samimi nežnimi barvami, njegov Prisojnik je ožarjen kot v pravljici. Prvi planinski tabor slikarjev je uspel. Drugi bo letos v Karavankah.

Stanko Ravnik

IZLETI V TUJE GORE 1971

Kot je pri vodniški sekciji PD Ljubljana-matica že navada, se ob zaključku vodniške sezone organizira družabno srečanje vodnikov z udeleženci izletov.

Letošnji družabni večer je bil v petek 18. decembra 1970 v gostilni Urška v Ljubljani. Najprej so se predvajali barvni diapozitivi z letnih izletov, ki so jih posneli vodniki in udeleženci. Diapozitive in dogodke je tolmačil Peter Janežič-Petrač, vodja vodniške sekcije, ki je po vrnitvi iz Libije na veliko zadovoljstvo vseh ponovno prevzel organizacijsko vodstvo izletov.

Projicirana sta bila tudi barvna filma Franca Šušteršiča in ing. Bruna Bischafa. Na projekcijskem platnu so se zvrstili prizori z izleta na Grossvenediger. Vsega skupaj se je tega izleta udeležilo 41 udeležencev. Izleta na štiritisočake Weismies, Allalinhorn in Nadelhorn se je udeležilo celo 38 udeležencev. Standardni izlet na Grossglockner je bil dobro obiskan tudi tokrat in vodniku Francetu Anžinu gre posebna zahvala, saj je kot vodnik, če štejemo še dva izleta mladinske komisije, povedel doslej na ta vrh več kot 200 slo-

venskih planincev. Zadnji izlet na Koštrunove špice je minil v jesenskem razpoloženju gora. Petintrideset udeležencev je uživalo v lepotah Zahodnih Julijskih Alp, ki jih slovenski planinci še vedno premalo obiskujejo.

Na družabnem večeru so bili tudi razdeljeni programi izletov za l. 1971. Naj opozorimo na nekaj podatkov s programa.

Dvainooldnevni smučarski izlet na Johannisberg (3466 m), Bärenkopf (3401 m) in Hohe Riffel (3338 m) je pripravljen v dneh od 1.–13. junija 1971. Izletniki bodo do Franz Josef Höhe (2418 m) dopotovali z avtobusom iz Ljubljane in se povzpeli do Oberwalderhütte (2972 m). Drugi dan je na vrsti Hohe Riffel (3338 m). Udeleženci bodo tudi drugič prenočili v Oberwalderhütte. Tretji dan je na programu vzpon na Bärenkopf (3401 m). Izlet bo vodil Peter Janežič, izletna cena pa bo znana aprila meseca. Izlet je primeren tudi za nesmučarje ali slabše smučarje. Vzpon na Veliko Zinno (3003 m) bo v času od 26.–27. junija 1971. Mimo jezera Misurine se bodo udeleženci peljali do kočice Auronzo (2320 m), od koder je še pol ure do kočice Lavaredo (2300 m), kjer bodo prenočili. Vodja izleta bo Roman Robas. Verjetno bo med 18. 7. in 8. 8. 1971 prišlo do ture na Matterhorn (4478 m). Organizator se zaveda težavnosti te ture in odgovornosti za varnost udeležencev, zato se je odločil za omejeno število udeležencev, ki bodo morali poprej opraviti obvezni preizkus svojih fizičnih in gorniških sposobnosti. Na vsakega vodnika bo prišel en udeleženec, največ dva. Tura na Matterhorn po grebenu Hörnli je ocenjena s III. Uspoštovati je treba še višino in teren, kjer se menjavata skala in led ter izpostavljenost na strmih snežiščih. Ker je vzpon na Matterhorn zelo odvisen od vremena, so v rezervi štirje dnevi z ustreznim programom. V primeru večjega števila interesentov bo organizirana tura na Breithorn, po dogovoru morda še kateri štiritisočak. Trinajstdnevni izlet ima v programu tudi ogled Azurne obale.

Preizkusna tura bo za vse prijavljene približno mesec dni pred izletom – zadnjo nedeljo v juniju 1971. Prijavljenci se bodo iz Repovega kota povzpeli na Staničev vrh in po grebenu Zeleniških špic do prevala pod Planjavo in sestopili v dolino Kamniške Bistrice.

Druga preizkusna tura, ki naj pokaže kondicijsko zmogljivost prijavljencev, bo teden ali dva pred potovanjem. Prijavljenci se bodo povzpeli na Triglav po Bambergovi poti in prespali v Triglavskem domu, naslednji dan pa bodo šli na oba vrhova Rjavine in sestopili v dolino Kot. Trinajstdnevni izlet z vzponom na Matterhorn ima zares bogat spored.

Vodja izleta je Tone Sazonov, cena bo znana aprila 1971.

Standardni dvainpoldnevni izlet na Grossglockner (3799 m) bo septembra po že znanem programu, če se prijavi najmanj 24 udeležencev, število udeležencev navzgor ni omejeno. Vodja izleta je Franc Anžin.

Prav tako bo kasneje objavljen program

dvodnevnega izleta v Lienške Dolomite 9.–10. oktobra 1971, ki ga bo vodil Rado Kočvar.

Okvirne informacije in pogoji za udeležbo so v okrožnici vodniške sekcije, ki se dobi v pisarni PD Ljubljana-matica, Miklošičeva 17.

T. Strojín

ALPINISTIČNE NOVICE

SKUPŠČINA IKAR

(24. 9.–29. 9. 1970, Kleine Scheidegg, Berner Oberland)

Po uvodnem pozdravu je predsednik Friedli sporočil, da manjkata delegata iz Italije in Francije.

CAI menda še ni razčistil svojih stališč o sodelovanju z IKAR ter si ni na jasnem, ali naj jo podpira kot samostojno organizacijo izven UIAA.

Francoska odklonilna politika je znana že dolgo. Ob času zasedanja IKAR delegata FFM Henryja v resnici ni bilo, prišel je zavoljo zamude vlaka šele v ponedeljek zjutraj, ko je bilo delo skupščine že končano, kar pa ni bilo v skladu z dnevnim redom. (Resnici na ljubo je treba priznati, da ravnanje vodstva IKAR ni bilo v celoti pravilno, saj smo z delom pričeli že 27. 9. in ne kot predvideno, šele 28. 9. Zaradi forsiranja dela skupščine je bilo zasedanje končano 28. 9. 1970 ob 00.30 uri, tako da smo v ponedeljek opravljali samo še osebne razgovore z različnimi delegacijami in posamezniki).

Erich Friedli, predsednik IKAR, je v svojem poročilu za obdobje 1969/70 podal pregled dela, pri čemer se je ustavil pred vsem pri problematiki odnosa IKAR–UIAA. Izjavil je, da je poglobitno težo enoletnega dela posvetil prizadevanjem ohranitve IKAR kot samostojne organizacije. V tem smislu je tudi poročal na zasedanju UIAA (Kreta). Delegati UIAA so njegovo poročilo z odobravanjem sprejeli, čeprav ne vsi in čeprav stališča še danes niso razčiščena. V tem smislu je omeniti dvoje:

– O načinu sodelovanja bosta razpravljala predsednika obeh zainteresiranih organizacij IKAR in UIAA (Friedli, Egger) ter skušala najti optimalno povezavo, vendar ne v tem smislu, da bi bila IKAR ena od komisij UIAA.

– Predlogi skupščine UIAA (Kreta), da naj bi bila IKAR komisija UIAA s posebnimi pooblastili in polnomočji niso sprejemljivi predvsem iz vidikov enakopravnosti v sestavu UIAA; čeprav je to predlog UIAA, bi ne bilo logično, da ima komisija za GRS večje pravice kot druge komisije.

Predsednik IKAR je v poročilu omenil, da si je prizadeval tudi v juridičnem smislu doseči enakopravnost IKAR ter je zato pripravil osnutek statuta, ki naj ga obravnava in sprejme današnja skupščina.

Iz poročila komisije za opremo (Mariner W.):

Oprema in delovne metode IKAR se v obdobju 1969/70 niso spremenile. Znano je, da jih uporabljajo vse članice in tudi druge reševalne organizacije. Ni znan niti en primer, da bi naprave ne bile v redu.

Kot novost je omeniti reševalno mrežo za reševanje iz ledeniških razpok (Spaltenbergungsnetz). Mrežo so razvili švicarski reševalci ter predstavlja zelo učinkovito in izvirno dopolnilo k znanim »ledeniškim kleščam«, ki so že nekaj časa v uporabi. (Planinski Vestnik je o njih že poročal v »Razgledu po svetu«.)

Posebno pozornost je poročilo W. Marinerja posvetilo reševanju z letali (LRS). Zadnja leta smo zabeležili velik porast kakovosti in uporabe letalskih sredstev za reševanje v gorah. Kot najboljši se je izkazal helikopter Alouette III z zunanjim vitlom. V Švici uporabljajo še druge helikoptere.

V reševanju s helikopterji se seveda pojavljajo novi problemi, posebno pozornost je pri tem treba posvetiti zlasti naslednjim vprašanjem:

Piloti helikopterjev morajo nujno imeti alpinistično in reševalsko vzgojo in znanje, da bi bili uspešni sodelavci stalnih reševalnih skupin (GRS).

LRS se mora brezpogojno povezati z gorskimi reševalci obstoječih legalnih GRS organizacij. Pri tem je posebej paziti na vključevanje reševalcev po teritorialnem principu. Sodelujejo naj GRS iz predela, kjer poteka akcija. Le to jamči, da bo do skrajnosti zagotovljeno poznavanje terenskih razmer in posebnosti, ki lahko bistveno pripomorejo k uspehu akcije.

Člane GRS po postajah je treba na specialnih tečajih LRS izučiti za dobre sodelavce LRS. Praksa kaže, da zadošča že razmeroma skromna poraba časa, eventualno na tečaju LRS ali pa če specialist LRS obišče GRS ter seznanji njene člane z najvažnejšimi pogoji sodelovanja.

W. Mariner je glede LRS povedal naslednje mnenje:

GRS mora slej ko prej biti sposobna izvesti samostojno in brez pomoči LRS vse reševalne akcije kot doslej. Upoštevati je treba, da LRS ni vedno sposobna poseči v dogajanje (vreme, noč itd.), takrat je treba reševati po klasičnih metodah. V dvomljivih primerih naj LRS in GRS rešujeta vzporedno, kdor ima boljše pogoje, izvede akcijo do konca po medsebojnem dogovoru. V ta namen je brezpogojno treba uporabiti brezžične zveze. Akcijo sproži, začne in organizira pristojna organizacija GRS oziroma njen šef. Ta odloči, koga bo vključil in ali bo zahteval pomoč LRS.

Posadke LRS naj bodo po možnosti izvežbani reševalci, vendar pa je uporabiti krajevno GRS.

LRS naj uporabljajo opremo IKAR. Kolikor to ni mogoče, naj v sodelovanju s komisijo za opremo adaptirajo svoje naprave za uporabo v helikopterjih.

O pogodni možnosti uporabe LRS je treba obvestiti javnost.

V razpravi so bile gornje smernice sprejete, F. Bühler pa je opozoril, da so časi »peš-reševanja« minili. IKAR mora storiti vse, da se GRS seznanja s podobnimi sredstvi in možnostmi reševanja. LRS je pripomoček, ne pa konkurenca GRS.

M. Schild, predsednik komisije za plazove, je poročal:

Letošnja zima (1969/70) je značilna po razmeroma »suhem« obdobju do februarja 1970 in po obdobju velikih snežnih padavin med februarjem in majem 1970. Slednje so povzročile pogoje za nastanek izrednih plazov in katastrof v Franciji in Švici. Pa tudi druge so bili plazovi izredne moči in razsežnosti in so povzročili ogromno materialno škodo.

Skupno je bilo v Alpah I. 1969/70 najmanj 173 mrtvih. K žrtvam niso prištetih otroci zdravilišča v Franciji, ki jih je po snežnem plazu zasul in uničil še zemeljski plaz. Slednji je uničil tri zgradbe z 71 otroci.

Rešenci so večinoma lahko zahvalijo za življenje psom (slednji so v Švici našli 22 mrtvih v plazovih) in pomoči tovaršev, s katerimi so skupaj doživeli nesrečo.

Ugotovljeno je bilo, da so psi absolutno najboljši reševalci, uporaba magnetov in magnetskih sond je dokončno pri kraju. S tehničnimi pripomočki letos niso nikjer reševali.

Od tehničnih sredstev pridejo v poštev za uspešno uporabo le brezžične sprejemno-oddajne naprave kot nekaka sodobna »aktivna lavinska vrvica« v krogu zaključenih skupin (reševalci, skupine smučarjev, vojska, policija itd.). Na masovno uporabo tudi v tem primeru ne moremo računati.

Čedalje pogosteje naletijo reševalci na problem smrti že rešenih žrtev plazov.

Znani so 4 primeri, da so ponesrečenci umrli, čeprav niso kazali nobene posebne poškodbe. Mehanizem pojava ni povsem jasen, morda gre za ohladitev organizma.

Rešene žrtve nadziramo, skrbimo, da dobe zadosti tople pijače, po potrebi jih ogrevamo še s termofori, odejami, v toplih prostorih in šotorih. Če so močno shlajeni, jim ne dovolimo hoje in gibanja. Dr. Neureuther se je v svojem poročilu komisije za zdravniška vprašanja dotaknil številnih vprašanj.

Kako ravnati z žrtvami plazov? Znamenja, kot so razprte zenice, srce ne bije več, ponesrečenec ne diha, togost okončin in celo pege pri žrtvah plazov ne smemo jemati kot dokončno znamenje smrti, če tudi sicer ni jasno, da je žrtev mrtva (očitne poškodbe smrtnega značaja itd.). Zato je treba opravljati reanimacijo in umetno dihanje dosledno najmanj dve uri, čim so dani pogoji za začetek reanimacije.

Vse vrste poškodb, ki povzročajo šok, zahtevajo, da ponesrečencu omogočimo vodoravno lego, po možnosti z rahlo dvignjenimi nogami. Jasno je, da je to težka zahteva, ki je nekje v steni ni lahko izpolniti, poiskati pa moramo vse možnosti, da bo ponesrečeni čim prej v taki legi. Stoječi ponesrečenci s poškodbo glave so dodatno izpostavljeni možnosti smrti zavolj t. i. »zračne embolije«.

Infuzije ne daje laik, saj zlasti v stanju šokiranosti celo strokovnjaki težko najdejo žilo. Injekcije zoper bolečine so nujne. Dajati jih je treba intramuskularno; priporočljiv je »dolantin«. Pri poškodbi hrbtenice naj ponesrečeni leži na trdi podlagi, vendar ne na ravnem, temveč rahlo ukrivljen v obliki črke S (normalni obris hrbtenice). Pri zlomih je po možnosti treba skrbeti, da bo ud v opornici hkrati tudi rahlo nategnjen. To zelo olajša bolečine in omogoča lažji prenos ponesrečenega. Poleg že znanih klasičnih opornic so uporabne že tudi novejša plastična izvedbe, ki hkrati zadovolje obema zahtevama. Repozicijo izpahnjene uda s strani laika – reševalca priporoča komisija le v primerih, če zdravnik ni pri roki in ga ni moč doseči v kratkem času. Kot doslej je še nadalje zelo prikladna metoda po Campellu.

Padec v prv še vedno povzroča smrt rešenih, stvar je pa jasnejša v toliko, da je treba rešenca obravnavati kot ledvičnega bolnika. Eventualno je treba pomagati z umetno ledvico. Pokazalo se je, da od pove ledvica verjetno zaradi slabe prekrvavitve. Ohromitve so začasne in izginejo najkasneje tri mesece po nesreči. Zato je nujna zahteva, da se alpinisti in reševalci ob začetku podviga navežejo okrog prsnega koša in v sedež. To je treba zagotoviti tudi pri pohodih preko ledenikov, kjer so možne nesreče v ledeniških razpokah. (Znan je primer, da re-

šeni iz razpoke — po treh urah — kar 15 dni ni mogel normalno urinirati in so ga rešili samo z uporabo umetnih sredstev.)

Velika pomanjkljivost je, da številni reševalci GRS, še bolj pa ljudje — planinci nasploh ne poznajo osnovnih znakov za spoznavanje s pilotom. V vseh tečajih GRS je reševalce treba s temi znaki seznanjati takoj, brez oklevanja. Poprečne ocene (neuradne) govore o tem, da v Švici opravijo najmanj 50% reševalnih akcij v gorah s sodelovanjem LRS, ki ponesrečence transportira v bolnišnico. Dosljej je znan en primer, ko je pilot izvedel reševanje v dežju in snegu, ob slabi vidnosti. Primer je spričo sedanjih tehničnih možnosti edinstven in nepovnljiv.

F. Bühler je poročal, da lahko tudi inozemci plačajo prispevek šfr. 20.— za primer reševanja z letali v Švici. Za naše razmere je to zelo ugodno.

Kandidat preko banke nakaže šfr. 20.— na naslov:

SRFW, Zürich, Postscheckkonto Nr. 80-637, Bank Julius Bär & Co, Bahnhofstrasse 36, 8001 Zürich, Schweiz.

Zavarovanje velja leto dni od marca do marca. Zavarovani dobi v primeru potrebe (reševanje z letali, helikopterjem) šfr. 5000.—, večji znesek krije sam. V sporočilu je treba navesti priimek in ime zavarovanca, ki dobi od SRFW polico po pošti.

Priporočamo, da alpinisti, ki gredo v Švico, poskrbe za to zavarovanje. Najti bi bilo treba način enotnega zavarovanja PZS.

Reševanje s helikopterji

Na tem mestu podajamo samo nekaj vtisov s prikazov o uporabi helikopterja pri reševanju v gorah dne 26. 9. in 27. 9. 1970.

Letalci LRS so v povezavi z gorskimi vodniki prikazali reševanje iz stene Eigerja. V ta namen so odpeljali helikopterji »ponesrečence« v steno in jih pustili na raznih markantnih mestih: pajek, likalnik, 1. in 2. snežišče, Hinterstoisserjeva prečnica. Isti ali drugi helikopterji so brez težav in gladko »pobrali« žrtve ter jih pripeljali na varno.

S kombinacijo helikopterja, gorskih reševalcev in spretno posadke je torej možno reševati tudi v skrajno težkih stenah. Videli smo še reševanje iz razpoke, reševanje iz stene s sodelovanjem specialistov, reševalcev in reševanje laikov.

Uporabljali so mrežo, v katero položijo ponesrečenca.

Sodimo, da je LRS zelo napredovala in da v nekaterih državah nudi že zelo zanesljivo jamstvo za uspešnost reševanja.

Kleine Scheidegg 28. 9. 1970

ŠEST SMERI V EIGERJU

Eiger ima zdaj vrisanih že kar 6 smeri, če prištejemo tudi Lauperjevo po severovzhodni strani. Kratka kronika te slovite stene, ki je še vedno v ospredju zanimanja, je naslednja:

20. avgusta l. 1932 je Hans Lauper prvi preplezal svojo smer, ki seveda ni pomenila rešitev Eigerjevega problema. Spremljali so po vsem alpinističnem svetu znani možje vodniki Alexander Graven, Joseph Knubel in Alfred Zürcher. Pozimi sta Lauperjevo smer ponovila šele 12. februarja 1964 H. P. Trachsel in G. Siedhofi, dve imeni brez posebne gloriije. Prvi samohodec pa je bil znani Jacques Sangnier 7.—8. avgusta 1969. Izstopil je na greben Mittellegi, to se pravi, da samohodec ni do kraja izpeljal svoje namere. Sledi poljska smer. Naredili so jo 28. do 31. julija 1968 Cielecki, Laukajtys, Szafirski in Zysak, pogumni in sposobni poljski plezalci.

Tretja smer od vzhoda proti zahodu, od leve proti desni je Hiebelerjeva po severovzhodnem stebru, sredi stebra pa zavije v Lauperjevo smer in po njej na vrh. Preplezali so jo Toni Hiebeler, Fritz Maschke, Reinhold in Günther Messner 30. jul. do 1. avg. 1968.

Sledi Harlinova smer, ki je v Alpah vzdignila veliko hrušča. Plezali so jo en mesec v ekspedicijskem stilu z odmori na Kleine Scheidegg. 25. marca 1966 so po njej izplezali Jörg Lehne, Ströbel, Schaidt, Vuteler in Haston.

Peta smer je japonska. Tudi Japonci so jo delali en mesec. 15. avgusta 1969 so izplezali H. Amano dr. Mičiko Imai, T. Kato, Y. Kato, S. Kubo in S. Neghisi.

Šesto smer bi lahko že imenovali »normalno«. Preplezali so jo 21. do 24. julija 1938 Harrer, Heckmair, Kasperek in Vörg. V njej so uspeli tudi naše naveze. To smer so pozimi prvič ponovili 12. marca 1961 W. Almberger, Toni Hiebeler, Anton Kinshofer in A. Mannhardt.

Prvi samohodec v tej smeri iz l. 1938 je bil 2.—3. avgusta 1963 Michel Darbellay. H kroniki pridenimo še rekord v času vzpona po smeri iz l. 1938. Avstrijec Robert Kittl iz Linza, športni učitelj, 30 let star in v neverjetni kondiciji, je z rojakom Tonijem Rosifko 21. julija 1969 steno preplezal v 16 urah in še isti dan sestopil na Kleine Scheidegg. Teden poprej sta ista dva preplezala tudi severno steno Matterhorna. Rekord v Eigerju sta do l. 1969 držala Avstrijca Erich Waschack in Leo Forstenlechner, ki sta 26. julija 1950 preplezala steno v 18 urah. Isti dan kot Kittl in Rosifka sta bila v Eigerjevi steni tudi Švicarja Bösch in Scherrer. Prišla sta čez v 18 urah in izenačila rekord iz l. 1950. Vendar — če bi bila na mestu žiriija ali pa sodnik, bi verjetno odpisala napako. Obe navezi sta namreč uporabljali od Japoncev pritrjene vrvi v spodnjem delu stene.

POGOVORI V KAPRUNU

(8. 10.–18. 10. 1970)

Od 8. do 10. oktobra je tekel znani »Kaprunski pogovor« že četrty, odkar se v Avstriji z varnostjo v gorah in na smučiških ukvarja združba »Kuratorij za varnost v gorah«.

Kuratorij naj bi bil nekako nestransko, koordinacijsko telo. V ta namen združuje strokovnjake s področij reševanja in varnosti v gorah ter na smučiških iz vrst GRS, smučarskih organizacij, upravljalcev in lastnikov žičnic, policije, žandarmerije, CZ itd. Velik vpliv na nastanek kuratorija in »Kaprunskih pogovorov« ima turizem v Avstriji, saj se Avstriji imajo za prvo turistično velesilo v Evropi. Ker njihov turizem v glavnem poteka v gorah ter na smučiških, si tudi prizadevajo, da bi gostom počitnice minevale kar se da varno.

*

Dr. Rabofsky iz Salzburga je obravnaval nesreče v obdobju 1969–1970 ter pripravil nekaj zanimivih podatkov.

Zanimiva je primerjava: smrtne nesreče v gorah (131) in smrtne nesreče pri delu (352). Nesreč s smrtnim izidom v gorah in na smučiških torej niti ni malo, še celo ne, če iščemo primerjavo z nesrečami pri delu. Nesreče na smučiških relativno upadajo, če upoštevamo, da je smučarjev iz leta v leto več. Med vzroki nesreč najdemo zlasti preveliko hitrost, medtem ko komaj še najdemo med razlogi zanikrno pripravljeno progo. Zelo veliko je moč narediti z vzgojo: smučarji morajo vedeti, kaj smejo in česa ne smejo delati na javnih smučiških, važno je obnašanje, odnos do sopolarnikov prog. Da ta zahteva ni iz trte izvita, pokaže podatek, da so najbolj prizadeti zlasti mladi smučarji v starosti od 10 in 15 let, torej mladina, ki se šele oblikuje in ki v mladostnem zanosu ob prvih uspehih rada uide preko meje dopustnega.

Nesreče v gorah in na smučiških imajo marsikaj skupnega, čeprav se smučarji tega pogosto ne zavedajo. Grobe primerjave padca na smučeh s padcem v steni so seveda pretirane, res pa je, da so tudi na smučiških vsako leto številne smrtne žrtve. Posledice nesreč pa so neredko zelo hude, saj imamo opravka s težkimi zlomi kosti v nogah in rokah, poškodbami oči in jeter, mišic, trebuha, hrbtenice in pretresi možganov. Da nesreče niso lahke, pove še podatek o povprečnem času trajanja zdravljenja: ambulantno zdravljenje traja povprečno 30 dni, bivanje v bolnišnici 22 dni, manjše število onesrečenec ostane v bolnišnici tudi po 3 mesece in več.

Naj v tej zvezi zapišemo še nekaj: varnostna vez še ni rešitev. Lahko nas reši te ali one poškodbe, toda padec s polno brzino tudi sam kot tak ni brez nevarnosti. Povrh še to: nezanesljive statistike

govore, da se odpne le 30% vezi in si najbolj zahtevni že belijo glave, kako pritisniti na industrijo, da bodo podatki o vezeh držali tudi v praksi.

Med posebne zanimivosti letošnjih pogovorov sodi referat o psihohigieni gorske in smučarske nesreče.

Psihiatri in psihologi naj bi po mnenju referenta univ. docenta dr. Gerhardta S. Barolina iz Graca nekoliko pogumneje pričeli z raziskavami, ki bi ugotavljale med drugim tele važnejše elemente:

Preventiva za telesno in psihično zdrave športnike. Psihični vplivi igrajo dosti pomembnejšo vlogo, kot bi bilo moč misliti na prvi pogled. Ob izboljšani tehniki in učinkovitejši medicinski znanosti, ki vpliva že na pripravo udeleževanja, se je izkazala psihična priprava in obdelava kot najšibkejši člen.

Psihološke raziskave lahko omogočijo posameznikom, da dosežejo maksimalne uspehe. To ne samo pri izvajanju svoje športne dejavnosti, temveč tudi, če jih slednja spravi v skripce. V teh primerih bi se verjetno izplačalo nekoliko več vložiti v uvajanje t. i. »avtogenega privajanja«, o čemer pa je med potencialnimi uporabniki še obilo neznanja.

Kolikor kažejo izsledki raziskav, dejansko obstajajo ljudje, ki jih lažje doleti nezgoda kot druge njihove vrstnike, ki ne sodijo v zvrst »nesrečnikov«. K tem nagibajo bolj zaprti značaji, močno družabni ljudje manj nagibajo k nesrečam. Značilno je še, da med onesrečenimi najdemo največ mladih ljudi. Ne nazadnje je izboljšana tehnična oprema vzpodbuda mladim k zahtevnejšim posegom, v slepem zaupanju v uspeh pa mladi športniki in planinci radi pozabijo na varnost. Pri starejših ljudeh utegne biti nevaren »občutek, da je človek star toliko, kolikor se počuti«. Marsikdo ima res še kar odlične reakcije, ne more pa imeti iste zmogljivosti in kondicije. Če k temu dodamo še občasnost športnega udeleževanja – iz pisarne na hrib – je toliko bolj razumljiv neuspeh, kateremu botruje še izčrpanost in preutrujenost. Zlasti v večjih višinah se prizadeti teh pojavov zavedo šele, ko je že prepozno.

V splošnem pa človeka nenehno vodi želja po raziskavah in odkrivanju novega. Očitno se človek bolje počuti, če je nenehno blizu meja svojih sposobnosti in če te meje potiska navzgor.

O »markiranju smučišč« je razpravljaj znani strokovnjak iz Innsbrucka Wolfgang Friedl. Povedal ni ničesar bistveno novega. V Avstriji in ZRN so dokončno osvojili uporabo plave, rdeče in črne barve za označevanje težavnih prog. Plava barva pomeni lahko, rdeča barva srednje težko in črna barva težko progo. Markacije so okrogle, premera 40 cm do 50 cm, številke označujejo posamezne proge ter zaporedno številko markacije, začeni s štejetjem iz doline.

Vse markacije iste proge imajo isto šte-

vilko bele barve, visoko ca. 15 cm. Zaporedne številke so visoke do 6 cm ter so na markaciji mnogo vredne. Smučar prične s spustom nekje pri vrhu ter sledi vse do markacije št. 1; tako je vsak hip vožnje na jasnem glede smeri. Tudi v primeru nesreče je zelo olajšano označevanje nahajališča ponesrečenega.

V Kaprunu so nato govorili še o novih markacijah v gorah in o problemu smučarske obutve.

Pogovori v Kaprunu so se končali z željo udeležencev, naj se njihov odmev čim močnejše čuti tudi v gorah in na smučiščih, kjer naj bosta varnost in zanesljivost vedno in povsod prva zahteva vsem prizadetim organizatorjem in športnikom.

Ing. Pavle Šegula

NOVA KOČA NA MATTERHORNU

20. julija 1969 je CAI odprl novo kočo na italijanskem grebenu Matterhorna. Imenuje se Carrellova koča. Je 12 m dolga, 6,5 m široka, ima dve spalnici, jedilnico in majhno kuhinjo, kjer se lahko kuha na plin. Koča stoji 5 m pod nekdanjo kočo Luigija-Amadea 3825 m. Iz Breuila do sem je 6 do 7 ur. Gradili so jo cela štiri leta. Zadnja dela so opravili italijanski vodniki.

SMUK S PIK LENINA (7134 m) IN Z VRHA EIGERJA (3970 m)

Kostja Klecko, smučarski tekmovalac in alpinist, po poklicu strojni inženir, doma iz Leningrada, se je l. 1969 s smučmi povzpel na vrh Pik Lenina v skupini 47 alpinistov iz 13 vzhodnih in zapadnih držav. 2. avgusta 1969 ob 15. uri si je na vrhu Pik Lenina pripel smučič in prismočal na višinski tabor v višini 6800 m in tu prespal. Naslednji dan je navezan prismočal do Leninovega ledenika v višini 4200 m. 350 metrov ni bilo mogoče prevoziti (nemški vir nič ne pove ali po višini ali po dolžini). Klecko je imel normalne Kneisslove smučič. Njegov podvig je s filmsko kamero snemal Enčo Petrov iz Sofije, alpinistični inštruktor.

Sylvain Saudan, 34-letni švicarski smučarski učitelj pa je dodal smučarskim senzacijam še eno: S smučmi se je spustil po severozapadni steni Eigerja in v tretji uri pristal na Kleine Scheidegg nad Grindelwaldom. Nagib stene je od 45–50°, v gornjem delu je Saudan vozil večji del po »betonu« in deloma po ledu. Padec tam bi pomenil smrt.

Mogočni zahodni bok Eigerja (3970 m) je visok 1650 m (od postaje »Eig. ledenik«), izredno strm. Bruno Bagnoud, pilot iz Sittena, je Saudana prenesel na severno Eigerjevo sedlo (3614 m). Prijatelj Dany Martinez naj bi mu do vrha po-

magal nositi opremo. Pa mu ni šlo od rok, počutil se je slabo. Saudan je priključal še enkrat helikopter, Bagnoud je priletel in ju vzdignil na vrh. Ker pa tu ni niti za kvadratni meter ravnega sveta, sta Saudan in Martinez skočila iz heli-taksija, ki je lebdel za dober meter nad vrhom. Bilo je štiri popoldne, –25° C. Saudan je brez besede takoj štartal. Takoj pod vrhom je silna strmina. Sredina boka pa je zelo nevarna. O svoji avanturi je pripovedoval znanemu seniorju planinskih časnikarjev Guidu Tonelli: Po tretjem zavoju sem videl, da bom moral navzdol prečno drseti vsaj 300 m, to pa je zelo naporno za živce in mišice. Držal sem se blizu grebena med zahodnim bokom in severno steno, tu se mi je zdel led najugodnejši, nato pa sem krmaril proti sredini zapadnega boka, ves čas po ledu, ki je bil mestoma tenak, tako da so robniki grizli po pečini (Saudan je imel smučič znamke Hart »Camaro« – ZDA in francoske vezi Salomon). Končno sem prišel na sneg in začel z zavoji, v začetku previdno, na to pa z užitkom. »Šestkrat sem sprožil klože, vendar ni prišlo do plazov. Najtežje je bilo med Malim in Velikim Eigerjem, pri vratu ledenika (Flaschenhals). Spet sem samo drsel in našel pravo pot med skalami, dokler nisem prišel na ledenik, kjer ni bilo nič težav, težak je bil le stik s svetom, fotografi in filmarji.

Seveda je imel ta stik svoj polemični epilog. Zmerjali so ga s klovnom, norcem, lovcem na senzacije in kramarjem. Res je, Saudana sta finansirali firmi Hart in Salomon. Če bi ga ne, bi tega spusta ne bilo, saj tako podjetje stane čas in denar. V primeri s smučarskimi asi je Saudan kasiral malo.

Iz pohodov na Krmo Foto Ciril Praček

FUTUROLOGIJA IN PLANINSTVO

Razvoj v zadnjih 100 letih je zavrzel nauk Roberta Malthusa. Človeštvo se je od l. 1850 do l. 1950 podvojilo (od 1200 na 2500 milijonov), pa tudi prehrana je tako napredovala, da se Malthusova teorija ni izkazala. Zadnja tri desetletja so prinesla nadaljnji napredek. Če bo šlo tako naprej, bo l. 2000, torej čez borih 30 let, kar 6,5 milijard zemljanov. Res je, da je precejšen del človeštva nedohranjen, vendar največ zaradi zaostalega pridelovalnega (proizvodnega) sistema in pomanjkljive delitve.

Dr. Fritz Baade deli svet na zahodno in vzhodno orientacijo ter na dežele v razvoju. V l. 2000 bo imel zahod 1100 milijonov ljudi, druga dva dela pa preko 5000 milijonov. Zato, pravi dr. Baade, ni vseeno, kateri del sveta si bo utrdil svoj položaj v razvijajočih se deželah. Te so bogate s surovinami, obemem pa trg za proizvode razvitih držav. Industrijski razvoj – v prvi industrijski revoluciji in prav tako v drugi (popolni mehanizaciji in avtomatizaciji) ni odvlsen samo od prirodnostnih spoznanj. Če se ne bi človeštvo tako množilo in se selilo s podeželja, bi bil nemogoč. Primarni sektor proizvodnje ima odvisno delovno silo, ki jo potrebuje industrija. Zaradi tega rastejo mesta in potrebe po uslugah, po infrastrukturi, po prometu, šolstvu, kulturi, bolnicah, upravi itd. Vse to se razvija vedno hitreje in še ni končano. Vstajajo nova vprašanja: Eno največjih je stanovanjsko vprašanje, ki je povezano z industrijo in s politiko stanovanjske izgradnje. Stanovanja k delovnim mestom ali delovna mesta k stanovanjem? Ali je misel na individualna stanovanja sploh še pametna, saj delavca prostorsko skoro imobilizira? Kako organizirati velike centre za počitek? Kakšno stališče zavzeti do počitniških hišic, plotov okrog njih itd.? Ali ne bo kazalo svobodne poti, kakršne so po gorah, uveljaviti – vsaj v razvitih deželah – tudi v rekreacijskem centrih? Glede na vsa ta vprašanja v zvezi z razvojem, kakršnega pričakujemo do l. 2000, se je že začelo govoriti tudi o organizaciji planinstva.

Gre seveda bolj za novo usmeritev, za nova stališča. Avstrijski »Naturfreund« – tako kaže – je stvar resno vzel v roke. Njegov predsednik, tudi pri nas znani Kniepeihls, vodja delegacije v NFI (mednarodna organizacija prijateljev prirode), je glede bodočih nalog opredelil naslednje smernice:

NF mora imeti svoje mesto tudi v moderni družbi in si že vnaprej začrtati okvirni program; izdelati mora niz ukrepov in njihovo zaporednost (prioriteto) glede na stvar, prostor in čas, pripraviti

mora organizacijski in finančni plan, pripraviti mora morebitne spremembe v statusu.

Spremembe, ki nas čakajo, bodo postale svoje zahteve tudi pred organizatorje planinstva. Futurologija, ena od najmlajših ved, saj ji je komaj 20 let, ve več, kot si mislimo opazovalci od strani. Štirideset novih metod uporablja ta mladenka v hramu znanosti.

Kaj si, na priliko, obeta avstrijski turizem od t. i. permanentnega izobraževanja najrazličnejših stopenj in strokovnjakov? Univerza v Innsbrucku naj bi se čimprej prilagodila najrazličnejšim tečajem (imenujejo tudi smučarsko-znanstvene kurze, ki se v Vorarlbergu že razvijajo), vsa turistična ponudba pa naj računata z gosti, ki bodo dopolnjevali svojo izobrazbo, zraven pa nekaj ur na dan tudi smučali. Privid? Menda ne. V ZDA že zahtevajo plačan izobraževalni dopust, pripravlja se zakon, po katerem bo moral vsak delavec iskati službo tudi s spričevalom o dopolnilnem izobraževanju v izpopolnjevalnih tečajih itd., itd.

Kaj vse bo npr. možno doseči v alpinizmu, v ekspedicionizmu!

Kako bomo približali gore množicam, če se bodo razmere tako bliskovito spreminjale! Približali in ohranili, oboje je vprašanje, na katero se moramo pravočasno pripraviti.

to

GEOLOŠKE EKSURZIJE V LETU 1971

Slovensko geološko društvo je pripravilo program za letošnje ekskurzije po Sloveniji. Ta oblika popularizacije geološke vede je postala med številnimi ljubitelji narave zelo priljubljena. Zato je za ekskurzije vedno veliko zanimanje. Poleg geološke razlage poživljajo izlete še opozorila na botanične, arheološke umetnostno zgodovinske in druge zanimivosti. V letošnjem programu so geologi upoštevali razne predloge in želje stalnih udeležencev. Tako bo 13. marca prof. dr. Anton Ramovš popeljal ljubitelje narave po geoloških in paleontoloških zbirkah katedre za geologijo in paleontologijo ljubljanske univerze. Ob razstavljenem materialu bo pojasnil številne geološke zanimivosti iz naše ožje domovine in bo zato sprehod po zbirkah nekaj uvod v nadaljnje ekskurzije.

25. aprila bo geolog Karel Grad vodil ekskurzijo na Sv. Lovrenc nad Polhovim Gradcem. Ta pot bo udeležence seznanila z geološko zgradbo zanimivega polhograjskega ozemlja. Prof. dr. Maks Wraber in inž. Mitja Zupančič bosta med potjo opozarjala na botanične in vegetacijske posebnosti. Prav zaradi tega bo

ekskurzija predstavljena na drug dan, če 25. aprila ne bo cvetel Blagajev volčin – največja botanična zanimivost v okolici Polhovega Gradca. V tem delu Slovenije je dovolj arheoloških najdb, na katere bo opozarjal dr. Vinko Šribar.

Bohinjski konec ni samo lep in privlačen, marveč tudi geološko dovolj zanimiv. Zato bo tja popeljal ekskurzijo 16. maja geolog Anton Grimšičar. Na botanične in arheološke zanimivosti bodo opozarjali isti strokovnjaki kot na ekskurziji 25. aprila.

Ze lani je Slovensko geološko društvo organiziralo zelo lepo ekskurzijo v Logarsko dolino in k Potočki zijalki. Letos 19. in 20. junija bo ta ekskurzija ponovljena, vendar samo za geologe. Nanjo so povabljeni tudi hrvaški geologi, tako da pomeni obenem družabni stik med geologi sosednjih republik. Ekskurzijo bodo vodili prof. dr. Franc Osole, prof. dr. Mario Pleničar in prof. dr. Anton Ramovš. 10. oktobra bo zelo prijetna ekskurzija v Trnovski gozd. Vodil jo bo dr. Stanko Buser, ki je v zadnjih letih ta zanimiv del Slovenije temeljito raziskal in prehodil ter odkril vrsto geoloških zanimivosti. Udeleženci ekskurzije se bodo seznanili z geološko zgradbo tega ozemlja in srečali na poti razne okamnine iz mezozojske dobe. Na vegetacijske in botanične posebnosti bosta opozarjala prof. dr. Maks Wraber in inž. Mitja Zupancič. Po sedanjem načrtu se bodo ljubitelji narave odpeljali iz Ljubljane z avtobusom, nato pa prehodili precejšen del poti peš. V Ljubljano se bodo vrnili zopet z avtobusom.

14. novembra se bomo dobili v Prirodoslovnem muzeju Slovenije, kjer nas bo mineralog Ernest Faninger popeljal po znameniti Zoisovi zbirki. Ta sprehod je posvečen najstarejši zbirki ljubljanskega naravoslovnega muzeja.

Geologi so torej pripravili za letos dovolj zanimiv program. Kdor redno spremlja takšne ekskurzije, si je v zadnjih letih nabral že precej geološkega znanja. Zapiske iz letošnjih ekskurzij bodo dopolnilo tega.

Podrobnosti o posameznih ekskurzijah bodo objavljene v časopisu »Delo«, kjer bo Slovensko geološko društvo sporočilo tudi morebitne spremembe.

R. P.

VREME NA KREDARICI

V decembru 1970

Mesec december je bil po vsej Sloveniji razmeroma hladen in suh. Srednja mesečna temperatura zraka na Kredarici je znašala $-7,4^{\circ}$. Bila je za $0,3^{\circ}$ pod povprečkom obdobja 1955–1967. Maksimalna temperatura zraka je bila $6,7^{\circ}$ dne 11. decembra, minimalna pa $-20,6^{\circ}$ dne 23. decembra.

V skupno 15 padavinskih dneh je padlo – izključno kot sneg – 77 mm padavin, kar je 58 % od normalne decembrske vrednosti. Snežna odeja je ležala ves mesec, njena največja debelina je merila 172 cm.

Srednja mesečna oblačnost (5,2) se nasproti predhodnemu mesecu ni bistveno zvišala. Heliograf na Kredarici je v mesecu decembru registriral skupno 108 ur s sončnim sijem (ali 40 % od maksimalno možnega trajanja sončnega sija).

V januarju 1971

Srednje mesečne temperature zraka in mesečne višine padavin so bile v januarju skoro po vsej Sloveniji nad dolgoletnim povprečkom.

V letošnjem januarju se živo srebo v termometrih na Kredarici ni dvignilo nad ledišče. Najvišja dnevna temperatura je bila $-1,8^{\circ}$ dne 12. jan., najnižja pa $-20,7^{\circ}$ dne 3. jan., a srednja mesečna temperatura je znašala $-8,2^{\circ}$. Slednja je bila za $0,4^{\circ}$ nad povprečkom obdobja 1955–1967.

Vsega skupaj je padlo na Kredarici 133 mm padavin v letošnjem januarju, kar je 96 % od normalne vrednosti. Padavine so padale izključno kot sneg. Skupno je bilo 21 padavinskih dni. Snežna odeja je ležala ves mesec, njena maksimalna debelina je merila 272 cm.

Srednja mesečna oblačnost (7,1) je bila razmeroma visoka, kar se je odražalo na številu ur s sončnim sijem: 56 ur ali 20 % od maksimalnega možnega trajanja sončnega sija.

Iz gornjih podatkov povzamemo, da v januarju, zaradi visoke stopnje oblačnosti in čestih, čeprav ne izdatnih padavin, vreme za zimske vzpone ni bilo najugodnejše.

F. Bernot

VZPON FRANCESCA PETRARCE NA MONT VENTOUX

Petrarcov vzpon na 1912 m visoki Mt. Ventoux omenjajo skoraj vsi planinski zgodovinarji zato, ker se ga je Petrarca lotil iz podjetnosti in ljubezni do narave, čeprav v stoletju, ki je tičalo še globoko v srednjem veku, drugič pa zato, ker je Petrarca vzpon popisal v pismu Dioniziju iz Borga di San Sepolcro blizu Arezza. Petrarcovo latinsko pismo pravi med drugim:

»Danes sem stopil na najvišjo goro v okolici ki jo po krivici imenujemo 'vetrovno'. Gnala me je želja, da vidim ta slavni vrh. Dolga leta sem mislil na to. Od rane mladosti sem namreč bival v tem kraju – usoda mi je tako kazala pot (Petrarcovo družino so izgnali iz Firenc). Gora mi je bila vedno pred očmi. Kamorkoli tu greš, povsod jo vidiš. Nazadnje me je k odločitvi prignalo branje Livijeve rimske zgodovine (T. Livius, Ab urbe condita 40, 21) in to tisto mesto, ki popisuje, kako je Filip Makedonski, ki se je bojeval z Rimljani, stopil na Haemus, goro v Tesaliji. Potem sem se oziral za tovarišem, pa se mi – kakor se čudno slíši – nobeden ni zdel na vse strani primeren. Redka je namreč tudi med prijatelji popolna skladnost v željah in navadah.

Končno sem seznanil o svojem namenu mlajšega brata. Ves se je razveselil, bil je srečen, da mi je lahko prijatelj in brat obenem. Odsla sva in proti večeru prišla v Malaucène na severnem vznožju gore (40 km od Avignona). Tu sva se mudila ves naslednji dan. Končno sva se z več služabniki odpravila v goro. Ni šlo brez težav. Gora je strma, težko dostopna apnenčasta gmota. Pesnik (P. Vergilius Maro, Georgica 1, 145) je dobro zapisal: 'Neutrudno delo vse premaga.' Planinci imajo dolg dan, prijetno vreme, duševno in telesno moč, spretnost in še več podobnih lastnosti. Na poti jim stoji le težavnost gore. Našli smo starega pastirja, ki je trdil, da je pred 50 leti v mladostnem navdušenju splezal na najvišji vrh in se vrnil skesan, utrujen, opraskan in raztrgan. Sicer pa se na Mt. Ventoux nobeden ne upa. Ko sva to slišala, je najina želja še bolj zagorela, mladost nima rada pridiganja. Ko je starec videl, da nama ni mar za njegova svarila, nama je pokazal strmo stezo in že sva mu pokazala hrbet. Pri njem sva pustila odvišno obleko in druge stvari in se zagnala v breg. Kmalu naju je strmina dajala in že sva sedla na skalo. Potem sva grizla v breg s pohlevnejšim korakom. Brat je iskal strme krajšnice, jaz pa – mehkejši – sem se držal grap, češ, tudi po teh bom dosegel cilj. Tako sem pred bratom opravil svojo lenobnost. Brat

je bil precej nad menoj. Ko sem prišel do njega, ne po grapah, ampak naravnost navkreber, je brat že spočit ležal v travi. Potem sva šla nekaj časa vštric, potem pa spet vsaksebi. Spet sem šel po svoje in zato z brega v dol, ker sem pozabil, kje sem prej hodil. Naravnih stvari ni mogoče spremeniti tako, da bi telo s sestopom navzdol prišlo na vrh. In moral sem spet v hrib, brat pa se mi je smejal...

Gora je daleč naokoli najvišja. Kmetje jo imenujejo 'Sinček', zakaj tako, ne vem. Na vrhu je majhna planota. Tu smo izčrpani posedli k počitku. Bil sem ves v nekakšni omotici zaradi zraka, ki ga nisem bil navajen, in zaradi veličastnega prizora: Oblaki so bili pod mojimi nogami. Že sta bila Athos in Olimp manj bajeslovna in manj neverjetna, ko sem na manj sloviti gori doživel to, kar sem slišal in bral o onih dveh gorah. Nato sem se zazrl proti Italiji, h kateri se nagiblje moja duša. Alpe so zasnežene kipele v višave, prek njih je prišel v Italijo divji sovražnik rimskega ljudstva, ki je, če smemo verjeti, spotoma z jesihom razbijal pečine (gl. T. Livius 21, 37). Vzdihoval sem – priznam – po italijanskem zraku, ki sem ga čutil v duhu, in zajelo me je nenavadno hrepenenje, da bi spet videl prijatelja in domovino.

Vsilila se mi je druga misel in me nosila čez kraje in leta: Danes gre h koncu deseto leto, odkar sem zapustil univerzo v Bologni. O nesmrtni Bog! O nespremenljiva mladost! Kaj vse se je spremenilo v tem desetletju! Šel sem mimo nedokončanih stvari, nisem še v pristanu, v katerem bi se brez skrbi lahko spominjal preteklih viharjev.

Prišel je čas za sestop, sonce se je že nagnilo, senca gore se je daljšala. Kakor da bi me bil kdo spomnil in zbudil, sem se obrnil proti zahodu. Meje Galije in Španije ter Pireneji odtod niso vidni, čeprav ni nobene ovire razen šibkosti človeškega očesa. Na desni strani sem videl gore okoli Lyonu, na levi marsejski zaliv in morje. Tudi Rodan je bil pred očmi. Občudoval sem vse zapored, občutil zemljo, nato pa sem se odločil, da bi po zgledu telesa tudi dušo vodil v višine. In vzel sem 'Izpovedi' (Aurelius Augustinus, Confessiones 10, 8), darilo tvojega prijateljstva, ki ga nosim vedno s seboj zaradi avtorja in zaradi tebe, ki si mi ga podaril. Majhna stvarca, a polna neomejene sladkosti – odprl sem jo na slepo, da bi jo bral. Kaj naj bi odprl, če ne nekaj pobožnega? Naključje je odprlo deseto knjigo Izpovedi. Brat je prisluhnil, da bi me slišal brati Avguščina. Boga in njega kličem za pričó, kajti na odprti strani sem bral: 'Ljudje

hodijo občudovat gorske višave, orjaške morske valove, široke veletoke, ocean in vrtenje zvezd – sami sebe pa zanemarljivo.

Priznam, bil sem ves iz sebe. Prosil sem brata, naj se ne jezi name, ker sem občudoval zemeljsko okolico, in to jaz, ki bi se bil že davno pri poganskih filozofih utegnil naučiti, da je največjega občudovanja vreden le duh, v primeri s katerim ni nič velikega. Obrnil sem notranje oči vase, zadovoljen, da sem se gore zadosti nagledal. Odslej nisem slišal, da bi bil kdo spregovoril, dokler nismo prišli v dolino.«

Tako Petrarca v prostem prevodu (Eclogae Graecolatinae, fasc. 10, W. Kranz, Iz renesanse in reformacije, Leipzig/Berlin 1925, str. 8 i. sl.).

Ker ga vsi avtorji štejejo za patriarha modernega alpinizma, ponovimo: Rodil se je l. 1304 v Arezzu, l. 1312 so ga pregnali iz Firenc na papeški zbor v Avignonu, študiral nato v Montpellieru in Bologni pravo, čeprav ga je mikala samo antična literatura. L. 1325 je končal pravo v Bologni, nato pa se v Avignonu posvetil poeziji in antiki. 6. aprila 1327 je srečal svojo Lauro de Sade, ki ji je nato posvetil svoj Canzoniere, zgled ljubavne lirike v naslednjih stoletjih za vso Evropo. 26. aprila 1336 je stopil na teme Mt. Ventoux. Leto nato se je umaknil v Vaucluse, v samoto. Tu so nastale njegove najlepše pesmi. L. 1341 so ga okronali za pesnika na rimskem Kapitolu. L. 1348 je za kugo umrla Laura, Petrarca pa je odšel v Italijo in se tu naselil. Umrl je l. 1374 v Arquà pri Padovi.

Bil je velik pesnik, zgled za stoletja, obenem pa tudi pomemben geograf in kartograf. Bajje je narisal prvo karto Italije. Povsod ga je spremljal občutek za naravo. Ko je spoznal pokrajino okoli Reggio, je ves očaran in tako prevzet, da je na mestu skončal davno začeto, nedovršeno pesnitev. Veselje do narave ga je tudi gnalo na Mt. Ventoux. V Italiji so se najprej prikopali do modernejšega odnosa do narave, narava jim je bila čista stvaritev, odrešena hudičevega vpliva. Seveda je tudi v Petrarci še živel pretekli čas, saj piše, da ga je bilo strah, da pa ga je premagal in se uprl skolastiki zato, da bi izkustveno spoznal nepoznani svet.

Mont Ventoux je zanimiva gora. Redko je brez megle in morda je od tega dobila ime. Od Malaucène do vrha je 20 km daljave in 1500 m višinske razlike. Ni ravno lahko, še danes je naporna. Z »apnenčasto gmofo« jo je Petrarca imenitno označil. Tu pri najlepšem vremenu brije oster veter čez vrh, ki ima fantastičen razgled od Alp do Pirenejev, čez Provenco, na Sredozemsko morje itd.

Današnji obiskovalci pa najbrž ne nosijo s seboj Avguštinovih Izpovedi – kvečjemu transistor.

to

KUGYJEVA TRILOGIJA V ITALIJANŠČINI

V prevodu Ervina Pocarja je lanskega decembra izšla pri založbi Tamari iz Bologne knjiga Juliusa Kugyja »Le Alpi Giulie attraverso le immagini« (Julijske Alpe v podobah), knjiga, ki nosi v izvirniku naslov »Die Julischen Alpen im Bilde«.

S tem so v dobrih treh letih pri založbi Tamari izšle v italijanskem jeziku tiste tri Kugyjeve knjige, ki jih lahko štejemo za pravo trilogijo. Zasluga za to gre v prvi vrsti prevajalcu, ki ga je pisatelj zaradi odličnega prevoda »Iz gornikovega življenja« v izdaji milanske založbe »L'eroica« leta 1932 visoko cenil. Njegovi dediči so postavili za prevod edini pogoj, da nadaljuje prevajalsko delo prav Ervin Pocar. S ponatisom knjige »Iz gornikovega življenja« leta 1967 so prišle do veljave pisateljeve želje, naj bi nomenklatura slovenskih imen ostala taka, kot je v izvirniku. Žal pa tega pisatelj ni doživel, kajti njegovo življenje se je izteklo februarja 1944 v Trstu.

Drugi prevod »Delo, glasba in gore« je izšel leta 1969.

Velikemu prizadevanju goriške sekcije Club Alpino Italiano ali boljše njenemu predsedniku Mariu Lonzarju pa gre zasluga za vse organizacijsko delo, da je do prevoda te trilogije iz Kugyjevega življenja prišlo. Pri tem mu je v veliki meri pomagala brezmejnja ljubezen do Julijcev in do planinske dejavnosti. Slovenski planinci poznamo Lonzarja iz mednarodnih srečanj planinskih organizacij, srečujemo pa ga pogosto tudi po planinah.

Lonzar je res častilec velikega pesnika Julijcev. Razumljivo je tedaj, da so izšle v tako kratkem času kar tri njegove knjige v izredno lepi obliki. Predvsem si je Lonzar prizadeval, da bodo v prevodu »Julijske Alpe v podobah« fotografije, kakršne so v izvirniku. V uvodu beremo: »Hoteli smo reproducirati prav iste fotografije, ki jih je Kugy videl in izbral, da jim lahko zaupa besede občudovanja, predanosti in ljubezni.«

Z zadovoljstvom lahko goriški predsednik CAI ugotavlja, da je bilo njegovo delo uspešno, da »trilogija ni le spomenik gorniku in pevcu Julijskih Alp, temveč bo enkrat za vselej popravila krivico, ki je nastala s predolgo, nepravilno in nepojmljivo pozabo na Kugyjevo dejavnost«.

Slavko Tuta

FRANCE AVČIN, RAZOČARANJA

S tem naslovom je OBZ (Österreichische Alpenzeitung) septembra 1970 objavil prevod Avčinovega spisa o Kanceljnih v Trenti, o vzponih v tistem delu naših Alp, ki so znani le redkim našim plezalcem. Članek je napolnil pol številke, ilu-

strira pa ga Triglav, »kralj Julijskih Alp«, Kugyjev spomenik v Trenti, Spomenik padlim plezalcem v Vratih, Razgled z Mojstrovke in detajl iz severne stene Triglava. Slike sta prispevala Otto W. Steiner in Maria Rauscher, spis pa je prevedla Rada Wohlfahrt. Vsa imena so tiskana v naši grafiki, naveden je tudi vir – Planinski Vestnik.

PLANINSKI BILTEN ČGP »DELO«

Pred kratkim smo dobili v roke bilten planinske sekcije ČGP »Delo«, ki so jo ustanovili člani časopisnega podjetja l. 1970. Prispevke za prvo številko je zbral J. Gasparič, zemljevide in slike je fotokopiral Drago Pleško, uvezala ga je M. Guček, panoramsko sliko na ovitku pa je kartografiral R. Zor. V biltenu je objavljen tudi seznam rednih članov. Vsebinska biltena: Vabila na izlete, Transverzala (Pohorje in Primorska) z zemljividi, Program za transverzalo in Triglav, Zapiski o razvoju našega alpinizma, Pionirji našega planinstva, Miss F. Copelandovi v spomin in Društvene novice, v katerih se govori tudi o varčevanju za planinske izlete.

Planinski sekciji ČGP »Delo« želimo, da bi uspevala in z močmi, s katerimi razpolaga, širila planinstvo med člani podjetja in med ljudmi zunaj njega.

KARL LUKAN

Lukanovo ime – zveni zelo domače — srečujemo v nemški planinski literaturi vsa povojna leta. Ob koncu vojne je štel komaj 22 let. Danes ga imajo za najplodovitejšega planinskega pisatelja in propagandista. Izdal je 34 knjig, med drugim tudi dela, ki obravnavajo zgodovino. Trmasto ostaja pri strem: Nima avtomobila ne televizije. Še vedno pleza in to s svojo ženo, vse do V. stopnje. Delavni 50-letnik je tudi iskan predavatelj. Ne mine teden, da ne bi kje predaval. Nekaj knjig so mu prevedli v madžarščino. V zadnjem desetletju je imel mnogo dela s knjigo »Dežela Etruskov« in »Po sledeh za Romulom«. Sicer pa s planinsko literaturo ni preveč zadovoljen, češ da je po kvaliteti, vsebini in tematiki revna. Premalo je v njej napora. Sama doživetja in slike. Treba je, da imaš nekaj povedati in da to tudi znaš. Da pa znaš, se je treba učiti, vaditi. Lukan si obeta preud planinske literature, knjižne in periodične, v reportaži, v reporterskem delu na terenu, pri vstopih, izstopih iz smeri itd.

Verjetno je Lukan pri svojih 30 planinskih knjigah obokus, preveč s stvarjo spoznan in obložen. Nič ni čudnega, da bi hudiču rad izpulil rep. Ni samo on na tem.

T. O.

TONI HIEBELER — DOLOMITSKI SMUŠKI SVET

Hiebelerjev »Das Dolomiten – Skibuch« iz l. 1966 je v primeri z drugimi Hiebelerjevimi knjigami manj znana knjiga. Ima 122 strani, 62 foto slik, 13 risb in 33 zemljevidov. Dodan ji je specialni vodnik dolomitske »Haute route« na 48 straneh s 17 slikami in 8 skicami. Cena 175 šs. Hiebeler je s knjigo naredil uslugo Dolomitom in sebi. Po olimpijskih zimskih igrah l. 1956 se je zanimanje za Dolomite pozimi in poleti še povečalo. Turist, planinec, alpinist in smučar v Dolomitih naleti na najširšo turistično ponudbo, kakršno si le poželi, od preproste planinske kočice do najelitnejšega hotela. Pravzaprav so Dolomiti ena sama razstava dobro urejenega turističnega gospodarstva v vseh njegovih področjih.

O dolomitski »Haute Route« smo že pisali. 150 km je dolga, 62 km je spusta, zajame 4 tritisočake, 7 visokih prelazov preko 2500 m, 13 koč in 12 slavnih smuških središč.

Hiebeler je poskrbel za najnovejše podatke. Kot spreten publicist pa zna opozoriti na tisto, mimo česar turist v Dolomitih ne sme. Knjiga je izšla pri A. Schrollu na Dunaju.

OSKRBNIK – SLIKAR

Planinsko zavetišče Evettes v Haute Maurienne je več let upravljal John Durdilly, oskrbnik in slikar. Lani je galerija Molens priredila razstavo njegovih olj in gvašev, podob, ki so skoraj vse nastale v Haute Maurienne. Poročevalec Depouly (La Montagne 1970/6) poudarja, da so prav tako tople kakor topli sprejem v koči Evettes (lani se je CAF odločil, da bo zavetišče povečal v kočico). Razstava je vzbudila veliko pozornost.

POGLED NA CHAMONIX IN BT. BLANC

La Librairie des Alpes, ki jo vodi član CAF André Mahl, je objavila barvne slike iz neizdanih akvarelov Gabriela Loryja. Med 200 akvareli je cela vrsta posvečenih Chamonixu, kakršen je bil l. 1815, zato ima zbirka naslov »Vue de la vallée de Chamouny et du Mont Blanc 1815«. Grafična reprodukcija je uspela v celoti in je gotovo za ves alpski svet dragocena, saj odkriva del Alp v času, ko se je vanjo zaganjal prvi val turistov. CAF se je svojemu članu za »bistro pobudo« zahvalil.

KNJIŽNICA AVB

Kratice pomenijo knjižnico planinske zveze (alpenverein) v Münchenu. Njena zgodovina seže v l. 1901, ko je znani alpinist in raziskovalec dr. Willi Rickmer Rick-

mers OAV-u daroval 5000 svojih planinskih knjig. Ni mu bilo do zbirateljske sebičnosti, poleg tega pa je hotel Nemcem dati nekaj, kar je videl pri Alpine Clubu v Londonu. L. 1902 so ustanovili »centralno knjižnico Du OAV«. Kmalu je postala največja tovrstna knjižnica na svetu. L. 1943 je imela 60 000 zvezkov in 6500 zemljevidov. To leto so večji del tega bogastva uničile bombe. Aprila l. 1948 je prvi zvezek glasila še neobnovljene DAV že pisal, da mora povojna Bavarska knjižnico AVB obnoviti. Spet je

bil na delu Rickmers, knjižna darila so prihajala od vsepovsod, knjižnica pa je dobila svoj dom na Pratru, kjer so bombe l. 1944 uničile tudi planinski muzej. L. 1950 je bila formalno ustanovljena, med prvimi zaslužnimi knjižničarji je bil tudi Hans Ackermann, osebni znanec nekaterih naših planinskih delavcev. Po 20 letih je knjižnica že imela 24 000 zvezkov in 2000 zemljevidov. Zbira planinske revije iz vsegu sveta in je navzoča pri vseh nakupih v antikvariatih in akcijah doma in v inozemstvu. Sredstev ji seveda ne manjka.

R A Z G L E D P O S V E T U

MAKALU (8481 m) v Nepalju je bil zadnjih pet let znan kot francoski vrh od 15. maja 1955, ko sta nanj stopila Lionel Terray in Jean Couzy. Aprila 1970 pa so prišli na ta vrh Japonci. V ekspediciji sta bili tudi dve ženski.

25 KOČ mora obiskati bolgarski planinec, da dobi značko »obiska 25 koč«. Koče so posejane v osmih planinskih področjih, in jih planinec sam izbira. Ena pa je obvezna in sicer »Ljuljaka«. Imetniki značke imajo pravico, da v Ljuljaki dvakrat zastopajo prenoče.

PALENTOLOŠKA EKSPEDICIJA V MONGOLIJO. V južni in jugozahodni Mongoliji so ljudje že leta in leta naletavali na kosti orjaških živali. Nastale so legende, da so to kosti zmajev, ki so prileteli iz neba. Mongolska vlada je lani organizirala strokovno ekspedicijo, ki je ugotovila nahajališče dinosavrov, ki so pred več milijoni let živeli v puščavi Gobi. Največji skelet je 9 m dolg in 4 m širok.

KIRGIŠKA SSR je na državni univerzi Frunze vpeljala turistični oddelek, na katerem bodo v štirih semestrih izšolali turistične inštruktorje. Prakso opravljajo ti študentje v domačem mestu, pri čemer se ocenjuje predvsem organizacijska sposobnost in avtoriteta, ki si jo študent zna ustvariti. Med najboljših študente se je na oddelku uvrstil športni učitelj Borivoj Maraček, sin 80 let starega Čeha, ki živi v Kirgiški republiki. Maraček se je obnesel s svojimi učenci na več spartakiadah.

NOV POJEM – MONDIZEM za nekaj, česar še ni, pa ni več utopiija. Tako naj bi se imenovalo planinstvo na mesecu. Gora tam ne manjka, vrhovi pa segajo do 1000 m visoko.

TIROLSKA EKSPEDICIJA V HIMALAJO. Poročali smo že, da so l. 1970 Tiroolci posegli po himalajski lovoriki, ki je mali

Avstriji potrdila dosedanje prvo mesto v himalaizmu, pojavu, s katerim se je svet v večjem obsegu srečal šele pravzaprav po prvi svetovni vojni. Tiroolci so dosegli vrh Lhotse-Shar (8383 m) 12. maja 1970. Vse je šlo kakor po maslu, čeprav so morali premagati velike težave. V višini 6000 m so imeli tabor I, do tabora II pa so prišli po težkem svetu, po pečevju in ledu 700 m visoke stene, ki so jo ocenili kot skrajno težavno. Zmanjkovalo jim je fiksnih vrvi, da bi to steno povsem zavarovali, vsako popoldne je snežilo. V 18 dneh so Tiroolci zmogli 1400 m višinske razlike od tabora II do vrha, dokaz, da so bili zares v sijajni kondiciji.

Avstrijci so si torej v svoj alpinistični dnevnik vpisali peti osemtisočak (Nanga Parbat, Čo Oju, Gaserbrum II., Broad Peak in še Lhotse Shar). Čez to mejo ni mogoče priti nikomur, tudi Avstrijecem ne, ker osemtisočakov ni več.

TOFANO DI ROZES (3225 m) poznajo zdaj že mnogi naši izletniki, ki s ceste med prelazom Falzarego in Cortino d'Ampezzo posvete nekaj pogledov na 800 m visoki zid južne stene slovite To-fane. Starejša generacija se spomni na prvo svetovno vojno, ko je Tofana v pozicijski vonji odigrala veliko vlogo. Leta 1916 je grof Ugo di Valleplana, ki še danes živi v Milanu, z vodnikom Gaspar-dom s težko oborožitvijo zmogel »kamin alpinov« (V. stopnja). Blizu današnje koč Cantore je padel general Antonio Cantore. Še danes je v Tofani polno sledov iz časov l. 1915 do 1918. Danes je mir, le hrušč z velike »dolomitske ceste« doseže vznožje stene. Najboljše izhodišče je Rif. Dibona, ki leži ob nekdanji vojaški preskrbovalni poti. Danes ga oskrbuje potomec znamenitega vodnika Angela Dibone, ki je l. 1930 z Luigijem Apolloniem in Angležem Edwardsom tu za vselej zapisal svoje ime v 500 m visoki jugozahodno raz (IV, IV -). Steno pa so prvič preplezali že 30 let prej v klasični smeri

(IV), ki v glavnem poteka v vpadnici (Angelo Dimai, Verzi, Siorpaes, Ilona in Rolanda Eötvös). Danes je stena preprežena z vrsto smeri, več jih je tudi VI. stopnje, vsega skupaj 11 smeri in nekaj variant. Od leve proti desni: Smer »Mirca«, Dibona, Lacedelli, Zardini, Dimai, Calenari, Stösser, Tissi, smer Julia, Alverà, Constantini, Pilastro, Pompanin, smer Pavla VI. Alverina smer je nastala med vojno, 17. avgusta 1942, prav tako smer Pilastro, 14. julija 1944, ki ga je Hermann Buhl imenoval »narobe obrnjene stopnice«. Steber je visok 500 m, zmoglo so ga cortinske »veverice« (Constantini, Apollonio, Ghedina). Smer »Mirca« ima ime po psu na Rif. Dibona. Dala sta ga Vitty in Heinz Steinkötter, ki sta smer preplezala l. 1964 za poročno potovanje. Po sedanjem papežu imenovana smer je povsem tehnična. Direktni izstop je našel Claude Barbier. Nove smeri so v Tofani nastajale še l. 1968. 12. do 14. maja 1969 sta se po jugozahodni steni I. raza pretolkla G. Ferrari in Andrea Siolo. Zabila sta 70 klinov in zavrtala 6 svedrov.

DHAULAGIRI (8222 m) je bil predzadnji osemtisočak, ki se je vdal ekspedicijam. Odkar je l. 1949 Nepal odprl svoje meje, je bil njihov zaželeni cilj. Dolina Kali Gandaki tvori mejo v področju Dhaulagirija in Dhaule Himala proti severu. Po njej teče stara trgovska pot na tibetsko mejo. Dhaulagiri in Dhaule Himal imata zanimivo zgodovino odkrivanja in v njej dve tragediji, avstrijsko 1969 in ameriško 1969.

L. 1950 so prišli Francozi. Ko so si ogledali severovzhodni greben, so si raje izbrali Annapurno I. in dobili – svoj in svetovni prvi osemtisočak. L. 1953 so Švicarji odkrili dostop iz Majangdi-Kole. Pfisterer in Lauterburg sta prva stala na severovzhodnem sedlu in razmišljala o tem, da bi tu lahko pristalo letalo. Odkrila sta tudi smer preko »hruške«. Naslednje leto je to smer poskusil Watzel in prodril do višine 8000 m, dve do tri ure do vrha. Vreme ga je prisililo k umiku. Isto leto so bili tu Argentinci. Vodja njihove ekspedicije kapetan Blasco Ibañez je umrl, ves ozebel, v šotoru. Prva žrtev Dhaulagirija!

L. 1955 je v višini 7400 m obrnila nemško-švicarska naveza.

L. 1956 so morali pri »Hruški« obrniti Argentinci, l. 1958 prav tam Švicarji. L. 1959 je prišel sem Fritz Moravec. S severovzhodnega stebra so odprli drugo pot. Pri tem se je ponesrečil Heini Roiss. Karl Prein, sijajen plezalec, se je s Pasangom moral umakniti v višini 7800 m. L. 1960 je nastopil Švicar Max Eiselin z letalom »Yeti« in postavil na severovzhodnem sedlu višinski bazni tabor, novost v himalajski zgodovini. V uspešni naskočni navezi je bil tudi znani Avstrijec Kurt Diemberger.

Nato je minilo devet let. Prišli so Amerikanci, da bi povzeli francosko zamisel iz l. 1950. Francozi so namreč po vzhodnem ledeniku dosegli t. i. »Snežni vrh« v vzhodnem grebenu.

Po 10 letih so se Amerikanci lotili te poti zanašajoč se na opremo. Bili so najboljši med najboljšimi. Vodil jih je Boyd B. Everett. Gora se je zarotila proti njim in jih napadla z ledeniškim plazom. V gori so ostali Everett, Gerhard, Hoeman, Ross, Seidmann in šerpe Pema Phutar in Tensing, preden so prišli na jugovzhodni greben, torej na začetku poti.

MAVENZI, 5355 m, afriška gora, z enajstim vrhovi od 5060 do 5355 m, je dobil ime »afriški Matterhorn«. Njegove vzhodne stene še niso preplezane, visoke so do 2500 m in prepadejo v Great Barzanco. Jeseni l. 1969 je Švicar Fritz Lörtscher prečil vseh enajst vrhov od juga na sever. Za izhodišče mu je bil Marangu v Tanzaniji v višini 1500 m. Celotno prečenje, vzpon in sestop, znaša 110 km. Za prekrbo in prenos opreme je skrbel domačin, gorski vodnik iz plemena Vadjaga z nekaj nosači. Lörtscher je prečenje opravil v okviru vzpona na Kilimandžaro, kamor je kot vodnik popeljal 17 švicarskih učiteljev in učiteljic.

ŠESTO STOPNJO je Welzenbach takole označil: »V to stopnjo spadajo vzponi največje težavnosti. Eno samo mesto ni dovolj, čeprav je še tako težavno. V ta razred spadajo samo najdaljši vzponi z nepretrganimi ekstremnimi težavnostmi...«

Po tej Welzenbachovi je italijanski alpinist Andrea Andreotti prekvalificiral mnoge »moderne« smeri VI. stopnje, posebno tiste, ki so zgolj »tehnične«, ne terjajo pa skrajno fizične in psihične preizkušnje alpinista. Šesta stopnja, pravi Andreotti, ni v številu svedrovcev in klinov (posebno če je smer že obdelana), ampak v celotni težavnosti, ki jo alpinist prevzame in premaga. Ni posameznih mest VI. stopnje, so le smeri VI. stopnje. Zato se Andreottiju kolibrijska smer zdi daleč od VI. Zaslужila bi to, če bi pod steno ne bilo asistence in drugih olajšav. Tudi sméri, ki so jo v Eigerju imenovali po Johnu Harlinu, ne moremo prisojati, da izziva skrajne zmožnosti človeka. Če je v steni dosegljiv komfort, ne govorimo o VI.

Andreotti je opustil sodbo o takih tehničnih vzponih, kakršnega sta od 17. do 21. julija 1969 opravila Italijana Elio Scarabelli in Angelo Pinciroli: Stopila sta v severovzhodni raz Grand Capucina, 500 m visok, in ga ocenila V do VI+. Zabila sta 300 klinov in 20 lesenih zagozd. V razu sta pustila 100 klinov. Andreotti pravi, da 300 do 400 m visoka stena, premagana na ta način, ne predstavlja dovolj velike preizkušnje za raz-

red VI. stopnje. Celo vrsto vprašanj sprožijo praktični primeri, med tem ko je načelno lahko govoriti. Doslej ni objektivno izvoljene in potrjene žirije, ki bi klasificirala množico vzponov, ocenjenih s VI in VI+, preplezanih v najrazličnejših okoliščinah. Ocene so subjektivne, v objektivnejšo luč jih postavijo ponovitve, a tudi te so v svoji sodbi odvisne od marsičesa, kar jih lahko zavaja od objektivnosti.

SVETOVNO TRANSVERZALO PO NAJVIŠJIH GORAH si je zamislil znani francoski gorski vodnik Jack Sangnier iz Grenobla. To bo pravzaprav alpinistično svetovno popotovanje, na katerem se bo Sangnier povzpел na najvišji vrh v vsaki deželi, katero bo obiskal.

JAPONSKA DIRETTISSIMA v Eigerju iz l. 1969 je bila trening za 2000 m visoko steno v Baltoro, v Karakorumu, ki ga je imel v programu japonski ekskluzivni alpinistični klub JECC (Japan Export Climbers Club). Japonski plezalci, med katerimi je imel najstarejši komaj 25 let, so skozi steno vlekli 1000 kg opreme: 250 svedrovcev, 200 normalnih klinov (vseh 450 je ostalo v steni), 6 vrvi po 40 m, 2 po 80 m, 2000 m vrvi za pritrditev, od katerih so 1300 pustili v steni, 9 jumarjev, 200 vponk iz lahke kovine, 4 cepine itd. Za 6 japonskih plezalcev, ki so bili v steni 1 mesec, so znašali stroški 80.000 DM. Oprema je bila večji del japonska, stroške so v glavnem nosili plezalci sami. Za 15 plezalnih dni so računali s 15 kg alpinistične diete. Glavni obrok je bil tudi v steni riž, ki ga je dr. Mičiko Imai tudi tu jedla s palčicami. S seboj so imeli za svoj samovar 15 l bencina in plinski kuhalnik z 11 kartašami. Zdravnica je imela s seboj vitamine C, B₁, B₂ in E, tablete zoper ozebline (juvra = ronicol), penicilin, jod, kapljice za oči in za pospeševanje prebave. V steno so vzeli tudi 150 šfr za vožnjo pri povratku z gorsko železnico od postaje Eigergletscher. S seboj so imeli tudi 3 filmske kamere in kamero 6×6. Poleg tega so posneli 540 barvnega filma, kodak (16 mm) s spiegelreflekskamero. 16 dni so bili v steni, ne da bi imeli kakršnokoli zvezo z dolino. K sreči so imeli v glavnem lepo vreme. Tri dni pa jih je preizkušal snežni metež. Kaj so Japonci v steni zmogli, ne bo težko ugotoviti, saj so svojo smer bogato opremili.

HEINZ STEINKÖTTER, Navec iz Kölna po rodu, star 31 let, biva od l. 1964 v Trentu, kjer je našel svojo življenjsko družico v plezalki Vitty Frismon. Z njo je preplezal marsikatero prvenstveno smer. Svojo alpinistično pot je začel v Švici z nekaterimi štiritisočaki, l. 1960 pa je spoznal Dolomite in v nekaj letih tam preplezal mnoge najtežje smeri: Sollederjevo smer v Sass Maor; Buhlovo

v Cima Canali; švicarsko v Zapadni Cini; smer Hasse-Brandler v Roda di Vaèl (Rotwand); Cassinovo v Torre Trieste; smer Hasse-Brandler v Veliki Cini; Tissijev v Pan di Zucchero – sam; južno steno Piz Ciavàzes; Livanosovo smer v Cima Su Alto; Soldino smer v Marmoladi; smer Andrich-Faè in Aste-Susatti v Civetti; Zenijev v Cima Mugoni kot prvi pozimi, kot drugi francoski steber v Crozzon di Brenta, kot prvi pozimi Dibonovo smer v Croz dell Altissimo.

V Zapadnih Alpah je preplezal Brenvo, Bonattijev Dru, Bonattijev Grand Capucin, Contaminovo smer v Aig. du Midi, Piz Badile, več smeri v Wilder Kaiser, v Dachsteinu in drugod. Nabral si je kakih 50 prvenstvenih vzponov, med drugim v severni steni Cima Margherita v Brenti (VI+), prav tam Campanile Caigo, Untersbergov steber, več smeri v Paganelli in v vzhodni steni Cima d'Ambiez, ki je ena najimpozantnejših v očarljivi skupini Brenti. V tej steni so l. 1950 skrajno levo uspeli Oggioni-Aiazzi in Aste-Morandi, l. 1966 Hasse-Steinkötter in Claude Barbier, od l. 1967 pa je v steni še direttissima zakoncev Steinkötter.

ADOLPHE REY, eden od najslavnejših italijanskih gorskih vodnikov, je jeseni 1969 v starosti 91 let umrl v Courmayeuru. Njemu je v skupini Mt. Blanc posvečen drzni Pic Adolpho blizu Capucinov. Bil je sin Emila Rey, po postavi mnogo manjši od starejšega brata Henrija. Ta je zaradi privlačnejše zunanosti kmalu vodil ugledne angleške alpiniste, ki so proti koncu 19. stoletja zahajali v Alpe in že tudi na ekspedicije. L. 1906 je bil Adolphe še vedno samo nosač in to ekspediciji v masiv Nun Kuna, ki sta jo organizirala zakonca Bullock-Workman. Bullock Workmanova je tedaj dosegla ženski višinski rekord z vzponom Pinnacle Peak (6950 m). L. 1908 je bil že vodnik na ekspediciji istih zakoncev na ledeniku Hispar v Karakorumu, l. 1912 pa na Syačenu, najdaljšem ledeniku v Karakorumu (72 km). Vmes je opravil nekaj prvenstvenih vzponov v Mt. Blancu (Petit Capucin, Mt. Blanc du Tacul skozi Brèche de

Pri natečaju za najboljši planinski spis je žirija razdelila 1. in 2. nagrado Ladu Božiču in ing. Marku Čibeju, tretjo pa prisodila Danilu Cedilniku.

Poročilo žirije bo izšlo v št. 5.

Uredništvo

l'isolée). Med svojimi 40 in 50 leti je kot prvi preplezal južni steber Aig. Noire in Grand Capucin, greben Innominate (l. 1920 do 1929), greben des Hirondelles v Grandes Jorasses in še mnoge druge ture, ki so do danes ohranile svojo veljavo. Bil je neverjetno trden in uren in se je do pozne starosti ohranil pri moči. L. 1947 je šel v pokoj po 49 letih aktivnega vodništva. Še l. 1963 je pri 85 letih prišel na Aiguilles Marbrées. Značilno zanj je bilo, da je na turah zelo malo ali nič pil, da skoraj ni bil žejen, tudi na ekspedicijah v Himalaji. Alkohol je sploh odklanjal.

Bil je doyen mednarodne vodniške organizacije, ki ga je še l. 1968 izvolila za častnega predsednika svojega občnega zbora.

CAPANNA DELLA NOIRE, kočna na Aiguille Noire, imenovana uradno Rifugio Lorenzo Borelli, je l. 1969 dobila ime »Rifugio della Noire« zaradi svojega položaja in s pristankom družine Borelli, ki je imela velike zasluge za prejšnje zavetišče, odprto l. 1923. Stoji v boku Mont Noir de Peuterey v višini 2310 m v vznožju južne stene Aiguille Noire de Peuterey, v res divjem svetu, in ni ravno lahko dostopna. Prvotno Borellijevo zavetišče so l. 1923 postavili v spomin treh alpinistov Piemontezov Sture, Constantina in Nocija, ki so se ponesrečili na Rocca Patanua. Imelo je prostora za 10 oseb, s tlorisom $4 \times 2,5$, visoko je bilo 2 m, naslonjeno na steno, vendar so morali prostor razširiti mineri. Ob otvoritvi so italijanski plezalci preplezali vse tiste vrhove, zaradi katerih so to zavetišče postavili. Ime je dobilo po Lorencu Borelliju, enem od ustanoviteljev CAI. L. 1922–23 je bil Borelli predsednik tega ekskluzivnega italijanskega alpinističnega kluba in se je pri vajah v spuščanju z dvema vrvema smrtno ponesrečil. Dr. Borelli je bil profesor patologije in velik alpinist. Že l. 1913 je bil z ekspedicijo mesta Piacenza na Nun Kunu (7150 m). L. 1952 so zavetišče popravili. 14. septembra 1969 pa odprli novo, večje, moderno urejeno. Stroške so prispevali Aostanci in člani sekcije CAI Biella v spomin na Carla Pivano, ki se je ponesrečil v Perujskih Andih kot član ekspedicije mesta Biella. Nova kočna je štirikrat večja od prejšnje. Tloris meri $40,25 \text{ m}^2$ (oni iz leta 1923 $9,25 \text{ m}^2$). O njegovih odlikah je napisal v R. M. obsežen članek sam predstavnik CAI dr. Renato Chabod.

VRHOVI NAD 7300 m. Ing. Anders Bolinder in prof. G. O. Dyhrenfurth, doktor geologije in paleontologije, sta v 17 zvezku »Berge der Welt« pripravila seznam vseh znanih vrhov na zemlji, ki merijo nad 7300 m. Dyhrenfurth je že l. 1941 naredil seznam »Sedemtisočaki«, l. 1942 pa seznam »Osemtisočaki« in

oboje objavil v »Les Alpes« med drugo svetovno vojno. Seznam vrhov nad 7300 m »obsega 113 glavnih in 33 stranskih vrhov, vsega 146.« Če razdelimo te vrhove po desetletjih vidimo, da je človek prvič nanje stopil l. 1930 (Dyhrenfurthova mednarodna ekspedicija na Jongsang Peak, 7473 m, in Domo, 7442 m). Med l. 1931 in 1939 je prišlo na vrsto 13 vrhov (angleška ekspedicija pod Smythom l. 1931 na Kamet 7756 m in angleško-ameriška pod Brownom, l. 1936 na Nanda Devi, 7816 m). Od l. 1940 do l. 1949 ni bilo nobenega vzpona.

Od l. 1950 do l. 1959 je prišlo na vrsto 28 vrhov, med drugimi Everest, Makulu, Lhotse. Od l. 1960 do 1967 je »padlo« 27 vrhov, med njimi Annapurna II, Disteghil Sar, Naptse.

V l. 1966 ni prišel na vrsto nobeden od teh vrhov, maksimum pade na l. 1960. Zlata doba himalaizma, če merimo po teh vrhovih, je potekla od l. 1950 do l. 1955. Marcel Kurz to dobo postavlja med l. 1940 do 1955, češ »kaj bi bilo, če bi bilo«.

Žal pa zaradi vojne ni moglo biti in ni bilo.

NEKAJ ŠTEVILK O SAC (CAS). Obisk v švicarskih planinskih kočah narašča. Leta 1966 so zabeležili 193 566, l. 1969 pa 224 249 nočitev, pri čemer odpade na članstvo SAC 125 124 oz. 153 600. Koče imajo 7561 ležišč, v treh letih se je njihovo število povečalo za 300. Na čas od 1. junija do 30. septembra odpade 69 % nočitev. Sredstva za nočitev gredo v centralni fond za koče. L. 1969 je ta dohodek znašal 156 099 šfr. Za obnavljanje koč je centralni komite SAC prispeval 434 000 šfr, sekcije 651 000 šfr, tako da je v letu 1969 bilo porabljenih blizu 1,1 milijona šfr. Poleg tega so sekcije same v inventar, sanitarije in pota vložile 266 000 šfr. S prostovoljnimi delom članov SAC so znašale investicije ca. 1,5 milijona šfr.

50 koč SAC je že povezanih s telefonom, medtem jih je bilo v l. 1969 kar 6 deležnih te izboljšave. PTT je šel SAC pri tem močno na roke.

V l. 1970 bo SAC sprejemal nov statut. Predlog zanj je bil objavljen v »Les Alpes« 5/1970. SAC je l. 1969 v 94 sekcijah imel 50 268 članov. Najstarejše sekcije so Bern, Diablerets, Monte Rosa, Uto, Pylatus (nad 2000 članov), nato sledi Ženeva s 1629 člani.

HANS MAYER, profesor geografije, je pred 80 leti z Ludwigmom Purtschellerjem prvi stopil na Kilimandžaro (5895 m). 6. oktobra l. 1969 so v navzočnosti nemškega poslanika v Tanzaniji v Bismarckovi koči pod Kilimandžarom odkrili spominsko ploščo nemškemu profesorju. Sredstva je dal bibliografski inštitut v Mannheimu, ki ga je Meyer vodil 30 let. Plošča ima bas-relief Hansa Meyerja, pod njim pa

je v jeziku kisuaheli, v angleškem in nemškem opisana Meyerjeva zasluga za odkritje Kilimandžara. Omenjen je tudi Marangu, ki je geografa pri njegovem delu podpiral.

TAFONATA DI PALISI se imenuje plezalski vrtec na Korziki. Laní je bila tam švicarska plezalna bratovščina pod vodstvom znanega Petra Dienerja, ki se je posvetil vodniškemu poklicu, kakor poravnava vsi plezalci z imenom, če jim ta poklic dovolj nese. Plezanje je bilo uživanje, skala trdna, smer ne pretežka, čeprav so se mestoma dajali z orientacijo, potem pa z dolgim grebenom, preden so prišli na vrh. Vmes so morali poseči po spuščanju z vrvi in prav jim je prišel stari, dobri »Dülfer«, ker modernejšje tehnike niso vzeli s seboj. Korziške gore so za obiskovalce tega zanimivega otoka dobrodošla popestritev potovalnega programa, predstavljajo pa tudi samostojen cilj. Vodniški literaturi o teh gorah ničesar ne manjka, poskrbljeno pa je tudi za druge stvari, ki jih danes zahteva planinec ali turist. Poleg Tafonate in celotne verige Palisi so vredne obiska korziške »calanques« z imenom Taffoni nad Portom na zapadni strani Korzike, Capo d'Orto, Tre signori, Cima occidentale, skupina Bavelia in druge.

PO NANSENOVIH STOPINJAH. Fridtjof Nansen (1861–1930), slavni polarni raziskovalec, je l. 1888/89 s petimi spremljevalci kot prvi prehodil Grönlandijo od vzhoda na zahod. Njega si je vzel za vzgled 29-letni gorski vodnik in smučki učitelj Peter Lechart, vodja planinske šole »Oberallgäu« v Oberstdorfu. Maja l. 1970 se je s štirimi somišljeniki odpeljal na Grönlandijo, da na kratkih smučeh (1,70 m) tranverzira Grönlandijo po Nansenovih sledih. Velika avantura, za katero ni dovolj samo denar!

NANGA PARBAT 1970 je potekel v znamenju Herrligkoferjeve ekspedicije, ki jo je imenoval »Sigi Löw Gedächtnis – Expedition« (v spomin Sigija Löwa, ki se je smrtno ponesrečil v Rupalu, 4500 m visokem pobočju Nanga Parbata). V moštvo so bili Michel Anderl, Peter Scholz, Gerhard Mändl, Hans Saler, Jürgen Winkler, Günther Krol, dr. Hermann Kühn, Reinhard Karl, Reinhold Messner, Günther Messner. Peter Habeler, Werner Haim, Felix Kuen in Wolf Dietrich Bitterling, sin Bitterlinga iz Nanga Parbata 1953, kot ekonom in upravnik glavnega tabora. Torej moštvo, da si ga med Nemci skoraj ni mogel boljšega izbrati.

Posegel je tudi po Južnih Tirolcih. Značilno je to, da je tudi to pot vzel s seboj (kakor l. 1968) dekleta. Najprej je bila na seznamu specialistka za gimnastično terapijo Brigita Schmitt-Coste, šla pa je Alice v. Hole, med. sestra. Vsak od udeležencev je moral položiti 3000 DM. Kljub

temu je zmanjkalo 5000 DM, te pa je dr. Herrligkofer zbral z razglednicami po 10 DM. Ekspedicije se ni udeležil Peter Habeler zaradi ženitve, Reinhard Karl pa ni dobil dopusta. Namesto njih sta šla Vogler in Baron v. Kienlien. O ekspediciji bomo še poročali. Ekspedicija je stala 130 000 DM, ne računajoč z opremo, ki jo je ekspedicija dobila skoraj zastonj. Gl. tudi str. 164.

ČOKA SALIKANOV, 115 let stari Kavkazec iz doline Baksan, ki je zdaj veliko turistično središče SZ, je gotovo najstarejši gorski vodnik na svetu. 217 krat je bil na Elbrusu, kar bo najbrž tudi rekord v km višinske razlike, ki jo je v svojem življenju zmozel. Še vedno je pri moči, bolan sploh še ni bil. V starosti 107 let je na lovu še ustrelil 218 kg težkega vepra.

CHRISTINE DE COLOMBELLE je plezalka, ki bi utegnila biti kos Badierovi. S Sangnierom je preplezala severno stran Eigerja, s Poljakom Andrejem Mrozom pa Walkerjev steber. V nobenem primeru »prima feminine«, vendar je čas, v katerem je zmogla smer po Walkerjevem stebru doslej med najboljšimi. 12 navez sta prehitela in izplezala v enem dnevu. Mroz je izjavil, da so ju priganjali oblaki, znamenja, da se bliža huda ura. »Do bivaka v takem pa nama ni bilo.« Vendar je Simone Badier še vedno osebnost, kakršne med alpinistkami ne bomo vsak hip srečali. 33 let je stara, poročena, doktor tehnične fizike, profesorica na univerzi v Amiensu. Pred 7 leti je začela piezati in že l. 1965 zmogla južni greben Aiguille Noire. Nato je v nekaj letih ponovila vrsto najtežjih smeri v Dolomitih, tudi v Civetti. Za seboj ima 180 velikih smeri, vendar se ji to ne zdi nič posebnega. »Popolnoma naravno se mi zdi, da vedno plezam prva v navezi. Vselej doslej sem imela le tovariše, ki so se manj upali ali pa slabše plezali.«

SLOVENSKA ALPINISTIČNA ODPRAVA V TROLLTIND NA NORVEŠKEM Dušan Kukovec

1. Splošni opis odprave

Na pobudo komisije za alpinizem pri PZS se je šaleški alpinistični odsek odločil leta 1970, da organizira alpinistično odpravo na Norveško, v pogorje Trollind. Zato je naš alpinistični odsek dne 12. 5. 1970 sklical sestanek v Šoštanju, ki so se ga udeležili povabljeni predstavniki koroškega in celjskega alpinističnega odseka.

Namen odprave je bil, da se seznanimo s pogorjem Trollind, ker je drugačne kameninske sestave, kot so naša gorstva. Naš glavni cilj je bila severna stena Troll-

tinda, znana po previsih in prepadih. Znana angleška planinska revija Mountain Holidays (1963) označuje Trolltind: »...ta čudovita gorska stena je verjetno najprevisnejša v Evropi. To je mojstrovina gorske arhitekture.«

Odprave so se udeležili Dušan Kukovec (vodja odprave), Dani Kopušar, Ivan Zakotnik, Franc Verko (vsi člani ŠAO), Stane Plavštajner, Dušan Glažar (člana AO Celje), Edo Drofelnik, Karel Geršak (člana KAO) in Vaclav Bruman (filmski snemalec).

Alpinistična odprava je odpotovala iz Soštanja s kombijem 19. 7. 1970 in po sedemdnevnem potovanju prispela v pogorje Trolltind, to je 26. 7. 1970. Tod smo prebivali 24 dni in v tem času opravili naslednje plezalske vzpone:

Smer Forma Fiva (plezala Edo Drofelnik in Stane Plavštajner); v seveni steni Trolltind angleško smer (plezala Ivo Kotnik in Franc Verk s štirimi bivaki, peta ponovitev; Angleži so potrebovali 78 ur), poleg teh dveh so Dani Kopušar, Dušan Glažar in Karel Geršak začeli plezati prvenstveno smer desno od angleške smeri, ki je mnogo bolj eksponirana in previsna, vendar je zaradi padajočega kamenja niso dokončali. Od plezanja jih je odvrnil hud kameniti plaz, ki je v steni presekal vrvi.

Ivan Kotnik in Franc Verko sta v zadnjih dneh našega bivanja na Norveškem preplezala prvo slovensko prvenstveno smer v tem delu Evrope, to je v južni steni Romsdalsborna nasproti severne stene Trolltind. Za to smer sta potrebovala 45–50 ur čistega plezanja.

Dušan Glažar in Karel Geršak sta ponovila v severni steni Trolltind smer Arne Henn in tako opravila deseto ponovitev. Arne Henn je znan norveški plezalec, gorski reševalec in planinski veterani v tej deželi. Stalno prebiva v neposredni bližini tega pogorja, v turističnem mestecu Andalsnesu, ki je oddaljeno le 12 km od severne stene Trolltind in leži na koncu lepega fjorda. Henn nam je bil zelo naklonjen, pomagal nam je z nasveti, priskrbel stalni in brezplačni prostor za taborjenje. Poleg tega je za nas žrtvoval še toliko časa, da nam je predstavil z barvnimi diapozitivi naravne in druge značilnosti pogorja. Po vrhu vsega pa nas je popeljal v zelo oddaljeno dolino sredi pogorja, ki se odlikuje po naravnih lepota in najvišjem slapu v Evropi (630 m), to je v dolino Eikensdal. Kot vplivna osebnost v norveškem družbenem življenju nas je verjetno predstavil širši norveški javnosti, saj smo vseskozi v tej deželi doživljali veliko pozornost novinarjev, časopisov in televizije.

Prisrčne stike so z nami navezali številni novinarji, ki so pisali o naši odpravi v vseh večjih in manjših časopisih, opravljene plezalne vzpone so celo dvakrat pokazali v norveški televiziji. Novinarji

so nam omogočili tudi ogled barvnega turističnega filma osrednje Norveške.

Naš tabor je med drugimi obiskal tudi predsednik turistične zveze za Srednjo Norveško, ki se je z nami dalj časa zadržal v prisrčnem razgovoru. Za njegovo pozornost smo se mu zahvalili in mu poročali o turističnih zanimivostih naše dežele, ki so ga zelo zanimale. Na željo norveških planincev in zaradi naše solidarnosti smo se udeležili demonstracij zoper gradnjo hidroelektrarne, ki bo ogrozila najvišji slap v Evropi.

Odprava je posnela dokumentarni barvni film (16 mm), ki traja 40 minut. Doživela je veliko pozornost pri našem časopisju in v hrvaški »Areni«.

2. Obračun odprave

	din
Komisija za alpinizem	3 000
Komisija za tuja gorstva	1 000
Večer, Maribor	2 500
Arena, Zagreb	2 600
Gorenje, Velenje	2 000
sredstva odsekov in individualni prispevki	20 000
	<hr/>
	31 100

Poleg tega je komisija za tuja gorstva prispevala 100 US dolarjev v čekih. Posodila nam je 600 m pomožnih plezalnih vrvi, 8 kom. ležišč-stiropor in plinske bombe z gorilniki. Omenjeno opremo smo vrnili takoj po vrnitvi.

Zbrana denarna sredstva smo uporabili za:

	din
hrano (doma)	7 361,90
razne stroške (doma)	7 051,40
alpinistično opremo, filme (na tujem)	9 432,76
trajekte, kampiranje, hrano (na tujem)	
železnico, poštino, gorivo	6 033,14
izplačilo filmov (po končani odpravi) Bromanu Vaclavu	1 397,00
	<hr/>
	31 276,20

Presežek izdatkov je prevzel ŠAO.

Odprava je poravnala vse obveznosti doma in na tujem. Potekala je normalno, brez nezgod ali kakršnihkoli pomembnejših neveščnosti. V glavnem so jo sestavljali mladi neizkušeni plezalci, vendar plezalsko-tehnično dovršeni.

Ob vsem tem želimo poudariti, da je bila to prva jugoslovanska, slovenska odprava, ki so jo sestavljali plezalci iz vrst delavcev in rudarjev.

TEHNIČNI OPIS SLOVENSKE SMERI V JUŽNI STENI ROMSDALSHORNA

Vstop pri mostu, kjer teče voda ob obeh straneh ceste. Po ozki stezici, levo od mostu, do vznožja prve stopnje stene. Izogibajoč se težav po travnatih policah (II–III), čez prvo stopnjo, pod zeleni odlom, ki ga vidiš nad sabo, do nakazanih počí. Po levi počí naravnost navzgor, kakor visoko je mogoče (IV, V, VI, klini), nato prečka v desno do zelenega grma. Nekaj metrov nad grmom na desni strani nakazane počí slabo stojišče (klini). Od stojišča levo nazaj v počí in po njej nekaj metrov navzgor, nato zopet rahlo v tegu desno čez plošče pod previs (VI, klini). Čez nakazan prehod rahlo desno navzgor (VI, zagozde, klini) do udobne police.

Od police levo čez previs (VI, A₃, klini), nato nekaj metrov naravnost navzgor (VI), zatem težavna prečka v levo (V +, VI) od stojišča. Od stojišča navzgor po nakazani počí (VI, klini) do stojišča pod previsom. Nato levo, da se izogneš previsa (VI, klini), potem pa rahlo desno navzgor do police (VI, V +, IV). Iz police levo navzgor do nakazane prižnice (IV, V, bivak). Od bivaka naravnost navzgor čez previs, do slabega stojišča (V +, VI, VI, klini). Od stojišča desno navzgor po počí, kolikor visoko je mogoče (VI +, A₃, klini), nato zelo težavna prečka v desno (svedrovci), rahlo navzgor do nakazane balkončka, ki ga prekinja počí (VI +, A₃, klini). Stojišče v stremenih. Po nakazani zajedici naravnost navzgor (VI +, A₃), dokler ne zagledaš na desni strani zeleno polico. Težavna prečnica iz zajede na polico (svedrovci). Po polici levo (IV, V), nato po kratki počí navzgor (VI), zatem zopet levo do počí, ki se v loku boči nad tabo. Po počí na polico (VI, klini). Po polici desno 6 m, nato navzgor do naslednje ozke police porasle s travo. Po polici, ki se strmo vzpenja navzgor, nato po kratki počí v desno do stojišča na travnatem balkončku (V +). Od balkončka nekaj metrov niže v makro počí. Po levi strani počí, po nakazani zajedici (VI, klini), kolikor visoko je mogoče, nato nihalna prečnica v desno, do stojišča. Od stojišča naravnost navzgor po počí (VI +, A₃, klini), na zeleno polico pod previsom (klini) – dobro stojišče. Od stojišča še 50 metrov navzgor po počí (V +, –VI) na zgornjo polico (možic). Po policah desno (prehodi IV), do kamninov in počí, ki se vzpenjajo nad tabo. Po njih, do naslednje police (III, IV, V). Od police, navzgor v cik caku, izogibajoč se težav (III) do široke police, pod centralnim grebenom (bivak).

Po polici, levo okoli grebena, dokler ne prideš do dolgega in globokega kamina, ki ga opaziš šele, ko si pri njem. Po njem do konca (IV, +IV), nato v cik-

caku še dva raztežaja do vrha (III, IV). Hornaksle (možic).

P. s. Ozki klin, ki so ostali v steni (okoli 30), drže, razen klinov na stojiščih, slabo. Morebitnim ponavljalcem, priporočava precejšnje število profiliranih klinov različnih dimenzij in lesene zagozde.

Ocena:

Spodnji del VI +, zgornji del III–IV. Čas plezanja prvih plezalcev okoli 50 ur. Plezala Franci Verko in Ivan Kotnik, šaleški AO, od 7. avg. do 16. avg. 1970.

DVE IZ TRŽIČA

Modna revija na Kofcah

Veselemu Tržičanu je šinilo v glavo, da je največjemu ovnu oblekel svoje irhance. Kostrunu pa ni bilo do tega, da bi bil za manekena in je v irhancih zbežal za tropom na vrh Košute. Nič več veseli Tržičan v gatah za njim. V stometskem obmejnem pasu je zagrmel graničar – stoj! in planinec se je moral v gatah vrniti v koč. Graničar se je omeščal šele naslednji dan. Po dolgem dokazovanju v jugoslovanski, da tak res ne more domov pred ženo, je smel planinec na vrh. Dve uri je mrkaču ponujal soli in se ruval s trmoglavcem, preden so bile irhance spet v pravih rokah. Pa kakšne! Oven se pač ni razumel na gumble. Na polici je prinesel Tržičan irhance do koč, jih pral, spiral in sušil do belega jutra.

Tako je bilo ovnove modne revije konec šele tretji dan.

Milo za drago

Na Zelenici je mešana družba mladih kurila ogenj. Zaradi deklet se je nek ljubljčan kar sam povabil v družbo. Sprejet je bil z besedami: »Ne preblizu. Se boš prismočil.« Odgovor: »Stvar je taka, jaz se šele lahko prismočim, ti pa si že.«

PREGLED NAROČNIKOV PLANINSKEGA VESTNIKA L. 1969 IN L. 1970

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	Članstvo 1969	Naročniki 1969	Članstvo 1970	Naročniki 1970	Porast	Padeč
1.	Ajdovščina	293	25	296	25	—	—
2.	Akademsko PD	402	54	441	54	—	—
3.	Avtomontaža, Ljubljana	225	27	214	44	17	—
4.	Bled	455	33	467	32	—	1
5.	Bohinjska Bistrica	443	19	393	20	1	—
6.	Bohinj-Srednja vas	446	29	447	28	—	1
7.	Bohor, Senovo	508	21	751	32	11	—
8.	Bovec	184	10	91	8	—	2
9.	Brežice	387	35	364	32	—	3
10.	Celje	1 144	166	980	161	—	5
11.	Cerknica	126	7	90	6	—	1
12.	Cerkno	345	10	462	12	2	—
13.	Črna	438	17	459	16	—	1
14.	Črnomelj	160	4	180	4	—	—
15.	Črnuče	412	24	425	24	—	—
16.	Dol pri Hrastniku	379	11	404	12	1	—
17.	Domžale	727	42	746	50	8	—
18.	Dovje-Mojstrana	348	29	366	28	—	1
19.	Dravograd	216	7	232	6	—	1
20.	Emona, Ljubljana	130	10	140	14	4	—
21.	Gorje pri Bledu	709	31	718	31	—	—
22.	Gornji grad	193	10	146	8	—	2
23.	Gornja Radgona	249	27	509	39	12	—
24.	Gozd-Martulj	120	7	126	8	1	—
25.	Hrastnik	1001	20	897	18	—	2
26.	Idrija	1005	34	937	31	—	3
27.	Ilirska Bistrica	204	7	368	8	1	—
28.	Impol, Slov. Bistrica	540	5	555	5	—	—
29.	Iskra, Ljubljana	—	—	306	10	10	—
30.	Javornik-Koroška Bela	933	36	933	34	—	2
31.	Jesenice	1 505	116	1 598	114	—	2
32.	Jezerško	140	17	161	17	—	—
33.	Kamnik	1 085	151	1 233	150	—	1
34.	Kidričevo	—	—	81	2	2	—
35.	Kobarid	142	12	188	11	—	1
36.	Kočevje	207	16	196	16	—	—
37.	Koper	546	72	516	77	5	—
38.	Kostanjevica	140	4	110	3	—	1
39.	Kozjak, Maribor	403	30	344	18	—	12
40.	Kranj	2 015	314	2 200	334	20	—
41.	Kranjska gora	127	22	150	19	—	3
42.	Križe	75	16	149	16	—	—
43.	Kum, Trbovlje	395	19	351	17	—	2
44.	Laško	621	33	597	29	—	4
45.	Lisca, Sevnica	669	31	608	29	—	2
46.	Litija	425	19	390	20	1	—
47.	Litostroj, Ljubljana	387	51	470	39	—	12
48.	Ljubljana-matica	7 612	1 436	7 401	1 413	—	23
49.	Ljubno ob Savinji	194	7	148	13	6	—
50.	Ljutomer	481	6	363	5	—	1
51.	Lovrenc na Pohorju	—	—	190	7	7	—
52.	Luče	265	10	239	10	—	—
53.	Majšperk	100	14	92	10	—	4
54.	Maribor-matica	2 168	250	2 284	227	—	23
55.	Mariborski tisk, Maribor	240	19	230	16	—	3
56.	Medvode	1 135	54	1 021	50	—	4
57.	Mengeš	664	33	513	30	—	3
58.	Mežica	1 149	29	1 232	24	—	5
59.	Mozirje	308	14	320	13	—	1
60.	MTT Maribor	466	7	405	7	—	—
61.	Murska Sobota	331	14	294	13	—	1
62.	Nova Gorica	845	95	1 035	120	25	—
63.	Novo mesto	276	25	442	28	3	—

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	Članstvo 1969	Naročniki 1969	Članstvo 1970	Naročniki 1970	Porast	Padeč
64.	Obrtnik, Ljubljana	285	2	280	3	1	—
65.	Oplotnica	70	3	150	3	—	—
66.	Ormož	46	15	59	11	—	4
67.	PAP, Ljubljana	52	3	55	2	—	1
68.	Podbrdo	510	9	496	8	—	1
69.	Poljčane	369	15	512	13	—	2
70.	Polzela	172	13	136	12	—	1
71.	Postojna	281	22	420	23	1	—
72.	Prevalje	1 042	27	1 148	29	2	—
73.	PTT Celje	—	—	223	1	1	—
74.	PTT Ljubljana	1 163	50	1 178	52	2	—
75.	PTT Maribor	362	21	517	18	—	3
76.	Ptuj	274	16	350	18	2	—
77.	Radeče	485	27	499	24	—	3
78.	Radlje	101	7	64	7	—	—
79.	Radovljica	964	82	1 113	82	—	—
80.	Rašica, Šentvid	338	18	416	20	2	—
81.	Ravne	585	35	689	36	1	—
82.	Rimske Toplice	261	14	260	14	—	—
83.	Rogaška Slatina	435	15	446	13	—	2
84.	RTV Ljubljana	—	—	175	2	2	—
85.	Ruše	753	61	472	47	—	14
86.	Saturnus, Ljubljana	—	—	154	1	1	—
87.	Sežana	363	33	371	34	1	—
88.	Slovenj Gradec	145	23	442	24	1	—
89.	Slovenske Konjice	347	8	400	8	—	—
90.	Solčava	120	15	118	15	—	—
91.	Šentjur	146	9	234	11	2	—
92.	Škofja Loka	1 072	79	1 087	77	—	2
93.	Šoštanj	423	14	343	13	—	1
94.	TAM Maribor	1 620	120	1 832	115	—	5
95.	Tolmin	768	57	903	51	—	6
96.	Trbovlje	830	61	967	53	—	8
97.	Tržič	625	61	607	65	4	—
98.	Velenje	745	30	863	31	1	—
99.	Vevče	192	1	204	1	—	—
100.	Vipava	275	7	238	7	—	—
101.	Vransko-Tabor	100	5	80	6	1	—
102.	Vrhnika	586	46	653	48	2	—
103.	Vuzenica	202	3	50	4	1	—
104.	Zabukovca	394	7	438	8	1	—
105.	Zagorje	894	13	1 020	14	1	—
106.	Zreče	3	4	61	3	—	1
107.	Zalec	193	9	334	9	—	—
108.	Železničar, Ljubljana	533	51	569	50	—	1
109.	Železničar, Maribor	263	26	382	26	—	—
110.	Železniki	305	16	536	17	1	—
111.	Žičnica, Ljubljana	110	6	110	6	—	—
112.	Žiri	339	7	351	7	—	—
113.	Mirna	—	—	50	—	—	—
		57 799	4 859	62 069	4 839	168	188
Trst-Gorica			103		103	—	—
Beograd			26		26	—	—
Zagreb			68		65	—	3
Republiška PD			34		32	—	2
Ostale republike			67		70	3	—
Inozemski naročniki			118		92	—	26
Zamenjava z inozemstvom			17		23	6	—
Zamenjava v državi			35		36	1	—
Razni			139		162	23	—
			5 466		5 448	201	219

ČLANSTVO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE V LETU 1970

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	VRSTA ČLANSTVA			Skupaj	Število članstva v letu 1969
		odrasli člani	mladinci	pionirji		
1.	Ajdovščina	209	54	33	296	293
2.	Akademsko PD Ljubljana	128	248	65	441	402
3.	Avtomontaža Ljubljana	179	20	15	214	225
4.	Bled	377	61	29	467	455
5.	Bohinjska Bistrica	222	79	92	393	443
6.	Bohinj — Srednja vas	200	147	100	447	446
7.	Bohor, Senovo	180	71	500	751	508
8.	Bovec	54	13	24	91	184
9.	Brežice	80	31	253	364	387
10.	Celje	592	233	155	980	1 144
11.	Cerknica	9	50	31	90	126
12.	Cerkno	231	127	104	462	345
13.	Črna na Koroškem	280	113	66	459	438
14.	Črnomelj	100	50	30	180	160
15.	Črnuče	243	100	82	425	412
16.	Dol pri Hrastniku	344	25	35	404	379
17.	Domžale	365	81	300	746	727
18.	Dovje — Mojstrana	242	98	26	366	348
19.	Dravograd	71	45	116	232	216
20.	Emona, Ljubljana-Zalog	60	30	50	140	130
21.	Gorje pri Bledu	471	104	143	718	709
22.	Gornji grad	46	2	98	146	193
23.	Gornja Radgona	136	123	250	509	249
24.	Gozd Martuljak	74	28	24	126	120
25.	Hrastnik	725	72	100	897	1 001
26.	Idrija	421	279	237	937	1 005
27.	Ilirska Bistrica	98	50	220	368	204
28.	Impol, Slov. Bistrica	318	153	84	555	540
29.	Iskra, Ljubljana	263	17	26	306	—
30.	Javornik-Koroška Bela	715	120	118	953	933
31.	Jesenice	1 057	305	236	1 598	1 505
32.	Jezerško	109	22	30	161	140
33.	Kamnik	793	210	230	1 233	1 085
34.	Kidričevo	72	9	—	81	—
35.	Kobarid	74	10	104	188	142
36.	Kočevje	173	18	5	196	207
37.	Koper	328	128	60	516	546
38.	Kostanjevica na Krki	30	30	50	110	140
39.	Kozjak, Maribor	208	133	3	344	403
40.	Kranj	1 000	300	900	2 200	2 015
41.	Kranjska gora	85	58	7	150	127
42.	Križe pri Golniku	114	23	12	149	75
43.	Kum, Trbovlje	289	27	35	351	395
44.	Laško	471	40	86	597	621
45.	Lisca, Sevnica	347	84	177	608	669
46.	Litija	200	30	160	390	425
47.	Litostroj, Ljubljana	377	39	54	470	387
48.	Ljubljana-matica	4 454	2 381	566	7 401	7 612
49.	Ljubno ob Savinji	60	21	67	148	194
50.	Ljutomer	64	112	187	363	481
51.	Lovrenc na Pohorju	94	23	73	190	—
52.	Luče	81	14	144	239	265
53.	Majšperk	70	5	17	92	100
54.	Maribor-matica	1 279	573	432	2 284	2 168
55.	Mariborski tisk, Maribor	200	15	15	230	240
56.	Medvode	737	245	39	1 021	1 135
57.	Janeza Trdine, Mengeš	209	199	105	513	664
58.	Mežica	829	145	258	1 232	1 149
59.	Mirna na Dolenjskem	50	—	—	50	—
60.	Mozirje	207	64	49	320	308
61.	MTT Maribor	313	57	35	405	466
62.	Murska Sobota	107	65	122	294	331

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	VRSTA ČLANSTVA			Skupaj	Stevilo članstva v letu 1969
		odrasli člani	mladinci	pionirji		
63.	Nova Gorica	365	170	500	1 035	845
64.	Novo mesto	217	220	5	442	276
65.	Obrtnik, Ljubljana	250	30	—	280	285
66.	Oplotnica	100	10	40	150	70
67.	Ormož	34	15	10	59	46
68.	PAP Ljubljana	50	5	—	55	52
69.	Podbrdo	304	94	98	496	510
70.	Poljčane	169	88	255	512	369
71.	Polzela	73	22	41	136	172
72.	Postojna	152	76	192	420	281
73.	Prevalje	735	127	286	1 148	1 042
74.	PTT Celje	190	15	18	223	—
75.	PTT Ljubljana	833	220	125	1 178	1 163
76.	PTT Maribor	465	38	14	517	362
77.	Ptuj	120	139	91	350	274
78.	Radeče pri Zidanem mostu	291	51	157	499	485
79.	Radlje ob Dravi	21	9	34	64	101
80.	Radovljica	742	218	153	1 113	964
81.	Rašica, Šentvid	181	59	176	416	338
82.	Ravne na Koroškem	476	23	190	689	585
83.	Rimske Toplice	157	27	76	260	261
84.	Rogaška Slatina	310	49	87	446	435
85.	RTV Ljubljana	138	14	23	175	—
86.	Ruše pri Mariboru	271	63	138	472	753
87.	Saturnus, Ljubljana	119	16	19	154	—
88.	Sežana	159	85	127	371	363
89.	Slovenj Gradec	233	97	112	442	145
90.	Slovenske Konjice	110	40	250	400	347
91.	Solčava	60	24	34	118	120
92.	Šentjur pri Celju	101	50	83	234	146
93.	Škofja Loka	897	140	50	1 087	1 072
94.	Šoštanj	165	79	99	343	423
95.	TAM Maribor	805	297	730	1 832	1 620
96.	Tolmin	477	197	229	903	768
97.	Trbovlje	575	113	279	967	830
98.	Trzič	392	73	142	607	625
99.	Velenje	372	244	247	863	745
100.	Vevče	123	19	62	204	192
101.	Vipava	73	109	56	238	275
102.	Vransko-Tabor	51	5	24	80	100
103.	Vrhnika	365	188	100	653	586
104.	Vuzenica	19	10	21	50	22
105.	Zabukovica	291	48	99	438	394
106.	Zagorje ob Savi	505	130	385	1 020	894
107.	Zreče	30	1	30	61	3
108.	Zalec	68	14	252	334	193
109.	Železničar, Ljubljana	300	219	50	569	533
110.	Železničar, Maribor	288	62	32	382	263
111.	Za Selško dolino v Železnikih	169	47	320	536	305
112.	Žičnica, Ljubljana	100	10	—	110	110
113.	Ziri	202	16	133	351	339
Skupaj:		35 607	12 124	14 338	62 069	57 799
Za leto 1969:		33 773	11 839	12 187	57 799	
Za leto 1970:		35 607	12 124	14 338	62 069	
Razlika:		+ 1 834	+ 285	+ 2 151	+ 4 270	

PREGLED INVESTICIJ ZA NADELAVO, POPRAVILO IN MARKIRANJE POTOV V LETU 1970

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	INVESTIRANO					Skupne investicije v letu 1970	
		iz	prostovoljno	v	subven-	ostale		
		lastnih sredstev	delo	vrednosti	cija PZS	subven-		
	din	ur	din	din	din	din	din	
1.	Ajdovščina	—	535	349,85	—	—	—	349,85
2.	Akademsko PD Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
3.	Avtomontaža Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
4.	Bled	1 722,00	60	600,00	—	—	—	2 322,00
5.	Bohinjska Bistrica	—	—	—	—	—	—	—
6.	Bohinj Srednja vas	1 268,00	10	100,00	—	513,00	—	1 881,00
7.	Bohor, Senovo	—	—	—	—	—	—	—
8.	Bovec	—	—	—	—	—	—	—
9.	Brežice	150,00	—	—	—	—	—	150,00
10.	Celje	822,70	—	—	—	—	—	822,70
11.	Cerknica	—	—	—	—	—	—	—
12.	Cerkno	—	—	—	—	—	—	—
13.	Črna na Koroškem	470,00	—	—	—	—	—	470,00
14.	Črnomelj	3 600,00	46	920,00	—	—	—	4 520,00
15.	Črnuče	—	—	—	—	—	—	—
16.	Dol pri Hrastniku	32 000,00	850	5 100,00	—	4 070,00	—	41 170,00
17.	Domžale	785,00	270	2 700,00	—	—	—	3 485,00
18.	Dovje-Mojstrana	800,00	352	1 760,00	—	—	—	2 560,00
19.	Dravograd	—	—	—	—	—	—	—
20.	Emona, Ljubljana-Zalog	150,00	10	100,00	—	—	—	250,00
21.	Gorje pri Bledu	2 391,00	78	546,00	—	—	—	2 937,00
22.	Gornji grad	—	80	640,00	—	—	—	640,00
23.	Gornja Radgona	—	—	—	—	—	—	—
24.	Gozd Martuljk	—	—	—	—	—	—	—
25.	Hrastnik	520,00	45	700,00	—	—	—	1 220,00
26.	Idrija	44,00	9	45,00	—	—	—	89,00
27.	Ilirska Bistrica	330,00	48	288,00	—	—	—	618,00
28.	Impol, Slovenska Bistrica	120,00	305	1 525,00	—	—	—	1 645,00
29.	Iskra, Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
30.	Javornik-Koroška Bela	2 060,00	220	1 820,00	—	—	—	3 880,00
31.	Jesenice	—	—	—	—	—	—	—
32.	Jezerško	120,00	24	144,00	—	—	—	264,00
33.	Kamnik	1 218,00	60	600,00	—	—	—	1 818,00
34.	Kidričevo	—	—	—	—	—	—	—
35.	Kobarid	70,00	12	60,00	—	—	—	130,00
36.	Kočevje	—	30	240,00	—	—	—	240,00
37.	Koper	—	25	250,00	—	—	—	250,00
38.	Kostanjevica na Krki	—	—	—	—	—	—	—
39.	Kozjak, Maribor	—	1 100	16 000,00	—	—	—	16 000,00
40.	Kranj	1 295,65	—	—	—	700,00	—	1 995,65
41.	Kranjska gora	—	—	—	—	—	—	—
42.	Križe	78,90	30	240,00	—	—	—	318,90
43.	Kum, Trbovlje	—	—	—	—	2 000,00	—	2 000,00
44.	Laško	1 300,00	—	—	—	—	—	1 300,00
45.	Lisca, Sevnica	170,00	42	252,00	—	—	—	422,00
46.	Litija	—	—	—	—	—	—	—
47.	Litostroj, Ljubljana	401,75	92	920,00	—	—	—	1 321,75
48.	Ljubljana-matica	5 186,50	—	—	—	—	—	5 186,50
49.	Ljubno ob Savinji	—	30	240,00	—	—	—	240,00
50.	Ljutomer	—	—	—	—	—	—	—
51.	Lovrenc na Pohorju	—	—	—	—	—	—	—
52.	Luče ob Savinji	—	—	—	—	—	—	—
53.	Majšperk	—	—	—	—	—	—	—
54.	Maribor-matica	—	300	1 500,00	—	—	—	1 500,00
55.	Mariborski tisk, Maribor	—	—	—	—	—	—	—
56.	Medvode	193 000,00	120	2 600,00	—	—	—	195 600,00
57.	Janeza Trdine, Mengeš	1 350,00	250	2 500,00	—	—	—	3 850,00
58.	Mežica	310,00	—	—	—	—	—	310,00
59.	Mirna na Dolenskem	—	—	—	—	—	—	—
60.	Mozirje	—	20	400,00	—	—	—	400,00
61.	MTT Maribor	—	—	—	—	—	—	—

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	INVESTIRANO					posojilo	Skupne investicije v letu 1970
		iz lastnih sredstev	prostovoljno delo	v vrednosti	subvencija PZS	ostale subvencije		
		din	ur	din	din	din		
62. Murska Sobota	—	—	—	600,00	—	—	600,00	
63. Nova Gorica	4 125,00	—	—	—	—	—	4 125,00	
64. Novo mesto	500,00	150	1 500,00	—	—	—	2 000,00	
65. Obrtnik, Ljubljana	13 409,85	—	—	—	2 000,00	—	15 409,85	
66. Oplotnica	—	—	—	—	—	—	—	
67. Ormož	—	—	—	—	—	—	—	
68. PAP Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—	
69. Podbrdo	100,00	20	180,00	—	—	—	280,00	
70. Poljčane	—	50	250,00	—	—	—	250,00	
71. Polzela	—	—	—	—	—	—	—	
72. Postojna	—	—	—	—	—	—	—	
73. Prevalje	—	25	175,00	—	—	—	175,00	
74. PTT Celje	—	—	—	—	—	—	—	
75. PTT Ljubljana	803,00	141	2 115,00	—	—	—	2 918,00	
76. PTT Maribor	58,45	35	350,00	—	—	—	408,45	
77. Ptuj	—	—	—	—	—	—	—	
78. Radeče pri Zidanem mostu	560,00	40	400,00	—	—	—	960,00	
79. Radlje ob Dravi	—	—	—	—	—	—	—	
80. Radovljica	—	—	—	—	—	—	—	
81. Rašica, Šentvid	25,00	30	300,00	—	—	—	325,00	
82. Ravne na Koroškem	—	—	—	—	—	—	—	
83. Rimske Toplice	63,00	54	378,00	—	—	—	441,00	
84. Rogaška Slatina	725,00	137	1 096,00	—	—	—	1 821,00	
85. RTV Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—	
86. Ruše pri Mariboru	3 720,90	—	—	—	—	—	3 720,90	
87. Saturnus, Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—	
88. Sežana	29,45	20	120,00	—	—	—	149,45	
89. Slovenjgradec	—	—	—	—	—	—	—	
90. Slovenske Konjice	—	48	240,00	—	—	—	240,00	
91. Solčava	100,00	51	255,00	—	—	—	355,00	
92. Šentjur pri Celju	—	75	375,00	—	—	—	375,00	
93. Škofja Loka	—	—	—	—	—	—	—	
94. Šoštanj	75,00	60	480,00	—	—	—	555,00	
95. TAM Maribor	300,00	102	1 020,00	—	—	—	1 320,00	
96. Tolmin	—	32	320,00	—	—	—	320,00	
97. Trbovlje	517,00	214	1 728,00	—	—	—	2 245,00	
98. Tržič	—	—	—	—	—	—	—	
99. Velenje	—	—	—	—	180 000,00	—	180 000,00	
100. Vevče	—	—	—	—	—	—	—	
101. Vipava	605,15	—	—	—	—	—	605,15	
102. Vransko-Tabor	60,00	35	350,00	—	—	—	410,00	
103. Vrhnika	50,00	16	96,00	—	—	—	146,00	
104. Vuzenica	—	—	—	—	—	—	—	
105. Zabukovica	—	30	90,00	—	—	—	90,00	
106. Zagorje ob Savi	606,00	—	—	—	—	—	606,00	
107. Zreče	—	—	—	—	—	—	—	
108. Žalec	—	—	—	—	—	—	—	
109. Železničar, Ljubljana	120,00	35	175,00	—	—	—	295,00	
110. Železničar, Maribor	—	—	—	—	—	—	—	
111. Za Selško dolino v Železnikih	384,25	8	56,00	—	—	—	440 25	
112. Žičnica, Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—	
113. Žiri	150,00	10	100,00	—	—	—	250,00	
Skupaj:	278 820,55	6 471	55 288,85	600,00	189 283,00	—	523 992,40	
V letu 1969:	113 857,70	6 142	35 555,00	11 074,45	302 500,00	—	462 987,15	
V letu 1970:	278 820,55	6 471	55 288,85	600,00	189 283,00	—	523 992,40	
Razlika:	+ 164 962,85	+ 329	+ 19 733,85	- 10 474,45	- 113 217,00	—	+ 61 005,25	

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	PLANINSKA POSTOJANKA	iz	prosto-
			lastnih	voljno
			sredstev	delo
			din	ur
1.	Bled	Blejska koča na Lipanci	—	100
2.	Bohinjska Bistrica	Koča dr. Janeza Mencingerja	—	90
3.	Bohinj — Srednja vas	Koča pod Bogatinom	4 555,00	—
		Dom na Uskovnici	4 216,00	—
		Vodnikov dom na Velem polju	2 672,00	—
4.	Celje	Kocbekov dom na Korošici	50 671,65	—
		Dom v Logarski dolini	33 385,65	—
		Mozirska koča na Golteh	138 246,50	—
		Frišaufov dom na Okrešlju	738,60	—
5.	Črna na Koroškem	Dom na Smrekovcu	1 091,00	—
6.	Črnomelj	Dom na Mirni gori	30 000,00	280
7.	Črnuče	Gradnja Doma na Mali planini	2 000,00	450
8.	Dol pri Hrastniku	Dom v Gorah	32 000,00	850
9.	Domžale	Dom na Vel. planini	5 753,00	417
10.	Emona, Zalog	Dom na Bibi planini	—	500
11.	Gorje pri Bledu	Dom Planika pod Triglavom	6 921,85	312
		Tržaška koča na Doliču	8 390,60	73
12.	Gornji grad	Dom na Menini planini	1 150,00	170
13.	Hrastnik	Koča na Kalu	3 000,00	70
14.	Idrija	Dom Rudar Vojsko	2 867,00	—
		Koča na Hleviški planini	6 753,00	—
15.	Ilirska Bistrica	Koča na Vel. Snežniku	1 960,00	60
		Planinski dom na Sviščakah	1 282,35	—
16.	Javornik-Koroška Bela	Staničev dom pod Triglavom	3 460,00	—
		Kovinarska koča v Krmici	1 200,00	—
		Prešernova koča na Stolu	1 890,00	—
		Dom Pristava na Javorniškem rovtu	4 430,00	148
17.	Jesenice	Tičarjev dom na Vršiču	2 263,80	—
18.	Jesenice — postaja GRS	Zavetišče GRS na Španovem vrhu	220,00	76
19.	Jezerško	Češka koča na Spodnjih Ravneh	14 600,00	220
20.	Kamnik	Cojzova koča na Kokrskem sedlu	—	150
		Koča na Jermanovih vratih — žičnica	9 485,20	450
		Dom na Starem gradu	—	250
21.	Kobarid	Dom na Vrsnem	2 400,00	20
22.	Kočevje	Koča pri Jelenovem studencu	1 000,00	60
23.	Koper	Tumova koča na Slavniku	15 000,00	—
24.	Kranj	Dom Kokrskega odreda na Kališču	15 439,90	—
25.	Kranjska gora	Koča v Krnici	—	—
26.	Križe	Koča na Križki gori	7 624,90	48
27.	Kum, Trbovlje	Koča na Kumu	5 500,00	120
28.	Laško	Dom na Šmohorju	2 230,00	—
29.	Lisca, Sevnica	Obnova Jurkove koče na Lisci	14 500,00	950
30.	Litostroj Ljubljana	Litostrojska koča na Soriški planini	—	30
31.	Ljubljana-matica	Dom v Kamniški Bistrici	45 793,95	—
		Dom na Komni	3 237,20	—
		Koča pri Triglavskih sedmerih jezerih	17 195,15	—
		Triglavski dom na Kredarici	—	—
32.	Luče ob Savinji	Okrepčevalnica Igla	5 592,60	—
		Koča na Loki	1 848,00	—
33.	Maribor-matica	Ribniška koča na Pohorju	8 067,00	480
		Koča na Pesniku	4 427,00	80
		Koča na Žavcarjevem vrhu	3 398,25	320
		Mariborska koča na Pohorju	4 559,00	770
34.	Meddruštveni odbor gorenjskih PD	Koča na Bleščeči planini	—	—
35.	Janeza Trdine, Mengeš	Mengeška koča na Gobavici	5 150,00	—
36.	Mežica	Obnova zavetišča Grohat	14 140,45	—
		Dom na Peci	3 480,65	—
		Zavetišče Helena	3 324,90	—
37.	Nova Gorica	Planinski dom Kekec na Katarini	77 890,00	—
38.	Obrtnik, Ljubljana	Dom na Govejku	23 136,31	—

INVESTICIJ V LETU 1970

Investirano						Skupne investicije v letu 1970
v vrednosti	subvencija PZS	ostale subvencije	iz dotacije sklada PVP	posojilo PZS	ostalo posojilo	
din	din	din	din	din	din	
1 000,00	—	—	—	—	—	1 000,00
450,00	—	6 590,00	—	—	—	7 040,00
—	—	—	—	—	—	4 555,00
—	—	—	—	—	—	4 216,00
—	—	—	—	—	—	2 672,00
—	—	—	—	—	—	50 671,65
—	—	—	—	—	—	33 385,65
—	—	—	—	—	—	138 246,50
—	—	—	—	—	—	738,60
—	—	—	—	—	—	1 091,00
5 600,00	—	—	—	—	—	35 600,00
36 000,00	—	145 000,00	—	—	—	183 000,00
5 100,00	—	24 350,00	—	—	—	61 450,00
4 170,00	—	—	—	—	—	9 923,00
5 000,00	—	40 000,00	—	—	—	45 000,00
2 184,00	31 911,80	—	500,00	—	—	41 517,65
511,00	22 064,82	—	—	—	—	30 966,42
1 360,00	—	—	—	7 000,00	—	9 510,00
950,00	—	—	—	—	20 000,00	23 950,00
—	—	—	—	—	—	2 867,00
—	—	—	—	—	—	6 753,00
360,00	—	—	—	—	—	2 320,00
—	—	—	—	—	—	1 282,35
—	—	—	—	—	—	3 460,00
—	—	—	—	—	—	1 200,00
—	—	—	6 518,00	—	—	8 408,00
1 184,00	—	—	—	—	—	5 614,00
—	—	—	—	—	—	2 263,80
768,00	—	—	—	—	—	988,00
1 320,00	89 267,65	—	—	—	—	105 187,65
1 500,00	—	—	—	—	—	1 500,00
4 500,00	—	—	55 028,55	—	—	69 013,75
2 500,00	—	—	—	—	—	2 500,00
200,00	—	—	—	—	—	2 600,00
480,00	—	700,00	—	—	—	2 180,00
—	—	—	—	—	—	15 000,00
—	—	500,00	—	—	—	15 939,90
—	25 694,05	—	—	—	—	25 694,05
370,00	—	—	—	—	—	7 994,90
960,00	—	1 000,00	—	—	—	7 460,00
7 600,00	—	4 300,00	—	—	—	2 230,00
600,00	—	—	—	—	—	26 400,00
—	—	—	—	—	—	600,00
—	—	—	—	—	—	45 793,95
—	—	—	—	—	—	3 237,20
—	—	—	—	—	—	17 195,15
—	45 849,10	—	—	—	—	45 849,10
—	—	—	—	—	—	22 760,75
—	—	—	1 564,50	—	—	10 086,00
—	—	—	—	—	—	13 498,50
2 880,00	—	—	—	—	—	10 947,00
480,00	—	—	—	—	—	4 907,00
1 920,00	—	—	—	—	44 214,00	49 532,25
4 620,00	—	—	—	—	—	9 179,00
—	7 530,45	—	—	—	—	7 530,45
—	—	—	—	—	—	5 150,00
—	—	—	—	—	—	14 140,45
—	—	—	—	—	—	3 480,65
—	—	—	—	—	—	3 324,90
—	—	—	—	—	—	77 890,00
—	—	—	—	—	—	23 136,31

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	PLANINSKA POSTOJANKA	Iz	prosto-
			lastnih	voljno
			sredstev	delo
			din	ur
39.	Podbrdo	Dom Zorka Jelinčiča na Črni prsti	—	40
40.	Poljčane	Dom na Boču	4 775,00	350
41.	Postojna	Vojkova koča na Nanosu	20 087,00	—
42.	Prevalje	Dom na Uršlji gori	1 978,35	870
43.	PTT Ljubljana	Poštarska koča na Vršiču	—	398
44.	PTT Maribor	Poštarska koča pod Plešivcem	—	1 350
45.	Radeče pri Zid. mostu	Gašparjeva koča nad Vel. Kozjem	3 650,00	1 260
		Zasavska koča na Prehodavcih	—	—
46.	Radovljica	Pogačnikov dom pri Kriških jezerih	15 615,00	20
		Valvazorjev dom pod Stolom	10 527,00	20
47.	Rašica Šentvid	Plan. zavetišče Rašica z razgl. stolpom	7 000,00	1 110
48.	Ravne na Koroškem	Koča na Naravskih ledinah	2 270,50	500
49.	Rimske Toplice	Zavetišče Kopitnik	12 986,00	1 031
50.	Slovenjgradec	Grmovškov dom pod Vel. Kopo	1 915,05	—
51.	Slovenjske Konjice	Razgledni stolp na Rogli	2 000,00	—
52.	Solčava	Koča pod Ojstrico	300,00	—
53.	Sentjur pri Celju	Dom na Resevni	1 520,00	200
54.	Škofja Loka	Dom na Lubniku	5 827,25	120
55.	Šoštanj	Andrejev dom na Slemenu	6 540,00	120
56.	Tolmin	Koča na planini Razor	3 113,45	210
57.	Trbovlje	Dom na Mrzlici	2 500,00	816
58.	Velenje	Dom na Paškem Kozjaku	2 000,00	40
59.	Vransko-Tabor	Gradnja kočice brunarice na Čreti	4 003,00	540
60.	Vrhnika	Zavetišče na Planini	8 000,00	75
61.	Zabukovica	Dragotov dom na Homu	22 914,05	806
62.	Zagorje ob Savi	Dom na Zasavski gori	6 320,00	—
		Čoparjeva koča na Čemšeniški planini	2 120,00	—
63.	Zreče	Obnova vodovoda na Rogli	8 000,00	—
64.	Železničar Ljubljana	Košijev dom na Vogarju	1 107,00	100
65.	za Selško dolino v Železnikih	Koča na Ratitovcu	1 970,00	32
66.	Žiri	Dom na Goropekah	8 000,00	80
Skupaj:			827 177,11	17 632
V letu 1969:			566 820,30	20 778
V letu 1970:			827 177,11	17 632
Razlika:			+ 260 356,81	— 3 146

Investirano

v vrednosti	subvencija PZS	ostale subvencije	iz dotacije sklada PVP	posojilo PZS	ostalo posojilo	Skupne investicije v letu 1970
din	din	din	din	din	din	din
360,00	—	—	2 865,20	—	—	3 225,20
1 750,00	—	—	—	—	—	6 525,00
—	—	—	—	—	—	20 087,00
6 090,00	—	—	—	—	—	8 068,35
5 970,00	—	—	—	—	—	5 970,00
6 750,00	—	—	—	—	—	6 750,00
3 780,00	—	2 600,00	—	—	—	10 030,00
—	—	—	378,60	—	—	378,60
100,00	—	—	—	—	—	15 715,00
100,00	—	—	—	—	—	10 627,00
11 100,00	—	—	—	—	—	18 100,00
5 000,00	—	—	—	5 000,00	—	12 270,50
8 248,00	—	—	—	—	—	21,234,00
—	—	—	—	—	—	1 915,05
—	—	—	—	—	—	2 000,00
—	—	—	—	20 000,00	—	20 300,00
1 000,00	—	5 000,00	—	—	—	7 520,00
1 560,00	—	—	—	—	—	7 387,25
720,00	—	—	—	—	—	7 260,00
2 100,00	—	—	—	—	—	5 213,45
6 528,00	—	—	—	—	—	9 028,00
200,00	—	—	—	—	—	2 200,00
4 320,00	—	—	—	—	—	8 323,00
375,00	—	10 000,00	—	—	—	18 375,00
2 418,00	—	4 420,00	—	—	—	29 752,05
—	—	—	—	—	—	6 320,00
—	—	—	—	12 500,00	—	14 620,00
—	—	21 500,00	—	—	29 500,00	59 000,00
500,00	—	—	—	—	—	1 607,00
224,00	—	—	—	—	—	2 194,00
800,00	—	—	—	—	—	8 800,00
164 560,00	222 317,87	265 960,00	66 854,85	44 500,00	120 968,15	1 712 337,98
150 345,00	716 922,68	194 508,45	122 055,50	110 000,00	599 584,68	2 460 236,61
164 560,00	222 317,87	265 960,00	66 854,85	44 500,00	120 968,15	1 712 337,98
+ 14 215,00	— 494 604,81	+ 71 451,55	— 55 200,65	— 65 500,00	— 478 616,53	— 747 898,63

PREGLED PLANINSKO SMUČARSKIH NESREČ IN PO GRS

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	P O N E			
			ime in priimek	poklic	rojen	rojstni kraj
1.	1. 1.	Na Šiji Brane	Ninoslav Slamar	študent	28. 1. 1946	Varaždin
2.	3. 1.	Na Komni	Nanča Kosmač	študent	8. 6. 1949	Ljubljana
3.	4. 1.	Na smučišču ob Domu telesne kulture v Ravnah	Marjan Borštnar	delavec	18. 5. 1955	Ljubljana
4.	11. 1.	Pod Uršljo goro	Gregec Pungartnik	dijak	15. 10. 1955	—
5.	11. 1.	Pod Uršljo goro	Marjetka Matvoz	dijak	20. 7. 1953	—
6.	18. 1.	Kokrsko sedlo	Alojz Jerman	dijak	6. 1. 1952	Ljubljana
7.	30. 1.	Na Vršiču	Roman Antolin	dijak	21. 9. 1956	—
8.	1. 2.	Tamar	Zora Kavčič	uslužbenka	15. 11. 1937	Jesenice
9.	2. 2.	Južna stran Košute	Marija Pelko	uslužbenka	30. 7. 1945	Ljubljana
10.	2. 2.	Kalška gora	Božena Hršak	študentka	22. 9. 1947	—
11.	8. 2.	Na Vršiču	Šaramo Domaga	študent	24. 3. 1947	—
12.	23. 2.	Na Uskovnici	Slavica Mrazovič	učenka	13. 2. 1959	Ljubljana
13.	7. 3.	Na Voglu	Franc Žnidar	gorski reševalec	28. 8. 1927	Stara Fužina
14.	11. 3.	Planina na Zelenici pod Vrtačo	Janez Štular	uslužbenec	19. 10. 1926	—
15.	15. 3.	Tamar	Ignac Černe Emanuel Korošec	upokojenec uslužbenec	9. 8. 1895 4. 3. 1918	— —
16.	21. 3.	Planina na Kraju	Bojan Hrovatin	uslužbenec	19. 4. 1922	Ljubljana
17.	11. 4.	Žagarjev greben	Tatjana Grubišič	aranžerka	27. 10. 1948	Ljubljana
18.	18. 4.	Velika planina	Marica Černigoj	—	20 let	Ljubljana
19.	1. 5.	Na prehodu Durc pod Raduho	Franc Smrečnik	uslužbenec	30. 12. 1942	—
20.	9. 5.	Kamniško sedlo	Franc Perne	pek	25 let	—
21.	10. 5.	Rumena zajeda v Koglu	Klas Lesjak	mehanic	8. 2. 1947	—
22.	23. 5.	Zaletišče na Stolu	Ivan Grbac	—	27. 8. 1923	—
23.	13. 6.	V smeri JOF v Vel. Mojstrovki	Janez Kovač Matija Košir Iztok Pipan	študent strojni tehnik študent	11. 6. 1936 12. 2. 1946 17. 7. 1946	Ljubljana Ljubljana Ljubljana
24.	26. 6.	Mali Stol	Janez Kozelj	učenec	24. 10. 1961	—
25.	27. 6.	Jerebica pod Pelcem	Tine Gorjup	fotograf	8. 6. 1956	Ljubljana
26.	29. 6.	Roblekov dom na Begunjšci	Alojz Tičar	invalidski upokojenec	28. 5. 1928	—

IZVEDENIH REŠEVALNIH AKCIJ V LETU 1970

SREČENCI		Vzroki nesreče	Poškodba	Stroški posamezne reševalne akcije din
državljanstvo	stalno bivališče			
Jug.	Pula, Njegoševa 5	pri sestopu zdrsnil z grebena kakih 400 m globoko v vzhodno steno in obležal	smrtna	1 227,40
Jug.	Ljubljana, Lepi pot 26	padec pri smučanju	udarci in podplutbe na obeh nogah	744,00
Jug.	Ravne-Čečovje	padec pri smučanju	poškodba rame	—
Jug.	Mežica	padec pri smučanju	zvin desne noge	—
Jug.	Ravne-Čečovje	padec pri smučanju	poškodba komolca	—
Jug.	Kamnik, Titov trg 5	na ledenem snegu zdrsnil in drsel okrog 80 m navzdol	močne odrgnine in udarci po glavi in sprednjem delu telesa	150,00
Jug.	Koper, Levstikova 3	padec pri smučanju	komPLICIRAN zlom desne noge	310,00
Jug.	Jesenice, Kidričeva 18	padec pri smučanju	komPLICIRAN zlom desne noge	29,60
Jug.	Ljubljana, Celovška 103	padec pri smučanju	zlom leve podgoleni	833,68
Jug.	Zagreb, Josipa Kraša 19	zdrsnila s poti in drsela okrog 1000 m po strmi grapi navzdol, kjer je obležala	smrtna	943,43
Jug.	Zagreb, Južna obala 2	padec pri smučanju	zlom desne noge v gležnju	277,60
Jug.	Ljubljana, Cesta na Loko 4	padec pri smučanju	poškodba desne noge	253,40
Jug.	Bohinj – Stara Fužina 11	nerodno stopil pri reševanju	zlom kolena	—
Jug.	Tržič, Šolska 1	na poti iz Doma na Zelenici proti Završnici zaradi velikega snega omagal in nato 10 dni brez zadostne hrane bivakiral v planšarski bajti, kjer so ga našli gorski reševalci	splošna izčrpanost in ohlajenje	2 202,18
Jug.	Jesenice, Fr. Prešerna 7	zaradi visokega snega se nista mogla vrniti v dolino	—	798,30
Jug.	Kr. gora 10			
Jug.	Ljubljana, Cigaletova 8	srčni infarkt	smrtna	355,80
Jug.	Ljubljana, Einspillerjeva 11	padec pri smučanju	zlom desne noge v gležnju	399,00
Jug.	Ljubljana, Linhartova 60	možganska kap	smrtna	—
Jug.	Mežica, Lenartova 3	pri smučanju preko zaledeneloga prehoda skozi Durce padel in drsel po plazišču	poškodba desne roke, zlom prstov v zapetju in poškodbe na prsih	74,00
Jug.	Kamnik, Medvedova	padec pri smučanju	zlom desne noge v gležnju	—
Jug.	Ljubljana, Gestrinova 1	pri plezanju padel 20 do 30 m globoko, vendar ga je soplezalec obdržal, zavaroval in nato odhitel po pomoč	zlom desnega gležnja, manjše odrgnine po telesu in splošna ohlajenost	735,60
Jug.	Nova Gorica, Erjavčeva 17	padel pri prehodu čez snežni plaz	komPLICIRAN zlom leve noge	260,00
Jug.	Ljubljana, Smoletova 12	neznani (plezalna naveza)	smrtna	10 338,60
Jug.	Ljubljana, Majda Vrhovnikove 12		smrtna	
Jug.	Ljubljana, Martina Krpana 28		smrtna	
Jug.	Škofja Loka, Blaževa 3	pri sestopu se spotaknil in padel po skalah	večja rana na levem stegnu	175,80
Jug.	Ljubljana, Tržaška 49	padel in okrog 50 m drsel po žlebu navzdol	zlom desne noge pod kolonom, rana nad desnim očesom in odrgnine po telesu	687,00
Jug.	Bučka 5, Sevnica	obolel na dihalnih organih	počila mu je žila v pljučih	1 183,45

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče				
			ime in priimek	poklic	rojen	rojstni kraj
27.	5. 7.	Stol-Karavanke	Alojz Pivk	delavec	16. 2. 1944	Jesenice
28.	7. 7.	Pod Sovatno	Marija Zaplotnik	študentka	21. 2. 1950	Kranj
29.	9. 7.	Prešernova kočica na Stolu	Janez Kleindinst	učenec	19. 12. 1960	—
30.	9. 7.	Na poti Prešernova kočica— Valvazorjeva kočica	Franc Goljat	—	—	Kranj
31.	11. 7.	Štruca—Kokrsko sedlo	Marjana Trojanšek	uslužbenka	14. 8. 1935	—
32.	21. 7.	Turski žleb	Danijel Reis Danijela Reis	— —	15. 5. 1915 2. 9. 1953	— —
33.	23. 7.	Jugova varianta Zimmer-Jahnove smeri v Triglavski steni	Jany Buzykovsky	študent	15. 2. 1949	Varšava
34.	23. 7.	Grapa Merce nad Jesenicami	Jakov Kožulj	brez zaposlitve	24. 9. 1948	—
35.	29. 7.	Krnica	Jurij Jakopič	delavec	9. 1. 1954	—
36.	5. 8.	Na snežnem plazišču pod Kredarico	Alojz Žvokelj	meteorolog	31. 6. 1949	Kranj
37.	6. 8.	Žagarjev graben	Gvan de Ploeg	—	21. 10. 1935	—
38.	7. 8.	Pod Špičkom	Marjan Kysela	—	5. 3. 1945	—
39.	22. 8.	Na snežišču pod sedlom med Kredarico in M. Triglavom	Zvone Perovšek	dijak	19. 7. 1955	Ljubljana
40.	31. 8.	Črna prst	Janez Repinc	uslužbenec	9. 8. 1929	—
41.	31. 8.	Pri slapu Martuljka	Josip Sever	elektrikar	22. 12. 1941	Ptuj
42.	6. 9.	Med Žagarjevim grabnom in žičnico na Vogel	Franc Danič Marija Spendal Andrej Štrukelj Darija Medved	uslužbenec uslužbenka uslužbenec uslužbenka	27. 4. 1948 8. 3. 1952 24. 8. 1952 2. 9. 1952	— — — —
43.	6. 9.	Na poti iz Dobriče proti Podljubelju	Vinko Janc	delavec	14. 7. 1939	—
44.	13. 9.	Dom Planika pod Triglavom	Jožef Avpič	delavec	28. 10. 1920	—
45.	23. 9.	Vrtaška planina	Alojz Rekar	upokojenec	6. 5. 1908	Radovna
46.	29. 9.	Sleme pri Svinjaku	Mustafa Skarič	gozdni delavec	19. 7. 1942	Hadrovci BIH
47.	4. 10.	Kisovec-Vel. planina	Tone Štrifof	delavec	11. 6. 1934	Kopišče
48.	26. 10.	Južno pobočje Sv. Jakoba nad Preddvorom	Viktor Nahtigal	—	1. 10. 1936	—
49.	6. 12.	Zapadna stena Ojstrice	Gabrijel Kuštrin	dipl. ing.	28. 3. 1942	Kragujevac

SREČENCI		Vzroki nesreče	Poškodba	Stroški posamezne reševalne akcije din
državljanstvo	stalno bivališče			
Jug.	Jesenice, V. Svetine 5	pri sestopanju z vrha Stola padel po skalovju v jugozapadni smeri	globoke rane na glavi in poškodbe okončin	1 860,83
Jug.	Kranj, Rupa 7	pri iskanju prehoda čez Vratca na Pogačnikov dom v temi zdrsnila na skali in nato drsela po skalah in grušču okrog 50 m navzdol	poškodba glave, pretres možganov ter odrgnine po obrazu in rokah	1 398,15
Jug.	Sp. Duplje 35	oboel	visoka temperatura	612,10
Jug.	Kranj, Trojarjeva 14 a	nerodno stopil	zlom desne noge v gležnju	
Jug.	Ljubljana, Mestni trg 10	slabo opremljena zdrsnila s poti na Skuto na smučišču pod štruco	rana na desnem kolenu, zlom desnega gležnja in odrgnine po telesu	262,70
Jug. Jug.	Ormož, Pernica 17 Ormož, Pernica 17	v hudem naliivu vedrila na prodišču pod veliko skalo, ki pa se je odrgala in očetu stisnila glavo, hčerko pa lažje poškodovala	smrtna	1 473,00
Poljska	Varšava	padel pri plezanju	zlom desne roke v zapetstju, zvin desne noge v gležnju in odrgnine po obrazu	847,25
Jug.	Indija, Vojvodina	neznani	smrtna	181,89
Jug.	Deskle 34	najden v žlebu pod Krnico, ker zaradi poškodovane noge ni mogel sestopiti v dolino	zlom noge	220,00
Jug.	Kranj	pri padcu ga je zaneslo v melišče	poškodba desnega kolena in močne telesne odrgnine	822,60
Nizozemska	Alt Hudolfwez, 112 De Bilt	nerodno stopila	zlom leve noge v gležnju	444,00
Jug.	Ptuj	na poti na Jalovec se izgubil in zašel v žleb Pelca, kjer je bivakiral nad 24 ur in klical na pomoč	izčrpanost	490,00
Jug.	Ljubljana, Ob žici 13	pri hoji čez snežišče po gornji poti proti Planiki zdrsnil in padel na melišče	globoka rana pod kolonom leve noge, odrgnine na rokah, obrazu in na rami	1 023,40
Jug.	Kamnje 3, Radovljica	možganska kap	smrtna	879,80
Jug.	Ptuj, Ljutomerska 22 c	neprevidnost	smrtna	—
Jug. Jug. Jug.	Brezje 3, Grosuplje Brezje 9, Grosuplje D. Praproče 7, V. Loka D. Praproče 5, V. Loka	klicali na pomoč, ker so se na poti na Vogel neprimerno opremljeni zaplezali visoko v skale	brez poškodb	467,30
Jug.	Trzič, Podljubelj 57	zaradi teme in spolzkega terena je zdrsnil na mokri skali in padel v hudourniško grapo	globoke rane na temenu glave in po obrazu, okončinah in telesu	905,80
Jug.	Trzič	posledice sladkorne bolezni in prevelike utrujenosti	oslabelost in izčrpanost	876,42
Jug.	Mojstrana 3	zdrsnil pri hoji po skalnati poti in padel	zlom kosti v stopalu desne noge	333,00
Jug.	Bovec	se poškodoval pri podiranju dreves	komplificiran zlom desne noge v kolenu	144,50
Jug.	Kopišče, Kamniška Bistrica	zdrsnil na poti	zlom desnega gležnja	127,40
Jug.	Planina 7, Kranj	na poti domov zdrsnil na precej strmem terenu in padel	smrtna	—
Jug.	Celje - Čopova (Na zelenici)	zdrsnil, ko je nenavezan sestopal z vrha Ojstrice proti Škarjam in padel nekaj sto metrov v globino	smrtna	2 471,85

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	P O N E			
			ime in priimek	poklic	rojen	rojstni kraj
						PO I Z V E D O
50.	5. 2.	Velika planina	Slavko Pečar	študent	18. 3. 1948	Ljubljana
51.	7. 3.	Vogel	Franc Debevc	—	60 let	—
52.	20. 3.	Mežaklja	Franc Vovk	upokojenec	1. 4. 1919	Jesenice
53.	14. 6.	Vogel	Breen Sarmelius	—	30 let	—
54.	14. 7.	Storžič	Igor Polak	študent	7. 11. 1947	—
55.	26. 7. 2. 8.	Krn	Tadeusz Depezyk Vladislav Brzensky	študent študent	21 let 22 let	— —
56.	8. 9. do 10. 9.	Karavanke	Alfred Brandt	železničar	11. 11. 1913	Hamburg

SREČENCI

držav- ljanstvo	stalno bivališče	Vzroki nesreče	Poškodba	Stroški posamezne reševalne akcije din
VALNE AKCIJE				
Jug.	Ljubljana, Kratka pot 10	akcija se je začela, ker se je v megli izgubil in se vrnil šele naslednji dan	brez poškodb	1 280,65
Jug.	Ljubljana	akcija se je začela, ker je za- padlo veliko snega in se brez tuje pomoči ni mogel vrniti iz koče v dolino	brez poškodb	240,00
Jug.	Jesenice, C. revolucije 8	pogrešan, kasneje pa po na- ključju najden v vznožju Ka- ravank	smrtna	—
Irska	—	akcija se je začela, ker se v napovedanem času ni vrnil v dolino	brez poškodb	635,00
Jug.	Beograd, Rade Končara 24	akcija se je začela, ker se v napovedanem času ni vrnil v dolino	brez poškodb	763,20
Poljska Poljska	— —	pogrešana od 20. 7. 1970, ko sta odšla iz Bovca na Krn. Septembra ugotovljeno, da sta prestopila jugoslovansko-itali- jansko mejo	brez uspeha	596,00
Zr. Nemč.	Hamburg	pogrešan od 3. 9. 1970, ko je iz avstrijske strani odšel v Ka- ravanke v smeri Golica-Kepa	brez uspeha	3 427,00
Skupni stroški vseh akcij din				45 518,48

Poleg navedenih gorskih nesreč je bilo v letu 1970 na področju Pohorske vzpenjače še 144, žičnice Štalekar v Mežici 13, žičnice na Španovem vrhu 12, žičnice na Vel. planini 52, žičnice na Voglu 97, žičnice na Vitrancu 68, žičnice na Zelenici 84, žičnice na Kravcu 70 in vlečnice nad Mojstrano 2 čistih smučarskih nesreč z raznimi poškodbami, skupaj 542 smučarskih nesreč. Pri reševanju so v večini primerov sodelovali gorski reševalci GRS.

PREGLED KAPACITETE, OBISKOV IN NOČITEV V PLANINSKIH POSTOJANKAH V LETU 1970

Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski predel	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapac. ležišč			Štev. obiskovalcev			Število nočitev		
					število postelj	število ležišč	skupaj	Jugo-slovanov	Ino-zemcev	skupaj	domačih	Ino-zemskih	skupaj
1.	Koča pod Voglom	Jul. Alpe	1445	»Automontaža« Ljubljana	—	13	13	220	—	220	506	—	506
2.	Blejska koča na Lipanici	„	1633	Bled	27	—	27	1 400	100	1 500	300	20	320
3.	Dom planincev Murka na Bledu	„	501	Bled	—	10	10	11 000	—	11 000	208	—	208
4.	Okrepčevalnica na Straži	„	646	Bled	—	—	—	ni obratovala			—	—	—
5.	Koča dr. Janeza Mencingerja	„	805	Bohnjska Bistrica	7	—	7	570	30	600	—	—	—
6.	Vodnikov dom na Velem polju	„	1817	Bohinj — Srednja vas	33	20	53	4 540	360	4 900	2 976	385	3 361
7.	Koča pod Bogatinom	„	1513	Bohinj — Srednja vas	39	15	54	3 290	120	3 410	2 332	141	2 473
8.	Dom na Uskovnici	„	1138	Bohinj — Srednja vas	37	8	45	5 102	348	5 450	2 370	293	2 663
9.	Koča Zlatorog v Trenti	„	622	Bovec	7	23	30	3 440	2 188	5 628	346	165	511
10.	Dom na Predelu	„	1156	Bovec	12	—	12	14 947	53	15 000	132	67	199
11.	Koča Petra Skalarja na Kaninu	„	1811	Bovec	25	40	65	291	9	300	79	9	88
12.	Koča na Mangartu	„	2072	Bovec	12	6	18	9 931	69	10 000	195	71	266
13.	Aljažev dom v Vratih	„	1015	Dovje-Mojstrana	27	133	160	14 984	1 016	16 000	4 943	1 093	6 036
14.	Dom Planika pod Triglavom	„	2408	Gorje pri Bledu	20	61	81	6 069	1 795	7 864	2 683	265	2 948
15.	Tržaška koča na Doliču	„	2151	Gorje pri Bledu	24	14	38	5 212	1 611	6 823	1 427	314	1 741
16.	Dom Valentina Staniča pod Triglavom	„	2332	Javornik-Koroška Bela	52	30	82	3 379	685	4 064	1 913	685	2 598
17.	Kovinarska koča na Zasipski planini	„	892	Javornik-Koroška Bela	14	15	29	3 734	66	3 800	298	66	364
18.	Erjavčeva koča na Vršiču	„	1515	Jesenice	48	16	64	10 364	236	10 600	4 339	236	4 575
19.	Tičarjev dom na Vršiču	„	1620	Jesenice	50	26	76	12 758	1 042	13 800	2 565	1 042	3 607
20.	Koča pri izviru Soče	„	878	Jesenice	—	10	10	5 800	—	5 800	83	—	83
21.	Bivak I (Vel. Dnina)	„	2180	Jesenice	—	4	4	19	—	19	19	—	19
22.	Bivak II (Pod Rokavi)	„	2140	Jesenice	—	5	5	29	—	29	29	—	29
23.	Bivak III (Za Akom)	„	1340	Jesenice	—	8	8	47	—	47	47	—	47
24.	Bivak IV (Na Rušju)	„	1980	Jesenice	—	6	6	221	9	230	73	9	82
25.	Zavetišče železarjev na Zadnjem Voglu	„	1440	Jesenice	—	8	8	182	—	182	182	—	182
26.	Lipovčeva koča v Martuljku	„	930	Jesenice	—	12	12	180	—	180	139	—	139
27.	Zavetišče pod Špičkom	„	2050	Jesenice	—	6	6	928	77	1 005	563	77	640
28.	Dom na Vrsnem	„	610	Kobarid	6	15	21	2 344	6	2 350	102	6	108
29.	Koča v Krnici	„	1218	Kranjska gora	10	14	24	580	112	692	157	35	192
30.	Mihov dom na Vršiču	„	1150	Kranjska gora	2	12	14	2 400	400	2 800	180	26	206
31.	Koča na Gozdu	„	1226	Kranjska gora	20	20	40	1 950	250	2 200	76	—	76
32.	Litostrojka koča na Soriški planini	„	1307	Litostroj Ljubljana	52	15	67	7 200	1 800	9 000	1 933	154	2 087
33.	Dom na Komni	„	1520	Ljubljana-matica	70	20	90	4 730	462	5 192	7 061	372	7 433
34.	Koča pri Savici	„	651	Ljubljana-matica	—	8	8	4 290	563	4 853	347	104	451
35.	Koča pri Triglavskih sedmerih jezerih	„	1683	Ljubljana-matica	67	32	99	7 000	790	7 790	3 322	742	4 064
36.	Triglavski dom na Kredarici	„	2515	Ljubljana-matica	43	60	103	7 630	845	8 475	4 134	845	4 979
37.	Dom Tamar	„	1100	Medvode	41	21	62	14 192	1 008	15 200	1 751	396	2 147

38.	Gomiščkovo zavetišče na Krnu	„	2060	Nova Gorica	—	28	28	1 598	202	1 800	520	105	625
39.	Dom dr. Klementa Juga v Lepeni	„	680	Nova Gorica	26	12	38	1 814	186	2 000	563	20	583
40.	Dom Zorka Jelinčiča na Črni prsti	„	1844	Podbrdo	30	—	30	1 703	97	1 800	480	31	511
41.	Poštarska koča na Vršiču	„	1725	PTT Ljubljana	25	22	47	14 650	2 073	16 723	1 466	257	1 723
42.	Zasavska koča na Prehodavcih	„	2050	Radeče pri Zid. mostu	—	22	22	3 493	207	3 700	801	46	847
43.	Pogačnikov dom pri Kriških jezerih	„	2052	Radovljica	5	36	41	1 396	904	2 300	1 587	949	2 536
44.	Koča na planini Razor	„	1333	Tolmin	42	16	58	1 898	102	2 000	—	44	44
45.	Zavetišče na Globoki	„	1835	Tolmin	—	2	2		ne evidentira				
46.	Dom na Vogarju	„	1050	Železničar Ljubljana	16	19	35	3 815	185	4 000	702	—	702
47.	Koča na Poreznu	Predgorje	1632	Cerkno	19	—	19	2 364	36	2 400	259	10	269
48.	Koča na Črnem vrhu pod Novaki	Jul. Alp	1288	Cerkno	12	—	12	2 480	56	2 536	129	19	148
49.	Zavetišče na Robidenskem brdu	„	824	Cerkno	2	—	2	1 382	18	1 400	72	—	72
50.	Zavetišče Ravne	„	707	Cerkno	2	—	2	671	59	730	—	—	—
51.	Zavetišče v Počah	„	610	Cerkno	—	—	—	661	17	678	—	—	—
52.	Slavkov dom na Golem brdu	„	440	Medvode	—	—	—	10 500	842	11 342	—	—	—
53.	Planinski dom na Šmarjetni gori ¹	„	664	Planinsko gostinsko podjetje KRVAVEC Kranj	—	45	45	4 900	100	5 000	400	100	500
54.	Planinski dom na Goški ravni	„	935	Radovljica	12	—	12	2 200	—	2 200	150	—	150
55.	Dom na Lubniku	„	1027	Škofja Loka	22	—	22	12 429	171	12 600	487	—	487
56.	Koča na Ratitovcu	„	1666	za Selško dolino v Železnikih	10	29	39	1 740	—	1 740	224	—	224
57.	Zavetišče pri Birtu v Dražgošah	„	850	za Selško dolino v Železnikih	2	—	2	2 700	—	2 700	—	—	—
58.	Dom Pristava na Javorniškem rovtu	Karavanke	920	Javornik-Koroška Bela	10	18	28	3 954	6	3 960	479	6	485
59.	Prešernova koča na Stolu	„	2193	Javornik-Koroška Bela	8	22	30	3 132	52	3 184	416	52	468
60.	Zavetišče GRS na Španovem vrhu	„	1343	Jesenice-postaja GRS	—	8	8	180	—	180	94	—	94
61.	Dom na Peci	„	1665	Mežica	81	59	140	3 100	35	3 135	3 100	35	3 135
62.	Koča na Pikovem (Podpeca)	„	986	Mežica	—	—	—	1 570	—	1 570	—	—	—
63.	Zavetišče v Heleni	„	730	Mežica	—	—	—	3 000	—	3 000	—	—	—
64.	Zavetišče Mihev v Podpeci	„	910	Mežica	—	—	—	3 000	—	3 000	—	—	—
65.	Dom na Uršlji gori	„	1696	Prevalje	68	—	68	4 665	85	4 750	773	—	773
66.	Poštarska koča pod Plešivcem	„	800	PTT Maribor	9	15	24	6 332	168	6 500	907	7	914
67.	Valvazorjev dom pod Stolom	„	1180	Radovljica	42	—	42	6 300	—	6 300	758	14	772
68.	Roblekov dom na Begunjščici	„	1757	Radovljica	27	30	57	2 000	—	2 000	475	—	475
69.	Koča na Naravskih ledinah	„	1128	Ravne na Koroškem	19	16	35	9 411	89	9 500	259	9	268
70.	Dom na Kočah	„	1505	Tržič	36	—	36	2 914	36	2 950	1 115	25	1 140
71.	Dom na Zelenici	„	1536	Tržič	72	—	72	3 773	92	3 865	1 712	76	1 788
72.	Dom v Logarski dolini z depandanso	Kamniške	757	Celje	160	—	160	39 510	1 784	41 294	8 933	1 700	10 633
73.	Frišaufov dom na Okrešlju	Alpe	1378	Celje	38	34	72	22 323	229	22 552	2 044	156	2 200
74.	Kocbekov dom na Korošici	„	1808	Celje	23	36	59	1 761	87	1 848	814	112	926
75.	Mozirska koča na Golteh z depandanso	„	1344	Celje	70	—	70	4 730	320	5 050	710	50	760
76.	Bife pri slapu Rinka	„	900	Celje	—	—	—	33 720	—	33 720	—	—	—
77.	Bivak pod Ojstrico	„	1800	Celje	4	—	4	48	—	48	56	—	56
78.	Dom na Šmrekovcu	„	1377	Črna na Koroškem	72	—	72	3 002	38	3 040	1 320	29	1 349
79.	Češka koča na Spodnjih Ravneh	„	1543	Jezerško	30	15	45	2 600	600	3 200	839	126	965
80.	Cojzova koča na Kokrskem sedlu	„	1791	Kamnik	28	24	52	3 062	138	3 200	1 175	106	1 281

¹ posloval samo do junija 1970

Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski predel	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapac. ležišč			Štev. obiskovalcev			Število nočitev		
					število postelj	število ležišč	skupaj	Jugo-slovanov	Ino-zemcev	skupaj	domačih	Ino-zemskih	skupaj
81.	Koča na Jermanovih vratih (Kamniško sedlo)	"	1884	Kamnik	26	20	46	2 893	157	3 050	1 035	96	1 131
82.	Bivak v Kočni	"	1952	Kranj	—	6	6	12	—	12	8	—	8
83.	Dom Kokrskega odreda na Kališču	"	1540	Kranj	24	30	54	3 034	—	3 034	772	—	772
84.	Koča na Križki gori	"	1582	Križe pri Trziču	14	18	32	818	34	852	560	31	591
85.	Dom v Kamniški Bistrici	"	601	Ljubljana-matica	35	—	35	22 811	729	23 540	1 934	646	2 580
86.	Bivak pod Skuto	"	2104	Ljubljana-matica	—	6	6						
87.	Koča na Loki pod Raduho	"	1568	Luče	9	24	33	2 410	2	2 412	295	2	297
88.	Okrepčevalnica Igla	"	521	Luče	—	—	—	13 730	—	13 730	—	—	—
89.	Zavetišče Grohat na Raduhi	"	1882	Mežica	12	10	22	1 490	—	1 490	162	—	162
90.	Zavetišče pri Pucu	"	730	Mežica	—	—	—	2 820	—	2 820	—	—	—
91.	Koča pod Olševo	"	1250	Solčava	2	—	2	1 553	47	1 600	—	—	—
92.	Zavetišče pod Ojstrico	"	1206	Solčava	14	20	34	1 026	94	1 120	152	9	161
93.	Andrejev dom na Slemenu	"	1096	Šoštanj	42	24	66	8 200	342	8 542	248	52	300
94.	Dom pod Storžičem	"	1100	Trzič	74	34	108	2 958	42	3 000	970	38	1 008
95.	Bivak v Storžiču	"	1750	Trzič	3	6	9	112	—	112	86	—	86
96.	Kostanjčeva koča na Dobrči	"	1520	Trzič	—	21	21	689	—	689	296	—	296
97.	Dom na Veliki planini	Predgorje	1560	Domžale	17	28	45	12 400	—	12 400	1 583	—	1 583
98.	Koča na Bibi planini	Kamn. Alp	1308	Emona Zalog	14	—	14	3 176	24	3 200	56	6	62
99.	Dom na Menini planini	"	1512	Gornji grad	28	20	48	728	15	743	72	—	72
100.	Koča na Starem gradu	"	585	Kamnik	25	—	25	8 600	400	9 000	710	—	710
101.	Zavetišče GRS na Krvavcu	"	1620	Kranj — postaja GRS	30	—	30	1 710	—	1 710	780	—	780
102.	Mengeška koča na Gobavici	"	433	Janeza Trdine Mengeš	6	—	6	10 000	—	10 000	150	—	150
103.	Dom na Krvavcu ²	"	1700	Plan. gost. podj. KRVAVEC Kranj	110	40	150	4 650	140	4 790	1 410	270	1 620
104.	Koča ob žičnici na Krvavcu	"	1495	Plan. gost. podj. KRVAVEC Kranj	—	—	—	2 500	—	2 500	—	—	—
105.	Plan. zavetišče Rašica z razgl. stolpom	"	539	Rašica Šentvid	—	—	—	2 000	—	2 000	—	—	—
106.	Dom na Resevni	"	682	Šentjur pri Celju	20	—	20	5 119	81	5 200	611	41	652
107.	Zavetišče na Resevni z razgl. stolpom	"	682	Šentjur pri Celju	—	—	—						
108.	Štuhecov dom pri Treh kraljih	Pohorje	1200	Impol Slov. Bistrica	20	30	50	16 193	177	16 370	895	—	895
109.	Mariborska koča na Pohorju z razgl. stolpom	"	1040	Maribor-matica	22	27	49	4 083	217	4 300	1 653	217	1 870
110.	Ribniška koča	"	1530	Maribor-matica	33	29	62	3 949	51	4 000	1 616	51	1 667
111.	Koča na Pesniku	"	1104	Maribor-matica	—	—	—	1 000	—	1 000	—	—	—
112.	Koča na Pesku	"	1382	Oplotnica	32	—	32	4 170	30	4 200	380	30	410
113.	Ruška koča (Tinetov dom)	"	1250	Ruše pri Mariboru	19	30	49	25 184	316	25 500	980	316	1 296
114.	Koča pod Kremžarjevimi vrhom	"	1164	Slovenjgradec	12	30	42	1 800	—	1 800	272	—	272
115.	Grmovškov dom pod Veliko Kopo	"	1377	Slovenjgradec	16	34	50	4 000	—	4 000	290	—	290
116.	Razgledni stolp na Rogli	"	1517	Slovenske Konjice									
117.	Koča Planinc	"	1010	Vuzenica									

ne evidentira
ni poslovala

118.	Koča na Rogli	"	1481	Zreče	28	—	28	5 136	214	5 350	930	140	1 070
119.	Dom pod Brinjevo goro ³	"	480	Zreče	—	—	—	6 800	—	6 800	—	—	—
120.	Dom na Boču z razgled. stolpom	Boč	659	Poljčane	12	20	32	6 977	23	7 000	432	3	435
121.	Koča Tromejnik na Doliču	Goričko	400	Murska Sobota	—	42	42	ni poslovala					
122.	Dom Kozjak	Kozjak	705	Kozjak Maribor	28	8	36	1 564	36	1 600	481	34	515
123.	Koča na Žavcarjevem vrhu	"	914	Maribor-matica	12	12	24	2 900	—	2 900	391	—	391
124.	Zavetišče Podlipje	"	840	Venica	—	—	—	2 250	50	2 300	—	—	—
125.	Dom na Paškem Kozjaku ⁴	Paški Kozjak	960	Velenje	60	18	78	1 500	—	1 500	200	—	200
126.	Koča na Bohorju ⁵	Zasavje	935	Bohor Senovo	32	18	50	2 215	—	2 215	81	—	81
127.	Dom v Gorah	"	791	Dol pri Hrastniku	59	32	91	19 700	300	20 000	531	130	661
128.	Koča na Kalu	"	956	Hrastnik	25	35	60	6 990	10	7 000	1 506	15	1 521
129.	Koča na Kumu	"	1219	Kum Trbovlje	30	—	30	6 218	32	6 250	68	19	87
130.	Dom na Šmohorju	"	774	Laško	25	25	50	2 496	4	2 500	1 009	4	1 013
131.	Tončkov dom na Lisci	"	947	Lisca Sevnica	39	18	57	3 418	192	3 610	1 645	192	1 837
132.	Dom na Jančah	"	794	Litija	14	26	40	8 998	202	9 200	222	8	230
133.	Gašparjeva koča nad Vel. Kozjem	"	513	Radeče pri Zid. mostu	—	—	—	964	36	1 000	—	—	—
134.	Zavetišče Lovrenc	"	711	Radeče pri Zid. mostu	—	—	—	2 000	—	2 000	—	—	—
135.	Zavetišče na Kopitniku	"	914	Rimske Toplice	—	—	—	5 200	—	5 200	—	—	—
136.	Dom na Mrzlici	"	1119	Trbovlje	84	28	112	14 724	276	15 000	1 968	276	2 244
137.	Dragotov dom na Homu	"	604	Zabukovica	6	14	20	2 853	147	3 000	89	—	89
138.	Koča na Zasavski gori	"	849	Zagorje ob Savi	25	28	53	8 863	53	8 916	318	—	318
139.	Čoparjeva koča na Čemšeniški planini	"	1206	Zagorje ob Savi	16	—	16	2 003	12	2 015	114	—	114
140.	Dom na Polomu	Gorjanci	725	Kostanjevica na Krki	18	12	30	od aprila 1968 stalno zaprt					
141.	Dom Vinka Paderšiča na Gorjancih	"	822	Novo mesto	11	12	23	2 977	23	3 000	50	—	50
142.	Dom na Mirni gori	Dol. gričevje	1048	Črnomelj	21	20	41	5 800	116	5 916	1 100	18	1 118
143.	Zavetišče v Črmošnjicah	"	680	Črnomelj	24	—	24	1 800	290	2 090	30	—	30
144.	Bife na kolodvoru v Črnomlju	"	156	Črnomelj	—	—	—	ne evidentira					
145.	Koča pri Jelenovem studencu	"	852	Kočevje	16	—	16	1 357	43	1 400	132	—	132
146.	Dom na Govejku	Polhograjski	812	Obrtnik Ljubljana	28	—	28	3 515	—	3 515	258	—	258
147.	Dom na Goropekah	dolomiti	742	Žiri	10	30	40	2 981	19	3 000	144	122	266
148.	Zavetišče na Planini z razgl. stolpom	"	733	Vrhnika	13	—	13	3 400	300	3 700	126	—	126
149.	Iztokova koča pod Golaki	"	1260	Ajdovščina	—	12	12	ne evidentira					
150.	Zavetišče Antona Baučarja na Čavnu z razgl. stolpom	Trnovski gozd	1239	Ajdovščina	13	16	29	2 630	885	3 515	70	15	85
151.	Koča pri izviru Hublja	"	250	Ajdovščina	—	—	—	3 440	280	3 720	—	—	—
152.	Koča Kekec na Katarini	"	306	Nova Gorica	12	—	12	17 330	7 670	25 000	2 500	600	3 100
153.	Zavetišče na Jelenku	Ildrijsko	1106	Ildrija	—	—	—	8 900	—	8 900	—	—	—
154.	Koča na Hleviški planini	hribovje	907	Ildrija	6	4	10	4 986	14	5 000	117	—	117
155.	Pimatova koča na Javorniku	"	1240	Ildrija	12	—	12	3 758	242	4 000	77	—	77
156.	Dom Rudar Vojsko	Snežnik	1080	Ildrija	19	9	28	13 762	238	14 000	323	124	447

³ od 19. 11. 1970 ne posluje več kot planinska postojanka

⁴ pričel poslovati šele poletj 1970

⁵ od 13. 5. 1970 v glavnem ni več poslovala

Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski predel	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapac. ležišč			Štev. obiskovalcev			Število nočitev		
					Število postelj	Število ležišč	skupaj	Jugo-slovanov	Ino-zemcev	skupaj	domačih	Ino-zemskih	skupaj
157.	Koča na Sviščakah pod Snežnikom	"	1242	Ilirska Bistrica	18	—	18	1 500	2 000	3 500	62	54	116
158.	Zavetišče na Vel. Snežniku	"	1796	Ilirska Bistrica	—	16	16	3 350	1 650	5 000	15	—	15
159.	Tumova koča na Slavniku	Tržaško	1028	Koper	5	22	27	1 950	3 050	5 000	92	13	105
160.	Stjenkova koča na Trstelju	komenski	643	Nova Gorica	—	12	12	1 830	170	2 000	30	30	60
161.	Vojkova koča na Nanosu	Nanos	1243	Postojna	3	30	33	3 804	766	4 570	20	11	31
162.	Furlanovo zavetišče pri Abramcu	"	905	Vipava	ležišča	na	senu	950	—	950	19	—	19
163.	Koča Mladika na Pečni rebri	Notr.	710	Postojna	—	—	—	1 930	970	2 900	—	—	—
Skupaj:					3 150	2 220	5 370	788 971	48 275	837 246	114 755	15 315	130 070
V letu 1969:					3 196	2 390	5 586	812 895	64 632	877 527	118 515	16 455	134 970
V letu 1970:					3 150	2 220	5 370	788 971	48 275	837 246	114 755	15 315	130 070
Razlika:					- 46	- 170	- 216	- 23 924	- 16 357	- 40 281	- 3 760	- 1 140	- 4 900

Inozemski obiskovalci planinskih postojank so bili iz naslednjih držav: 22 971 iz Italije, 11 037 iz Avstrije, 7 352 iz ZR Nemčije, 1 572 iz Nizozemske, 1 258 iz Anglije, 749 iz Francije, 527 iz ČSSR, 599 iz ZDA, 516 iz Švice, 345 iz DR Nemčije, 274 iz Madžarske, 225 iz Belgije, 222 iz Kanade, 197 iz Poljske, 137 iz Švedske, 127 iz SSSR, 84 iz Danske, 52 iz Bolgarije, 9 iz Avstralije, 8 iz Argentine, 5 iz ZAR, 3 iz Španije, 2 iz Indonezije, 2 iz Norveške, 1 iz Indije in 1 iz Mehike.

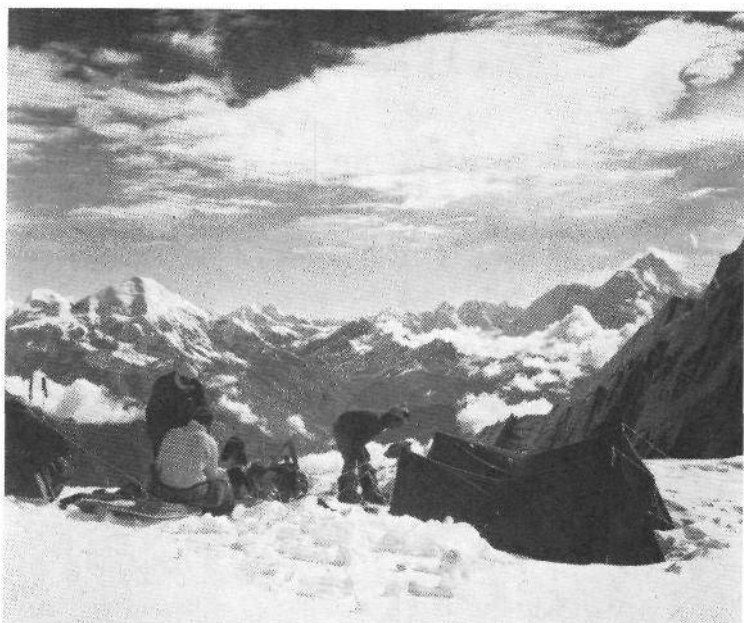
Pripomba: Statistični podatki kapacitet, obiska in nočitev v primerjavi s podatki v letu 1969 sicer v celoti kažejo nazadovanje, vendar dejansko temu ni tako. V letu 1970 namreč statistika ni več evidentirala kapacitet, obiska in nočitev osmih planinskih postojank in sicer: Koče na Mali planini, Zavetišča na Bistriški planini, Doma na Slivnici, Koče na Osankarici, Doma Zarja na Pohorju, Zavetišča pod Brinjevo goro, Zavetišča Sober in bivaka pod Skuto, ker te postojanke v letu 1970 niso več poslovale kot planinske postojanke. V letu 1969 pa so imele skupno 129 ležišč in 28 000 obiskovalcev z 2 600 nočitvami. Upoštevati pa je tudi potrebno, da je Dom na Šmarjetni gori posloval samo do junija, Dom na Krvavcu do aprila, da je bila Koča na Bohorju od maja skoraj stalno zaprta in da je Dom na Paškem Kozjaku pričel poslovati šele poleti 1970. V primerjavi s podatki o obisku in nočitvah teh postojank v letu 1969, statistika za leto 1970 torej ne zajema okrog 18 000 obiskovalcev z okrog 3 500 nočitvami. Ob upoštevanju vsega navedenega je obisk v letu 1970 dejansko zrasel za okrog 6 000 obiskovalcev, nočnine pa za okrog 1 200.

Drugo razliko v kapaciteti ležišč (78), ki v resnici sploh ne obstaja, si razlagamo z netočnim poročanjem nekaterih PD.

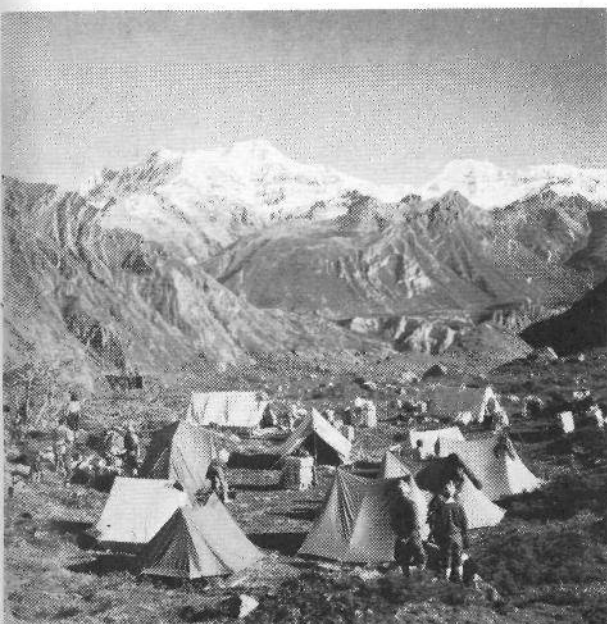

SLIKA NA PRVI STRANI: LEPTICA
NAD KONCEM (SKUTA S KOG-
LOM) – FOTO VOJKO BIZJAK
SLIKA NA DRUGI STRANI ZGORAJ:
ANNAPURNA II BLIZU IN DALEČ
HKRATI (Z »DOMA«) –
FOTO TONE WRABER
SLIKA NA DRUGI STRANI SPODAJ:
POGLED IZ TABORA 2
NA MANASLU (DESNO) –
FOTO TONE WRABER
SLIKA NA TRETJI STRANI ZGORAJ:
MALI OZEBNIK –
FOTO ARH. MILAN ROPRET
SLIKA NA TRETJI STRANI SPODAJ
LEVO: SKORAJ 4000 m VISOKO JE
V DOLINI SABČE STALO BAZNO
TABORIŠČE, KI SMO GA
POZNEJE OPUSTILI IN RABILI LE
ŠE ZA SKLADIŠČE. NA SEVERNEM
OBZORJU TIBETANSKO ROBNO
GOROVJE – FOTO TONE WRABER
SLIKA NA TRETJI STRANI SPODAJ
DESNO: MANAŠKI TIBETANCI
NATOVARJAJO ZOPKIJE
V SPODNJI BAZI –
FOTO TONE WRABER
SLIKA NA ČETRTEI STRANI:
NAD SORICO –
FOTO ING. ALBERT SUSNIK

Lahek, udoben,
predvsem pa preprost
in praktičen,
z domiselno
kombinacijo lastnosti
kolesa in mopeda
je moped

TOMOS AVTOMATIC

Motor moči 1,8 KM
mu omogoča
hitrost 40 km/h in
premagovanje
12⁰/₀ vzponov

EXPORT - IMPORT

KOTEKS TOBUS

LJUBLJANA

Miklošičeva 5

Telefon: 323-241, direktor 311-353 – Teleprinter:
31-298 Koteks-Tobus - Ljubljana – Brzovav: Koto
Ljb – Poštni predal: 415

Odkupuje in nagrajuje!
Odkupujemo vse vrste kož,
tudi kože divjadi!

Obiščite
našo
trgovino
visoke
mode

Boutique

v poslovni stavbi
Miklošičeva cesta 5

Ljubljanska banka

dolgoletna tradicija,
ekspeditivno, tajno in sodobno poslovanje,
devizni plačilni promet ter
sodelovanje z vrsto uglednih bank v svetu,
široka mreža poslovnih enot v Jugoslaviji,
predstavništva izven državnih meja,
bančni servis za potrebe delovnih organizacij in občanov

Ljubljanska banka

pravi naslov za denarna vprašanja

TISKARNA

JOŽE MOŠKRIČ

LJUBLJANA, Nazorjeva 6

Telefon 21-296

TISKARNA

izdelava vseh vrst tiskovin,
katalogov, časopisov, revij in
knjig

KLIŠARNA

izdelava vseh vrst eno- in
večbarvnih klišejev

KNJIGOVEZNIKA

vezava preprostih in
luksuzno opremljenih del

STAMPILJARNA

izdelava vseh vrst žigov,
pečatov in knjigoveških črk

ETIKETE

v vseh barvah in barvnih folijah

TOVARNA DOKUMENTNEGA IN KARTNEGA PAPIRJA

Telefon: Radeče 81-950, 81-951
Tekoči račun pri NB Celje 603-11-1-1030
Brzjavni: Papirnica Radeče
Železniška postaja: ZIDANI MOST

PROIZVAJA :

vse vrste brezlesnih papirjev
in kartonov
specialne papirje
surovi heliografski
in foto papir
paus papir
kartografski
specialni risalni »Radeče«
papirje za filtre itd.

IZDELUJE :

vse vrste kartic
za luknjanje v standardni velikosti
in tisku
Po želji izdeluje kartice
v posebnem tisku
v rdeči, modri ali sivi barvi

RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU

export-import

SLOVENIJAŠPORT

LJUBLJANA, Miklošičeva 18

vam nudi veliko izbiro opreme za planinarjenje in izlete.

Posebej vas opozarjamo na športne srajce in oblačila, spalne vreče, šotore in zložljivo kamp pohištvo, vse vrste plinskih in špi-rtnih kuhalnikov, turistični jedilni pribor, nahrbtnike ipd.

Obiščite nas v Športni hiši

v Ljubljani in v prodajalnah v Ljubljani, Mariboru, Celju, Kopru, Jesenicah, Murski Soboti, Zagrebu, Sarajevu, Osijeku in Splitu.

